

BIG BAZAAR
Grocery, Sweets & Catering
*Fresh Vegetables Every Thursday
*Book your catering now.
Baljinder S. Ben
Ph: 317-640-2400
Like our Facebook page:
BigBazaarIndianGrocery
5425 E. Thompson Rd., Indianapolis IN 46237

Mela
INDIAN RESTAURANT • PUB
ਮੇਲਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦਾ ਖਾਣਾ ਇਕ ਵਾਰ ਖਾਓਗੇ, ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਓਗੇ
Baljinder S. Ben
Ph: 317-869-2400

You dont marry the person you can live with
You marry the person you can't live without
ROKA USA.COM
Coming Soon

Buying/Selling in Michigan
All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.
Raj S. Shergill
Broker
5820 N Canton Center Rd, Suite 145
734-751-4455 (Cell)
Rajshergill@yahoo.com
CANTON REALTY

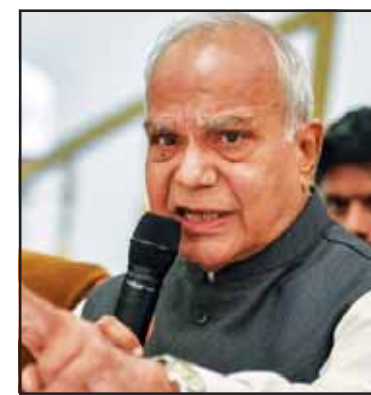
Twenty-Fourth Year of Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢ Email:punjabtimes1@gmail.com
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ www.punjabtimesusa.com
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
Punjab Times, Vol 24, Issue 43; October 28, 2023 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਰੁਖ ਫਿਰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ: ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਪੁਰੋਹਿਤ ਵਿਚਾਲੇ ਟਕਰਾਅ ਮੁੜ ਸਿਖਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹੈ। 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣੇ ਰਾਜ ਭਵਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਦਰਮਿਆਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਜਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਸੱਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਦੱਸਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਸਮੇਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਸੀ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਸਦਨ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਜਤਾਏ ਇਤਰਾਜ਼ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਪੌੜਤਾ ਲੈਣ ਦਿੱਤਾ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰ ਖਿਲਾਫ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਰੁਖ ਕਰੇਗੀ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਸੈਸ਼ਨ ਸੱਦਿਆ ਸੀ ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਚਰਚਾ ਦੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਮਨੀ ਬਿੱਲ ਰੋਕ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਬਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਿਚ ਹੀ ਭਲਾਈ ਸਮਝੀ। ਉਧਰ, ਰਾਜਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਸੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੈਸ਼ਨ ਬੁਲਾਉਣ ਤੇ ਫਿਰ ਬਿਨਾਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਵਿਰੋਧੀ

ਧਿਰਾਂ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਕ ਦਿਨ ਦੇ ਇਜਲਾਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਕੋਲੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕੋਈ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ, ਫਿਰ ਇਜਲਾਸ ਸੱਦਣ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਸੀ? ਇਕ ਦਿਨ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੈਸ਼ਨ ਸੱਦਣ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ 75 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਅਤੇ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਾਲੇ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਇਹ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਰਾਜ ਭਵਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਟਕਰਾਅ ਕਾਰਨ ਕਈ ਅਹਿਮ ਬਿੱਲ ਰਾਜਪਾਲ ਕੋਲ ਫਸੇ ਪਏ ਹਨ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਰਾਜਪਾਲ ਨਾਲ ਇਸ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਨਾੜੀ ਰਵੱਈਆ ਦੱਸ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰ ਕੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜਭਾਗ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਜਪਾਲ, ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨਾਲ ਆਚਾ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਹੀ ਲੰਘਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਾਲਾਤ ਹਨ ਕਿ ਪਟਵਾਰੀ ਪੱਕੀ ਹੜਤਾਲ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੁਫੇਰਿਓ ਘੋਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੈਲਰ ਮਾਲਕ ਹੜਤਾਲ 'ਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਮੰਡੀਆਂ 'ਚ ਝੋਨੇ ਦੇ ਢੇਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿਖਾਉਣ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਸਤੇ 8 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਧਿਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਜਾਂ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮਿਲੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬਾਦਲ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ 8 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਂਝੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚੋਂ 42 ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ 20 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਓਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੇ ਏਕਾਘਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਬਾਦਲ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਇਸ

ਵੇਲੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 185 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 29 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦਾ 153 ਮੈਂਬਰ 8 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਗੇ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1925 ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਜੂਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਮੇਤ ਅੰਤਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਹਰ ਸਾਲ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਗਾਮੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ 8 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ 'ਤੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

India Palace Restaurant
And Banquet Hall
Restaurant-Fine Indian Cuisine
4213 Lafayette Road, Indianapolis, IN
(Ph:317-298-0773)
Banquet Hall Available Up to 550 People
Amber Indian Restaurant
Restaurant-Fine Indian Cuisine
12510 N. Meridian St., Carmel, IN
Ph: 317-580-0828
We do private party's & catering at your home or business.
Call, **Lakhvir S. Johal**
Ph: 317-709-7800
www.indianpalaceindy.com
www.AmberIndianRestaurantCarmel.com

Singh Auto Group
3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com
Best Buy Motors
1805 Elmwood, Lafayette, IN 47904
Ph: 765-449-0490
www.bestbuymotorsin.com
University Motors
3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com
Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

Serving Illinois & Florida State.
Buying Selling Renting Investing
ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ।
Jesse Singh
847-606-3664
Also Get Free Home Inspection & Attorney Service & closing cost
(Some conditions apply)
ਵਾਜ਼ਬ ਰੋਟਾਂ 'ਤੇ ਘਰ ਖਰੀਦੋ ਤੇ ਵੇਚੋ
E-Mail: **j.singh@remax.com/**
WEBSITE: **jsingh.remax.com**
REMAXAMERICANDREAM,
LONG GROVE, IL 60060

RAJVEER GILL
847-907-1525
Regal Jewels
NEW SPECIALS EVERY MONTH
22KT GOLD & DIAMONDS
MITHA COLLECTION
KAJAL COLLECTION
ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਲੋਗ, ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਆਪਣਾ ਸਟੋਰ
2625 W. DEVON AVE. CHICAGO, IL 60659
773-262-4377 773-517-0574
www.RegalJewels.com

ਬਾਇਡਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਐਚ1ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਅ ਬਾਇਡਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਐਚ1ਬੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਟਰੀਮਲਾਈਨ ਕਰਨਾ ਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਬਣਾਉਣਾ, ਐਫ-1 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਉੱਦਮਾਂ ਤੇ ਗੈਰ-ਲਾਭਕਾਰੀ ਇਕਾਈਆਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਲਚੀਲਾਪਨ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣਾ ਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਸਥਿਤੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਵੱਲੋਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੀਜ਼ਿਆਂ ਦੀ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਹੋਮਲੈਂਡ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਇਡਨ-ਹੈਰਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਮੰਤਵ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣਾ,

ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤੇ ਤੋਂ ਬੋਝ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ, ਆਵਾਸ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਤੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਨੇਮ ਐਚ1ਬੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਬਦਲਣਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਰੁਕੇ। ਵਰਤਮਾਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੁਤਾਬਕ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਲਾਟਰੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਨਵੀਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਕ ਵਾਰ ਹੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ

ਕਿੰਨੀਆਂ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਏਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧੇਗੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਆਵਾਸੀ ਐਚ1ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਐਚ1ਬੀ ਧਾਰਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਵਰਕ ਵੀਜ਼ੇ ਨੂੰ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਵਿਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਤਕਨੀਕੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਚੀਨ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ

ਅਮਰੀਕਾ ਬੁਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਹਿੱਤਧਾਰਕ ਇਸ ਉਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰ ਸਕਣ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸਕਣ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਮੰਤਵ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਸਰਦਾਰ ਬਣਾਉਣਾ, ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤੇ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਲਾਭ ਤੇ ਲਚੀਲਾਪਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਐਚ1ਬੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਮਰੀਕੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਤੈਅ ਸਾਰੇ ਵਰਕਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦਿਆਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਤੇ ਆਲਮੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Davenport Family Funeral Homes and Crematory

ਡੇਵਨਪੋਰਟ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਪੂਰੇ ਮਾਣ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਵੈੱਬਸਾਈਟ:
www.davenportfamily.com

- ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ**
- * ਆਨ ਸਾਈਟ ਸਸਕਾਰ
 - * ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਚਰਚ
 - * ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਰੇਟ
 - * ਕਮਰੇ ਉਪਲੱਬਧ

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਲੇਕ ਜਿਊਰਿਕ (847) 550-4221,
ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਲੇਕ (815) 459-3411

Health Insurance
Qualified Health Plans Under Affordable Care Act

Don't Miss out!
Open Enrollment From 11-01-2023 to 1-15-2024

We also have short term Medical, Dental & Vision plans.
We are licensed in Indiana, Ohio, Texas & Michigan.

Contact:
Ph: 317-900-5151
Fax: 317-900-5152
E-Mail: health@meharinsurance.com

Office Address:
12574 Promise Creek Ln.
Suite# 114
Fishers, IN 46038
www.meharinsurance.com

Baljinder Singh Saini

One stop shop for all your taxi needs

The Friendly Group Ltd. Chelsea Taxi Brokers

- All types of insurance*
- * Medallion transfers
 - * Accident claims
 - * Taxi Stand Facility available

Ph: 212-947-9833, 212-695-0601

We are here at your service to sell and buy or insure medallions and we are in business to help our Punjabi Community since last 40 years.

*Ask us about Purchase or new buyer and financing.

40 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਟੈਕਸੀ ਮਡਾਲੀਅਨ ਖਰੀਦਣ, ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲੈਣ ਜਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਸਾਡਾ ਸੁਝਾਵਾਨ ਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਸਟਾਫ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ।

ਝਗੜੇ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਮੌਤ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਾਰ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ 66 ਸਾਲਾ ਸਿੱਖ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਸਿਰ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। 30 ਸਾਲਾ ਗਿਲਬਰਟ ਆਗਸਟਿਨ ਨੇ ਕਵੀਂਸ ਵਿਚ ਵਾਹਨ ਨਾਲ ਮਾਮੂਲੀ ਟੱਕਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਇਹ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ 19 ਸਾਲਾ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਉੱਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੱਸ ਰਾਹੀਂ ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਸਟੋਫਰ ਫਿਲਿਪੋ (26) ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਮੁੱਕਾ ਮਾਰਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਪੱਗ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇਸ ਵਿਚ ਇਹ (ਪੱਗ) ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹਦੇ।' ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸਿਟੀ ਦੇ ਮੇਅਰ ਐਰਿਕ ਐਡਮਜ਼ ਨੇ ਜਸਮੇਰ

ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫਰਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀਆਂ ਹਾਲ ਹੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿੰਦਾਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਾ ਦਿੱਤਿਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸੂਬੇ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਦੇ ਹੋਬੋਕਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੇਅਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵੱਧ ਰਹੀ ਨਫਰਤ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਮੇਅਰ ਰਵੀ ਐੱਸ ਭੱਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ 'ਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੇਅਰ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਚਿੱਠੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੌਲਦਾਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਬਰਨਾਲਾ: ਬਰਨਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ 25 ਏਕੜ ਏਰੀਏ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਟੀ ਵਨ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ 'ਚ ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰ 'ਚ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਿਸ ਵੀ ਹੋਈ। ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਹੌਲਦਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਗਏ। ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਣਾ ਸਿਟੀ ਇਕ ਵਿਚ ਹੌਲਦਾਰ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ। ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਤ ਸਮੇਂ 25 ਏਕੜ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਝਗੜਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਮਗਰੋਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਲਿਆਂਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਸੜਕ 'ਤੇ ਵੱਜ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਮੀਨਾਰ 28 ਨੂੰ

ਸਿਰਸਾ: ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ, ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ 28 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਭਵਨ, ਸਿਰਸਾ (ਹਰਿਆਣਾ) ਵਿਖੇ ਕੌਮੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ, ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਾਨੰਦ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ

ਦੌਰਾਨ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਡਾ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ, ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿਰਤੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਸਮਕਾਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ ਕੌਮੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਘ (ਪ੍ਰੋਲੋਸ) ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਸਮਕਾਲ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਦੀ ਸਮਾਜਕ ਜਵਾਬਦੇਹੀ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣਗੇ।

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

For Emergency
Call anytime at
847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

Domestic fares available

UMA TRAVELS

2541 West Devon Ave.,
Chicago, IL 60659

For Delhi Amritsar-Bombay Ahmedabad,
Hydrabad-Madras

Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

Matrimonials

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Gursikh family seeks a suitable match for their Amritdhari son, 36 years, 5'-11", vegetarian, Software Manager in San Francisco, CA, USA, owns a house in San Francisco Bay-area, innocent divorcee (short marriage of 4 months). The girl should be well qualified, amritdhari, vegetarian and keski/dastar wearing (or willing to wear). Preference to girl living in USA or Canada. Caste no bar. Please send your biodata & recent picture to singhmat001@gmail.com or Call: +1-510-281-7065 or +91-98993-79442 (WhatsApp). 40-43

Wanted suitable girl for Ivy League MBA Jatt Sikh divorced 40 years old 5'10" man settled in the Bay Area (California). Homeowner and working as a Sr Product Manager in big tech. Moved from Chandigarh (India) to the US 12 years ago. Looking in the US only. Caste no bar. dhillonravi1983@gmail.com or 408-859-5613. 36-39

U.S. Citizen, Jatt Sikh, Brar, Fresno, California Resident, Divorced Boy, 33 yrs, 6'-3" tall, Handsome, Pilot in American Airlines. Please email biodata and picture at: flykhush15@gmail.com or Contact: (559) 824-9028 36-39

USA based Arora Gursikh family looking for a suitable match for their turbaned, divorced son, 36, 5'9", M.Tech Engineering. He does not drink, smoke. Works for a reputed company in health care sector. He earns six figure salary. Owns house in US, commercial, residential property in India. Caste no bar. Contact us at: email: utakecare2@yahoo.com or call 1-618-402-4269 35-38

Well educated Jatt Sikh Bay area family is seeking a match for their July 2000 US born 5' 10" Son. He has earned a Bachelor in Computer Science from UCLA and Masters in CS BioMedical Imaging from UCSF. He does not drink. He wears a turban and keeps his hair. He is employed with a six figure salary. Beyond education, girl must be with a family-oriented mindset and should have good moral family values. Please contact Ph: 5108616491 or email pgrealty@gmail.com 34-37

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jatt Sikh parents invite matrimonial alliance for their US born daughter 38, 5'9" beautiful, family oriented, never married. Master's in Bioengineering Management- executive position in Bay Area, California. The boy must be from the USA, professionally qualified; good-natured and well settled, with family values. Serious enquiries only. Please respond with latest photo and biodata to kaurprincess11@yahoo.com or whatsapp 669-946-5891 41-44

Jatt Sikh family seeks suitable match for their daughter who has her MD and is currently working in the Bay Area (California) as a Doctor. 38 yrs old (never married). 5'-5". The boy should be settled in the Bay Area (California) with a University degree and professionally employed. Please contact 408-763-3949 39-42

Hindu/Sikh Nai family looking for a suitable match for their U.S. citizen daughter, 26 years, 5'6". She has completed Bachelors of Science and currently in her final dentistry year pursuing DMD degree. The whole family is settled here and are U.S. citizens. Please contact us at: 516-510-9744 39-42

Sikh family belongs to Ludhiana Punjab, looking for a US or Canadian Citizen match for their daughter, 35, 5'9" divorcee and has one child living with. She has completed her nursing associate in India, currently not working as she is preparing for RN/IELTS. Whatsapp us: 262-960-7366. Serious inquiries only. 34-37

Jatt Sikh girl, 28 years, 5'4" Graduated in Bachelor of Science in Medical Technology. Studying to become Medical Doctor in the USA. Looking for well settled American citizen match. Please contact: +1 (510) 240-2236 or e-mail itsjas1990@gmail.com 32-35

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰੇ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਵਪਾਰ ਵਾਸਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਜ ਦੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਭਾਅ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੇ ਭਾਅ 'ਤੇ ਮਿਆਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਵਪਾਰ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਇੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਭਵਨ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖੀ।

ਵਿਚ ਕਾਜੂ 150 ਰੁਪਏ ਕਿੱਲੋ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੰਡੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਫਾਇਦਾ ਪੁੱਜੇਗਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਹਰ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਆਰੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ

ਫੰਡ ਰੋਕਣ ਉਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗਿਲਾ...
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੋਹੇ 'ਤੇ ਆਏ ਵਫ਼ਦਾ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਲਈ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ (ਆਰ.ਡੀ.ਐਫ.) ਦੀ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਫਸੋਸ ਜਤਾਇਆ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਆਰ.ਡੀ.ਐਫ. ਦੀ 5637.4 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਅਜੇ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਬਕਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਰਾਸਰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੈ।

ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਜ ਦਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਭਾਅ ਮਿਲਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣੇਗਾ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨਾਂ ਦੀ ਪੰਚਕੂਲਾ ਵਿੱਚ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਕਾਨਫਰੰਸ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ, "ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸਮੁੱਚਾ ਵਿਸ਼ਵ ਇਕ ਮੰਡੀ ਵਜੋਂ ਉੱਭਰਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਪੈਦਾਵਾਰ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਲ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨਾਲ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ।" ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਤੀ ਲਾਗਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਘੱਟ ਮੁਨਾਫੇ ਕਾਰਨ ਖੇਤੀ ਹੁਣ ਲਾਹੇਵੰਦ ਪੰਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਜੇਕਰ ਉਤਪਾਦ ਦੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ।

ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਕਈ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਵਾਪਸੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਸਣੇ ਕਈ ਆਗੂ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਫੰਡ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਭਾਜਪਾ ਵਿਚੋਂ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗੜ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਵੇਰਕਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਜੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਹੰਸ ਰਾਜ ਜੋਸਨ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਰਿਣਵਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਭਵਨ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵੱਡਿਗ, ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਿੰਦਰਾ ਆਦਿ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ।

ਪਰਾਲੀ ਕਾਰਨ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਫੈਲੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪਰਾਲੀ ਸਾੜੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕੌਮੀ ਰਾਜਧਾਨੀ 'ਚ ਫੈਲ ਰਹੇ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਉਤੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ.) ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ (ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ.ਬੀ.) ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਆਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਖੁਚ ਹੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਦੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜੇ ਜਾਣਾ ਕੌਮੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਕਾਰਨਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਜਸਟਿਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਅਤੇ ਮਾਹਿਰ ਮੈਂਬਰ ਏ ਸੈਂਥਿਲ

ਵੇਲ ਦੇ ਬੈਚ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ (ਪੀ.ਪੀ.ਸੀ.ਬੀ.) ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਿਸ 'ਚ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਬਿਓਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੈਚ

ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਅਸਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਪੀ.ਪੀ.ਸੀ.ਬੀ. ਸਣੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਅੰਦਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸੁਧਾਰ ਵਾਲੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।" ਬੈਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ 15 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ 30 ਨਵੰਬਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ

ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਾਉਣ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੈਚ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 8 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਪੀ.ਪੀ.ਸੀ.ਬੀ. ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਫਾਰ ਏਅਰ ਕੁਆਲਿਟੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਤੋਂ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਹੈ।

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਵਿਚ ਹੁਣ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ

ਕਪੂਰਥਲਾ: ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸੁਭਾਨਪੁਰ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਔਰਤਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਰਜ ਹੋਈਆਂ 25 ਐਫ.ਆਈ.ਆਰਜ਼. ਇਸ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਭਾਨਪੁਰ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 50 ਐਫ.ਆਈ.ਆਰਜ਼. ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁੱਲ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ 'ਚੋਂ ਕਰੀਬ 40 ਫੀਸਦ ਔਰਤਾਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਇਸ ਦੇ ਕੁੱਲ ਅੰਕੜੇ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹਨ, ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਸੁਭਾਨਪੁਰ ਦੇ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਔਰਤਾਂ ਇਸ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਰਗਰਮ ਹਨ, ਪਰ ਹਾਲ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੇਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਹਨ

ਕਿਉਂਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਵਾਇਰਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਪੁਰ ਦੀ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਵਾਇਰਲ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਲੜਕੀ ਨਸ਼ਾ ਵੇਚ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਪੰਜ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਮਾਂ ਤੇ ਭਰਾ ਨਸ਼ੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 50 ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ, ਜਿੱਥੇ ਪਤੀ ਨਸ਼ਾ ਵੇਚਦਾ ਫੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਪਤਨੀਆਂ ਤੇ ਧੀਆਂ ਵੀ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਰਲਜ਼ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਬਠਿੰਡਾ: ਥਾਣਾ ਸਿਵਲ ਲਾਈਨ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਇਥੇ ਸੌ ਫੁੱਟੀ ਰੋਡ 'ਤੇ ਘੋੜੇ ਵਾਲਾ ਚੌਕ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਪਰਲਜ਼ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਦੋ ਸਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਸਣੇ ਚਾਰ ਜਣਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉੱਧਰ, ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਬਠਿੰਡਾ ਨੇ ਜਾਅਲੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਰਵਾ ਕੇ 205 ਗਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਤਿੰਨ ਸ਼ੋਅਰੂਮਾਂ ਨੂੰ ਜੇ.ਸੀ.ਬੀ. ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਹੋਣ 'ਤੇ ਰਸੂਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਸਣੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੁਝੀਕੀ 'ਚ ਫਸ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਥਾਣਾ ਸਿਵਲ ਲਾਈਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਫਸਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਤਾਬਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਪਰਲਜ਼ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਸਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫ਼ਤਹਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਧਾਰਾ 420, 447, 120-ਬੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 82 ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਟਾਟਾ ਸਟੀਲ ਪਲਾਂਟ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਸਨਅਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਟਾਟਾ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਗਰੀਨ ਸਟੀਲ ਪਲਾਂਟ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ। ਇੱਥੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰੋਡ ਸਥਿਤ ਹਾਈ-ਟੈਕ ਵੈਲੀ ਵਿਚ 2600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ 115 ਏਕੜ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਰਹੇ ਪਲਾਂਟ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ

ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਲਾਂਟ ਵਿਚ 3000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲੇਗੀ ਅਤੇ ਨੇੜਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਟਾਟਾ ਸਟੀਲ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਾਟਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਥੇ ਦੇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਟੀਲ ਦਾ ਗਰੀਨ ਪਲਾਂਟ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਲਾਂਟ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰਹਿਤ ਗਰੀਨ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੋਂ ਸਕਰੈਪ ਤੋਂ ਸਟੀਲ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਹਾਈਵੇਅ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ

ਸਰਕਾਰ ਆਪ ਸੜਕ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਟਾਟਾ ਚਲਾਏਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਟਾਟਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਉੱਡਣਗੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਮੁਹਾਲੀ ਤੋਂ ਟੋਰਾਟੋ ਦੀ ਫਲਾਈਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅੱਗੇ ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਮਹਿਲਾ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ

ਰੂਪਨਗਰ: ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਵਸਨੀਕ 35 ਸਾਲਾ ਮਹਿਲਾ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦੀ ਗੰਭੀਰਪੁਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨੇੜੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਧਰਨਾ ਦੇ ਰਹੇ 1158 ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਅਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਫਰੰਟ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ 483 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਪੀਤਤ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਪੱਤਰ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਲਈ

ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਉਹ 3 ਦਸੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਔਕੜਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਤੂਬਰ 2021 ਵਿਚ 1158 ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਅਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 607 ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਮਿਲ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ

ਵਿਚੋਂ 124 ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਜੁਆਇਨ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਬਾਕੀ 483 ਨੂੰ ਹੈਂਡਕੁਆਰਟਰ ਵਿਚ ਜੁਆਇਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਭਰਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉੱਧਰ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੇ ਭਰਾ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ

ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ: ਹਰਜੋਤ ਬੈਂਸ
ਰੂਪਨਗਰ: ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੋਢਾਗੀ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੁਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਾਗ ਸਿੰਘ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲੜਕੀ ਨੂੰ

ਜਨਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੁਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਗਰਭਪਾਤ ਵੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਡਟੀ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਬਾਦਲ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ: ਚੀਫ਼ਡਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਹੱਕ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਡਾਕਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਗੁਰਸਿੰਘ ਖਿਡਾਰੀ ਜਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 50-50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਮਗਰੋਂ ਸ੍ਰੀ ਧਾਮੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਹੀ ਪੱਖ ਨਾ

ਰੱਖਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣੀ ਹੈ। ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਕੋਈ ਧੱਕਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਡੱਟ ਕੇ ਖੜੇਗੀ।

ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿਆਂਗੇ: ਸੁਖਬੀਰ

ਕੁਰਾਲੀ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵੀ ਬੂੰਦ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੰਯੁਕਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੀਫ਼ਡਾ ਨੇ ਬਾਦਲ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿੱਖ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਉਹ ਇੱਕ ਮੱਚ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਚੀਫ਼ਡਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਇੱਕ ਮੱਚ 'ਤੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਸਿੰਘ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ।

ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਤਲੁਜ ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦਾ ਮਸਲਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ, ਚਿੰਤਕਾਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨਾਂ, ਸਿੱਖਿਆ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਘ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਲ 1981 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਰਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸਮਝੌਤਾ ਅਤੇ ਸਤਲੁਜ ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 1980ਵਿਆਂ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤਕ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਧੱਕ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲਾਹੂ-ਲਾਹਣ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮਸਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਦੁਖਾਂਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਅਣਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਖ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਕਾਫੀ

ਗਹਿਰਾ ਹੈ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਬੰਜਰ ਬਣਨ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2022 ਦੀ ਗਰਾਊਂਡ ਵਾਟਰ ਅਸੈਸਮੈਂਟ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 153 ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 117 ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤਿ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸਤਲੁਜ-ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਛੇੜਨਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਦਿਖਾਉਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ, ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ, ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਮਾਮਲਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ।

ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਅਥਾਰਟੀ (ਐਮ.ਟੀ.ਏ.) ਦੀ ਬੱਸ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ 26 ਸਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਉਤੇ ਨਫਰਤੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਈਸਟ ਹਾਰਲੇਮ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕ੍ਰਿਸਟੋਫਰ ਫਿਲੀਪੀਓਕਸ ਨੇ 19 ਸਾਲਾ ਮਨੀ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਮੁੱਕੇ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਪੱਗ ਲਾਹੁਣ ਦੀ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਕੁੱਟਿਆ ਜਾਂ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਦਿਸਦਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ

ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ 'ਤੇ ਹੋਏ ਨਸਲੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜਿਸ ਵੀ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਵਸੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਦਵੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਫਰਤੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਰੋਸ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ 8 ਨੂੰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਚੋਣ ਲਈ 8 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਜੂਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਚੋਣ

ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਦਸਤਖਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਭਰਵਾਏ 26 ਲੱਖ ਪ੍ਰੋਫਾਰਮੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਕੋਲੋਂ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਾਸਤੇ ਮੁੜ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ ਹੈ।

ਨਿਊ ਜਰਸੀ 'ਚ ਸਿੱਖ ਮੇਅਰ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਸਣੇ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਹੋਬੋਕੋਨ ਸਿਟੀ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਸਿੱਖ ਮੇਅਰ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਧਮਕੀ ਪੱਤਰ ਮਿਲੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਨਿਊਜ਼ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਰਵੀ ਭੱਲਾ ਨੂੰ ਜੋ ਪੱਤਰ ਮਿਲੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਭੱਲਾ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪਰ ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਸਣੇ ਜਾਨ ਤੋਂ

ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਰਵੀ ਭੱਲਾ ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਨਿਊਜ਼ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਚ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਡਟੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਰ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਵੀ ਭੱਲਾ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 2017 'ਚ ਹੋਬੋਕੋਨ ਦੇ ਮੇਅਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ, ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਅਮਰੀਕੀ ਵਜੋਂ ਇਸ ਸਹਿਰ ਦਾ ਅਗਵਾਈ

ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਹੈ।" ਉਹ 2021 'ਚ ਫਿਰ ਨਿਰਵਿਰੋਧ ਮੇਅਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਭੱਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਾਣ ਨਾਲ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਭਰੇ ਪੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, "ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਧਮਕੀਆਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ।" ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਤਰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਇਆ ਜਿਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫੇ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਸੀ। ਭੱਲਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰਤ ਬਾਅਦ ਤੀਜੀ ਧਮਕੀ, ਜਿਹੜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੀ, 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ 'ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਆਖਰੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਤੁਰਤ ਅਸਤੀਫਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ, ਤੁਹਾਡੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵਾਂਗੇ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਪਰ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਹੱਥ ਸੀ, ਉਹ ਹਾਲੇ ਵੀ ਬਾਹਰ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਵੀ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਖਿਲਾਫ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸਤਲੁਜ ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਖਿਲਾਫ ਡਟਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਹਿਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਹਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਇੱਥੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਨੇ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਟੈਂਡ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠ ਵੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਭਾਰੀ ਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ

ਗੈਰ-ਬੇਸਿਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਵੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ

ਨਵੰਬਰ ਦੀ 'ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਹਿਸ' ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੈਰ-ਸਿਆਸੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਹਿਤੈਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਗੈਰ-ਪੰਜਾਬੀ ਆਗੂ ਹੁਣ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਸੌਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ

ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਦੀਪ ਪਾਠਕ ਦਾ ਪੁਤਲਾ ਸਾੜਿਆ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਬਾਹਰ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਦੀਪ ਪਾਠਕ ਦਾ ਪੁਤਲਾ ਸਾੜਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਹੱਥੋਪਾਈ ਵੀ ਹੋਈ। ਕਈ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਿੱਜਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਦੀਪ ਪਾਠਕ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਭਾਰੀ ਚੋਣ ਫਤਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਧਾਉਣ ਖਾਤਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤ

ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ।

Punjab Times

Established in 2000
24th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur
Amrit Pal Kaur

Photographer

Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur

Corrpondents

California

Ashok Bhaura
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936

New York

Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 115 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਵਿਛੜੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਦਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ 'ਚ ਮੇਲ

ਲਾਹੌਰ: ਦੇਸ ਦੀ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ 76 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਖ ਹੋਏ ਭੈਣ ਅਤੇ ਭਰਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲਾਘ 'ਤੇ ਮੁੜ ਮੇਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਭਾਵੁਕ ਮਿਲਣੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਸੰਭਵ ਹੋਈ। ਮੁਹੰਮਦ ਇਸਮਾਈਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿਥੇ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਗਲਵਕਤੀ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਔਕਾਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨਿਆਈਆਂ ਤੇ ਲੰਗਰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਇਸਮਾਈਲ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 200 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਾਹੀਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸ਼ਾਹਕੋਟ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਦੰਗਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਟਿਊਬ ਚੈਨਲ

ਨੇ ਇਸਮਾਈਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੋਸਟ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਇਕ ਸਰਦਾਰ ਮਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸਮਾਈਲ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਲਾਪਤਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸਮਾਈਲ ਨੂੰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਚੇਚੇਰੇ ਭੈਣ-

ਭਰਾ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਘ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਿਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਵੀ ਨਿਭਾਈਆਂ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਦਾ 77 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ 12 ਸਾਲਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਰੀਅਰ ਵਿੱਚ 67 ਟੈਸਟ ਤੇ 266 ਵਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ 10 ਇਕ ਦਿਨਾਂ ਮੈਚ ਖੇਡੇ ਤੇ 7 ਵਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ। ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਇਰਾਪੱਲੀ ਪ੍ਰਸੰਨਾ, ਬੀ.ਐਸ. ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਅਤੇ ਐੱਸ ਵੈਂਕਟਰਾਘਵਨ ਕਦੇ ਭਾਰਤੀ ਸਪਿੰਨ ਦੀ ਮਹਾਨ ਕਤੀ ਸਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਸਪਿੰਨਰ ਬੇਦੀ ਨੇ ਘਰੇਲੂ ਸਰਕਟ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ। ਘਰੇਲੂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿੱਚ 370

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਰੁਖ ਫਿਰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲ (ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਨਾਲ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਕਦਮ ਵਾਧਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਉਤੇ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਤੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ-ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਮਾਮਲੇ ਉਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ ਦਮ ਭਰਨ ਵਾਲੀ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਆਗੂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਉਤੇ ਘਰੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਣਨ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲੇ ਉਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਰਕਾਰ ਚੁਫੇਰਿਉਂ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਸਲਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਖੋਂ ਲਤਾਈ ਹਾਰ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਿਰ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੁੱਟ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਲਈ ਵੰਗਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਰੰਗਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਹੁਣ ਆਖਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ।

ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ 1,560 ਵਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ। ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਟੈਸਟ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 31 ਦਸੰਬਰ 1966 ਨੂੰ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਟੇਡੀਅਮ ਈਡਨ ਗਾਰਡਨ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਗਸਤ-ਸਤੰਬਰ 1979 ਵਿਚ ਓਵਲ ਵਿਖੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣਾ ਆਖਰੀ ਟੈਸਟ ਖੇਡਿਆ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਹਿਲਾ ਇਕ ਦਿਨਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਖਿਲਾਫ਼ 13 ਜੁਲਾਈ 1974 ਨੂੰ ਲਾਰਡਜ਼ ਵਿਖੇ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਆਖਰੀ ਇਕ ਦਿਨਾਂ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਖਿਲਾਫ਼ 16 ਜੂਨ 1979 ਨੂੰ ਮੈਨਚੈਸਟਰ ਵਿਖੇ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਫੂਕੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ 18 ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਮੁਕਤਸਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਬਠਿੰਡਾ, ਮੋਗਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਫੂਕ ਕੇ ਦਸਹਿਰਾ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਕੱਠਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਉਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬੁਰੇ ਦੌਰ ਤੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਬਦੀ ਦਾ ਅਸਲੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ 'ਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਗਾਰੰਟੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਭਾਅ ਡਾ. ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਮਨਰੇਗਾ ਤਹਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ 200 ਦਿਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਕਰਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਦਿੱਲੀ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਕਤਲ ਕਾਂਡ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਲਈ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੀਆਂ ਵੀਜ਼ਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੁਰਤ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਵਤਨ ਗੋਤੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਔਕੜਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਥਾਂਦੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਹੇਠ ਜਾਰੀ ਪੱਤਰ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ 15 ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੱਥੀ ਕਰ ਕੇ ਸਾਂਝੀ ਮੰਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੀ ਕਾਪੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸਥਿਤ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲੇਟ ਮੁਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਈ-ਵੀਜ਼ਾ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਆਉਟ

ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 10-10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਹਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਭਾਰਤਮਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਭਾਅ ਮਾਰਕੀਟ ਰੇਟ ਨਾਲੋਂ ਛੇ ਗੁਣਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਪੰਜਾਬ ਸਣੇ ਪੂਰੇ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ।

'ਆਪ' ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼: ਮਜੀਠੀਆ

ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂਘਰਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਇੱਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪਲਾਟ ਖਰੀਦ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਬਿਤ ਬੇਨੋਮੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕੌਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ 'ਚ ਦਰਦ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 10 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ ਨੇ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਹਫਤੇ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਆਰਾਮ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਾ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਭਿੰਡਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਦਰਦ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਤੁਰ-ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੀ 'ਚ ਛੋਟ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਕਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ: ਵੀਜ਼ਾ ਔਕੜਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ

ਸੋਰਸ (ਬੀ.ਐਲ.ਐਸ.) ਏਜੰਸੀ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੁਰਤ ਚਾਲੂ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦੁਹਰਾ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਗੌਰ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੰਝਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਸੂਈ ਭਾਰਤੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲ ਸੋਧਤ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਕੈਨੇਡਾ-ਭਾਰਤ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਤਣਾਅ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਲਈ ਵੀਜ਼ਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਕਾਫੀ ਦਿੱਕਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

7 ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਜਾਣ ਲਈ ਵੀਜ਼ੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ

ਕੋਲੰਬੋ: ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਛੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਵੀਜ਼ਾ ਮੁਕਤ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਮੰਤਰੀ ਹਰੀਨ ਫਰਨਾਂਡੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਭਾਰਤ, ਚੀਨ, ਰੂਸ, ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਜਾਪਾਨ, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਬਾਈਲੈਂਡ ਦੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਲਈ 31 ਮਾਰਚ 2024 ਤੱਕ ਪਾਇਲਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਵੀਜ਼ਾ-ਮੁਕਤ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਉਦਯੋਗ ਦਾ ਟੀਚਾ 2023 ਵਿਚ 22 ਲੱਖ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਥਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ

ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ

ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)
ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

17th Mahan Nagar Kirtan

On Sat. November 04th, 2023 at 11:30 am

Gurdwara Sant Sagar

242-25 Braddock Ave., Bellerose NY 11426. Ph. 718-343-1030

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ ਜੀ ।

17ਵਾਂ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ 27 ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ 4 ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਪੰਜ ਨਗਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ 11:30 ਵਜੇ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਇਹ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਆਰੰਭ ਹੋ ਕੇ ਹਿੱਲ ਸਾਈਡ 263 ਸਟਰੀਟ ਤੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ 82 ਐਵੀਨਿਊ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 3:30 ਵਜੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ ਥੈਲਰੋਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਹੋਵੇਗੀ।

Saturday November 4, 2023, 17th Mahan Nagar Kirtan will start from GURDWARA SANT SAGAR, Bellerose, NY at 11:30am towards Hillside Ave., to 263rd street. Nagar Kirtan will move toward 82nd Ave. Which will take us back to GURDWARA SAHIB at 3:30pm.

ਨੋਟ : ਅਕਤੂਬਰ 30 ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ 5:30 ਤੋਂ ਰਾਤ 10:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਜਾਣਗੇ ।

ਇਸ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਣਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਗੇ।

ਭਾਈ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ)
 ਭਾਈ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ)
 ਭਾਈ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ)
 ਭਾਈ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ)
 ਭਾਈ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੱਲੁਡਵਾਲ,
 ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰੀ
 ਢਾਡੀ ਭਾਈ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਵਾਲੇ
 ਢਾਡੀ ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਡਾਨਾ

Bhai Sajjan Singh Ji (Ex. Hazoori Ragi Darbar Sahib)
 Bhai Rai Singh Ji (Hazoori Ragi Darbar Sahib)
 Bhai Sukhjinder Singh Ji (Hazoori Ragi Darbar Sahib)
 Bhai Gurcharan Singh (Hazoori Ragi Darbar Sahib)
 Bhai Gurpreet Singh Ji Ballhadwal
 Bhai Amrik Singh Ji Gurdaspuri
 Dhadi Bhai Karnail Singh Ji Machiwade wale
 Dhadi Bhai Mohan Singh Ji Badana

ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 27 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀਆਂ ਆਰੰਭ ਹਨ ਜੋ ਕਿ 26 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣਗੀਆਂ ।

ਗੱਤਕਾ ਟੀਮ
ਆਪਣੇ

ਜੋਹਰ ਦਿਖਾਏਗੀ

LIVE

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਫੇਸਬੁਕ ਅਤੇ ਯੂਟਿਊਬ ਤੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ।
 Watch live Nagar Kirtan on Facebook & YouTube

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਇਸ ਉਲੀਕੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਕੇ ਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧਨਵਾਦ ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਭੈਣ, ਭਰਾ ਬੱਚੇ ਤੇ ਬੱਚੀਆਂ ਕੇਸਰੀ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ, ਦਸਤਾਰਾਂ ਤੇ ਦੁਪੱਟੇ ਸਜਾਕੇ ਆਓ ਜੀ ।

ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਟੁੱਟ ਵਰਤੇਗਾ ।

ਗੁਰੂ-ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਦਾਸ- ਭਾਈ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ
 ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 ਮੁੱਖ ਸੰਚਾਲਕ - ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ, ਬੇਲਰੋਜ਼, ਨਿਊਯਾਰਕ
 Phone # 718.343.1030

YouTube
facebook

ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਲਾਮ ਬੰਗਾ' 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝੰਡ ਤੇ ਡਾ. ਸਤਿੰਦਰ ਕਾਹਲੋਂ ਨੇ ਪਰਚੇ ਪੜ੍ਹੇ; ਕਵੀ-ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਚੱਲਿਆ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਦੌਰ

ਬੈਰੋਪਟਨ: ਲੰਬੀ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਉੱਘੇ ਲੇਖਕ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਦੀ ਨਵ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਸਲਾਮ ਬੰਗਾ' ਲੋਕ-ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਪਰ ਸਾਰਥਕ ਵਿਚਾਰ-ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝੰਡ ਅਤੇ ਡਾ. ਸਤਿੰਦਰ ਕਾਹਲੋਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁਸਤਕ 'ਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪਰਚੇ ਪੜ੍ਹ ਗਏ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁਸਤਕ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ-ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਦੇ ਸਾਥੀ ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਆਫ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਹਿਪਾ, ਸਭਾ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਕਰਨ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝੰਡ ਅਤੇ ਡਾ. ਸਤਿੰਦਰ ਕਾਹਲੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸਭਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਮਲੁਕ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਵੱਲੋਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਰਸਮੀ 'ਜੀ-ਆਇਆ' ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਚ-ਸੰਚਾਲਕ ਤਲਵਿੰਦਰ ਮੰਡ ਨੇ ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝੰਡ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਪੇਪਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੰਗਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਸਲਾਮ' ਕਹਿੰਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੁਮੇਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਾਮ-ਕਹਾਣੀ ਚੌਥੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨਾਲ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਗੁੜ ਦਾ ਟੋਕਰਾ ਵੇਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਰਾਜ ਹਲਵਾਈ' ਕੋਲ ਬਰਫ਼ੀ ਤੇ ਜਲੇਬੀਆਂ ਖਾਣ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅਗਲੇ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਕੂਲੀ ਤੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚਰਨ-ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਬੰਗਾ, ਬੰਗਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਦਾ

ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਬਟਾਲੇ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬੇਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਡੇਢ ਸਾਲ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੇਖਕ ਕੈਨੇਡਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ

ਕਾਹਲੋਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੇਪਰ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਦਰਜ ਔਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਖ਼ਾਸ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕ ਵੱਲੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਬੰਗਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ

ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਗ਼ਦਰੀ ਯੋਧਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਭਾ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਕਰਨ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੇਖਕ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਅਨਮੋਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ

ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੁਨੀਲ ਡੋਗਰਾ ਅਤੇ ਇਕਬਾਲ ਬਰਾੜ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੁਰੀਲੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦੇ ਗੀਤ ਤੇ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤਮਈ ਬਣਾਇਆ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਮਾਹਿਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ, ਕਰਾਊਨ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੇ ਸੰਚਾਲਕ ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੋਠੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਸ਼ਨ, ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਪੱਲਣ, ਡਾ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਜਨਾਬ ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਰਾਜ਼, ਮੇਲਾ ਸਿੰਘ, ਪਰਸੋਤਮ ਸਿੰਘ, ਰਫ਼ਪਾਲ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ਹਰਜਸਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ, ਸਰਬਜੀਤ ਕਾਹਲੋਂ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹੋਠੀ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ੀ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ। ਪੀ.ਟੀ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਭਾ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਬਲਰਾਜ ਚੀਮਾ ਵੱਲੋਂ ਕਵੀ-ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਵੀਆਂ, ਗਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਮਾਝੇ ਵਿਚ 'ਮਜੀਠੀਏ ਸਰਦਾਰਾਂ' ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਦਿਲਚਸਪ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਉੱਜਲ ਦੋਸਾਂਝ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਰਮਿੰਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਜਲ ਦੋਸਾਂਝ ਆਪ ਵੀ ਮਜੀਠੀਏ ਸਰਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਈਂ 'ਤੁਲਨਾ ਤੇ ਉਲਟਾ' (ਛੋਮਪਅਰਸਿਨ ਅਨਦ ਫ਼ੋਨਟਰਅਸਟ) ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮਾਝੇ ਤੇ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਤੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇਵੇਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸਾਇੰਸ ਮਾਸਟਰ 'ਬੁੱਚਤ' ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਬੁਲਾਰੇ ਡਾ. ਸਤਿੰਦਰ

ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ।

ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਹਿਪਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਬੰਗਾ-ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਏਰੀਏ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਬਾਪੂਬੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਮੁੱਖ-ਮਹਿਮਾਨ ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ ਨੇ ਲੇਖਕ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਦੇ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕੀਤੀਆਂ। ਪ੍ਰੋ. ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਨੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਯੋਧਿਆਂ ਤੇ ਬੰਗਾ ਇਲਾਕੇ ਬਾਰੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਇਕ ਸਥਾਪਿਤ ਸੰਸਥਾ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਲੇਖਕ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਹਰਮੇਸ਼ ਜੀਦੋਵਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਨੇ ਬੰਗਾ

ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਕਵੀ-ਦਰਬਾਰ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ-ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਰੂਪ ਦਵਿੰਦਰ, ਸੁਨੀਲ ਡੋਗਰਾ, ਪ੍ਰੋ. ਆਸ਼ਿਕ ਰਹੀਲ, ਰਾਸ਼ਿਦ ਨਦੀਮ ਅਤੇ ਬਲਰਾਜ ਚੀਮਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਡਾ. ਜਗਮੋਹਨ ਸੰਘਾ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਰੇ-ਵਾਰੀ ਜਨਾਬ ਮਕਸੂਦ ਚੌਧਰੀ, ਪਰਮਜੀਤ ਦਿਓਲ, ਰੂਬੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰੀ, ਕੁਲਦੀਪ, ਜਸਪਾਲ ਦਸੂਹੀ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ, ਹਰਮੇਸ਼ ਜੀਦੋਵਾਲ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਚਿੰਤਕ, ਉਜਮਾ ਮਹਿਮੂਦ, ਰਾਸ਼ਿਦ ਨਦੀਮ, ਪ੍ਰੋ. ਆਸ਼ਿਕ ਰਹੀਲ, ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਹਰਚਰਨ ਨਿਬਾਵਾਂ, ਸੁੰਦਰਪਾਲ ਰਾਜਾਸਾਂਸੀ, ਸੁਖਚਰਨਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਰੂਪ ਦਵਿੰਦਰ, ਰਮਿੰਦਰ ਰੰਮੀ, ਤਲਵਿੰਦਰ ਮੰਡ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਝੰਡ ਨੂੰ ਮੰਚ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੇਸ਼

ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮਲੁਕ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੇ 'ਦੇਸ਼ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਜਲੰਧਰ' ਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਲਈ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਇਆ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਾ ਦੇ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਡਾ. ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਬੱਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ-ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਹ ਗੁੱਐਲਫ਼ ਲਾਈਨ, ਬਰਲਿੰਗਟਨ ਸਥਿਤ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਡਾ. ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਬੱਗਾ (905-531-8901), ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡ (416-904-3500) ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵ, ਮਲੁਕ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ (905-497-1216) ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਿਪੋਰਟ: ਡਾ. ਝੰਡ

ਹਲਵਾਰਾ ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਕੰਮ ਹਾਲੇ ਵੀ ਅਧੂਰਾ

ਗੁਰੂਸਰ ਸੁਧਾਰ: ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਜੀਵ ਅਰੋੜਾ ਵੱਲੋਂ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਰੁਕਿਆ ਕੰਮ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹਕੀਕਤ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਨਿਰਮਾਣ ਅਧੀਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਹਲਵਾਰਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਲਾਵਾਰਸ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਚਰਾਦ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਸਾਲ 2019 ਤੋਂ ਨਿਰਮਾਣ ਅਧੀਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਿਵਲ ਟਰਮੀਨਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਮੁੱਖ ਗੇਟ ਤੋਂ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਗੇਟ ਤੋਂ ਟਰਮੀਨਲ ਬਿਲਡਿੰਗ ਤੱਕ ਸੜਕ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੜਕਾਂ ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਮੁੱਖ ਗੇਟ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਮਾਰਗ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਸੜਕ ਬਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸੇਮ ਨਾਲੇ ਉੱਪਰ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲ ਦੀ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਨੀਂਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟੀ ਗਈ। ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਟਰਮੀਨਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਐਪਰਨ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਮੁੱਖ ਸੜਕ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਸ ਸੜਕ 'ਤੇ ਕੱਚਾ

ਮਾਲ ਪਾਏ ਨੂੰ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਕੰਕਰੀਟ ਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਪਰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਈ

ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐਪਰਨ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਪੱਟੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਟੈਕਸੀਵੇਅ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਅਧੂਰਾ ਹੈ।

ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਸਬ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਲਗਭਗ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ, ਸੀਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰੀਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਅਧਵਾਟੇ ਹੀ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਜਨਤਕ ਪਖਾਨੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਟਰਮੀਨਲ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਖਾਨੇ ਵੀ ਅਧੂਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਵੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣੀ ਹੈ। ਟਰਮੀਨਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਕਰੀਬ 30 ਫੀਸਦੀ ਕੰਮ ਬਾਕੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ: ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਸਣੇ ਹੋਰ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲੇ: ਧਾਮੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤੀ ਸਰੋਤ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਵੋਟਰ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ

ਲਈ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤੀ ਸਰੋਤ ਵੀ ਵੋਟਰ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

Dhillon Travel Plaza

Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਗਿੱਲ ਮੰਜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires
Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph: 571-606-0829, 317-242-9936

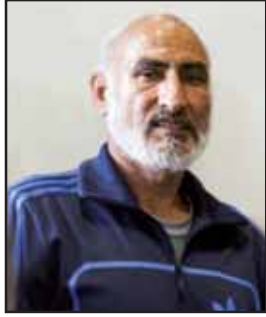
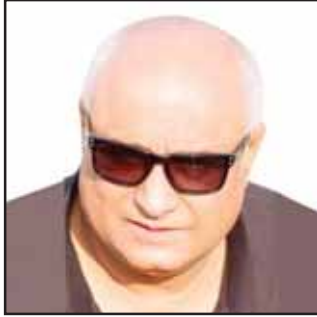
ਗਾਖਲ ਗਰੁੱਪ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. ਸੁਰਜੀਤ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੀ ਜੇਤੂ ਟੀਮ ਨੂੰ ਦੇਵੇਗਾ 5.50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ

ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੀ ਸਾਡਾ ਮਕਸਦ: ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਵਾਟਸਨਵਿੱਲ (ਬਿਊਰੋ): ਸੁਰਜੀਤ ਹਾਕੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਜਲੰਧਰ ਵਲੋਂ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਸ. ਇਕਬਾਲ

ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਇਨਾਮ ਗਾਖਲ ਪਰਿਵਾਰ

ਜੋੜਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ

ਸ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਅਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ 25 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ 3 ਨਵੰਬਰ, 2023 ਤੱਕ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ 40ਵੇਂ ਇੰਡੀਅਨ ਆਇਲ ਸਰਵੇ ਸੁਰਜੀਤ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੀ ਜੇਤੂ ਟੀਮ ਨੂੰ ਗਾਖਲ ਗਰੁੱਪ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. ਅਤੇ ਗਾਖਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ 5.50 ਲੱਖ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਅਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ) ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਬੀਬੀ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਗਾਖਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗਾਖਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਖੇਡ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ

ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਦਿਮਾਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਖੇਡ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਚੰਗਾ ਸਰੀਰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਵੀ ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਸੁਰਜੀਤ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਗਾਖਲ ਗਰੁੱਪ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦਾ ਗੀਤ 'ਹਾਕੀ ਵਰਸੇਜ਼ ਗੋਲਡ' ਰਿਲੀਜ਼

ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਰਹੂਮ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਸਵ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ 25 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ 3 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਸੁਰਜੀਤ ਹਾਕੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਸ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਬਰਲਟਨ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੰਗੀਤ

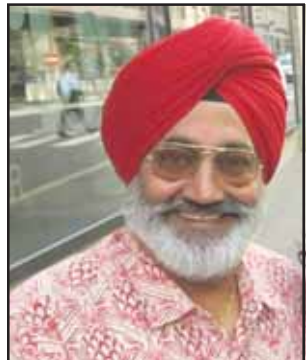
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਕੰਪਨੀ ਗਾਖਲ ਗਰੁੱਪ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਗੀਤ 'ਹਾਕੀ ਵਰਸੇਜ਼ ਗੋਲਡ' ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਮੌਕੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਗਾਖਲ ਗਰੁੱਪ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਗਾਖਲ ਗਰੁੱਪ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਗਾਖਲ

ਪਰਿਵਾਰ (ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ) ਵਲੋਂ ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੀ ਜੇਤੂ ਟੀਮ ਨੂੰ 5 ਲੱਖ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਉੱਥੇ ਹੀ ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤਕ ਰੰਗਤ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕ ਗੀਤ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨ ਗਾਇਕ ਵਰਿੰਦਰ ਮਾਨ ਨੇ ਗਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਗੀਤਕਾਰ ਕਟਾਣੇ ਵਾਲੇ ਚਾਨੇ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਸੰਗੀਤ ਯਾਰਓਕਾਰ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਹਰਸ਼ਦੀਪ ਬੰਗਾ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਖੇਡ ਦਰਸ਼ਕ ਹਾਕੀ ਖੇਡ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪਸੰਦ ਕਰਨਗੇ।

ਬੋਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਿਆੜ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਬੋਕਰਜ਼ਫੀਲਡ: ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਮਿਲਣਸਾਰ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਿਆੜ ਦਾ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ 63 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ 28 ਅਕਤੂਬਰ, ਦਿਨ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10 ਤੋਂ 12 ਵਜੇ ਦਰਮਿਆਨ ਗਰੀਨਲਾਨ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ (2739-ਪਨਾਮਾ ਲੇਨ) ਬੋਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਪਰੰਤ ਅੰਤਮ ਅਰਦਾਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤੁਗਲਵਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਪਤਨੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਦੋ ਧੀਆਂ ਤੇ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਰਿਆੜ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੀ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਧੀ ਜਸਮੀਨ ਕੌਰ ਰਿਆੜ ਦਾ ਵਿਆਹ ਨਿਉਯਾਰਕ ਦੇ ਸਾਂਝਾ ਟੀਵੀ ਤੇ ਸਾਂਝਾ ਪੰਜਾਬ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਡਾ. ਗੁਰਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸ. ਰਿਆੜ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਗੁਰਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਪਹਿਲਵਾਨ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਰਿਆੜ ਮਿਲਣਸਾਰ ਤੇ ਨੇਕ ਇਨਸਾਨ ਸਨ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਸਨ।

GoldenKey LENDING

Grow your business with our Strategic

COMERCIAL LOAN SOLUTIONS

Partner with us for expert guidance and support

Contact Us at

317-620-4100

www.goldenkeylending.com

We speak your Language
English • ਪੰਜਾਬੀ • ਹਿੰਦੀ • اردو

325 S. College Avenue, Indianapolis, Indiana 46202

NMLS 147421

Corporate NMLS# 68434
AZ License# BK-0945946

Sistar Mortgage

A Nationwide Lender

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans

Available In Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859

balbir.grewal@sistarmortgage.com
balbirgrewal@sistarmortgage.com
<https://www.nmlsconsumeraccess.org>

Balbir (Bill) Grewal
MORTGAGE LOAN OFFICER
NMLS# 353442

AVEER TRAVEL SOLUTIONS LLC

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

- US Passport Services
- EAD Renewal
- Indian Passport Renewal
- Flight Tickets
- US Citizenship Application
- Visa Services
- Green Card Renewal
- Notary Services
- OCI & Renunciation
- Power of Attorney
- Airport Pick-up & Drop-Off Services

Contact: Aman Kaur Ph: 847-338-2141
(Consular Expert with more than 10 years of experience)

E-mail: Aveertravel@gmail.com

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

For Airport Drop-Off and Pickup Indy to Chicago Please Contact AVI at:

847-226-2323

Located in INDIANAPOLIS (IN)

ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਹਰ ਪਾਸੇ ਤਬਾਹੀ

ਖਾਨ ਯੂਨਿਸ: ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੇ ਭਾਵੇਂ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਨੇ ਦੱਖਣ ਸਮੇਤ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ 'ਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਹਵਾਈ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਿਸ 'ਚ ਕਈ ਜਾਨਾਂ ਜਾਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ। ਹਮਾਸ ਵੱਲੋਂ ਦੱਖਣੀ ਇਜ਼ਰਾਇਲ 'ਚ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਮਗਰੋਂ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫੌਜ ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਖਾਨ ਯੂਨਿਸ ਦੀ ਇਕ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਨੇ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਨਾਸਿਰ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 12 ਲਾਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ 'ਚ 40 ਵਿਅਕਤੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ।

ਇਹ ਬੰਬਾਰੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਨੇ ਮਿਸਰ ਨੂੰ ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਸੀਮਤ ਮਾਨਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਭੇਜਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ 23 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਦਿਨ 'ਚ ਇਕ ਸਮੇਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਨ। ਗਾਜ਼ਾ ਸਿਟੀ 'ਚ 10 ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਲਸਤੀਨੀ ਆਪਣਾ ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਕੂਲਾਂ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਖਾਨ ਯੂਨਿਸ 'ਚ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਮਲਬੇ 'ਚੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਜਾਰੀ

ਸਨ। ਮਲਬੇ ਹੇਠਾਂ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫਸਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਜਤਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਹਮਾਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਕਈ ਬੇਕਰੀਆਂ ਵੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫੌਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਸਰ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਨੇੜੇ ਰਾਫਾ 'ਚ ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਇਕ ਚੋਟੀ ਦਾ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਸੈਂਕੜੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਫੁੱਡੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਸਿਰਫ ਹਮਾਸ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਾਂ ਦੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਧੜੇ ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਲੜਾਕੇ ਆਮ ਆਬਾਦੀ 'ਚ ਪਨਾਹ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁਸਾ

ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਕਸਬੇ ਦੀਰ ਅਲ-ਬਾਲਾਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਥਾਨਕ ਹਸਪਤਾਲ ਨੇੜੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਘਰ 'ਚ ਪਨਾਹ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਹਵਾਈ ਹਮਲੇ 'ਚ ਘਰ ਮਲਬੇ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ 20 ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਉਸ ਹੇਠਾਂ ਦਬ ਗਏ। ਅਲ-ਜਾਹਰਾ 'ਚ ਤਿੰਨ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਟਾਵਰ ਵੀ ਹਵਾਈ ਹਮਲੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਏ ਹਨ। ਗਾਜ਼ਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ 3785 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਯੋਏਵ

ਭਾਰਤ ਨੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹਾਇਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਭੇਜੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਜੰਗ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਤਕਰੀਬਨ 6.5 ਟਨ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ 32 ਟਨ ਹੋਰ ਰਾਹਤ ਸਮੱਗਰੀ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸੀ-17 ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭੋਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਅਰਿੰਦਮ ਬਾਗਚੀ ਨੇ 'ਐਕਸ' ਉੱਤੇ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉੱਪਰ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਮਿਸਰ ਤੋਂ ਰਾਫਾ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਭੇਜਣ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ

ਜਲੰਧਰ: ਇਨਕਲਾਬੀ ਪਿਰਾਂ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ-ਲੈਨਿਨਵਾਦੀ) ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕੇਂਦਰ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਗਾਠਾ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਬੰਬਾਰੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮਾਝਾ-ਦੋਆਬਾ ਜ਼ੋਨ ਪੱਧਰੀ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਰੈਲੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ-ਲੈਨਿਨਵਾਦੀ) ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਆਗੂ ਕਾਮਰੇਡ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕੇਂਦਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਗੂ ਕਾਮਰੇਡ ਕੰਵਲਜੀਤ ਖੰਨਾ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਬੰਬਾਰੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅੱਜ ਜਰੂਰਤ ਹੈ।

ਗੈਲੈਂਟ ਨੇ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ। ਉੱਝ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਮਲਾ ਕਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ

ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਗਾਜ਼ਾ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣਗੇ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰੀਬ 12500 ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ 1300 ਹੋਰ ਦੇ ਮਲਬੇ ਹੇਠਾਂ ਦਬੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੈ।

ਮਿਸਰ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਰਹੱਦ ਖੋਲ੍ਹੀ

ਰਾਫਾਹ: ਮਿਸਰ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰਹੱਦ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪਹੁੰਚਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਰਾਹਤ ਸਮੱਗਰੀ 'ਚ ਭੋਜਨ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਅਜੇ ਦੱਖਣੀ ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਪਹੁੰਚਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਦਰਮਿਆਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਕੋਈ ਮਦਦ ਭੇਜਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਿਸਰ ਤੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ 20 ਟਰੱਕ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਸਹਾਇਤਾ ਵਰਕਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਮਾਨਵੀ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਹ ਮਦਦ ਬਹੁਤ ਬੇੜੀ ਹੈ। ਉਂਜ਼ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ 3 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਭਰੇ 200 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟਰੱਕ ਸਰਹੱਦ ਨੇੜੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ 23 ਲੱਖ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਅੱਧੇ ਆਪਣਾ

ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲਾਂ 'ਚ ਮੈਡੀਕਲ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਰੇਟਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਈਫਐਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਵੱਲੋਂ ਗਾਜ਼ਾ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਹਵਾਈ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਿਸਰ ਨੇ ਰਾਹਤ ਸਮੱਗਰੀ ਲਈ ਸਰਹੱਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਕ ਹਫਤੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਨੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੂਟਨੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਉੱਪਰ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੂਟਨੀਤਕਾਂ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਅ ਬਾਇਡਨ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਅੰਟੋਨੀਓ ਗੁਟੇਰੇਜ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦਬਾਅ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਮਾਸ ਬੰਦੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਹ ਗਾਜ਼ਾ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਮਾਨ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗਾ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਮੁਖੀ ਸਿਡੀ ਮੈਕੋਨ ਨੇ ਖਬਰ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ

ਹਮਾਸ-ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਜੰਗ 'ਚ 22 ਪੱਤਰਕਾਰ ਹਲਾਕ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਸੰਬੰਧੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਆਧਾਰਿਤ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਥੇ 22 ਪੱਤਰਕਾਰ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ 20 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਮਾਰੇ ਗਏ 4 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ 'ਚ 22 ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਤਾਇਨਾਤ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਜੋਖਮ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਵੱਲੋਂ ਉਥੇ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਾਰੇ ਗਏ 22 ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ 'ਚੋਂ 18 ਫਲਸਤੀਨੀ, ਇਕ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਅਤੇ ਇਕ ਲਬਨਾਨੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਕਿਹਾ, "ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾੜੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਰਾਹਤ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਾਜ਼ਾ ਅੰਦਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 400 ਦੇ ਕਰੀਬ ਟਰੱਕ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫੌਜ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਰੀਅਰ ਐਡਮਿਰਲ ਡੈਨੀਅਲ ਹਗਾਰੀ

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਮਾਨਵੀ ਹਾਲਾਤ ਅਜੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਹਤ ਸਮੱਗਰੀ ਸਿਰਫ ਦੱਖਣੀ ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਪਹੁੰਚਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਅਤੇ ਜਾਰਡਨ ਛੱਡ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਨੋਕੀਆ ਵੱਲੋਂ 14 ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਛਾਂਟੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ

ਹੈਲਿੰਸਕੀ: ਟੈਲੀਕਾਮ ਉਪਕਰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਨੋਕੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੀਜੀ ਤਿਮਾਹੀ 'ਚ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫੇ 'ਚ ਗਿਰਾਵਟ ਮਗਰੋਂ ਲਾਗਤ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਆਪਣੇ 14,000 ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ

ਜਾਂ ਅਮਲੇ ਦੀ 16 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਿਨਲੈਂਡ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਕਦਮ ਦਾ ਮਕਸਦ 'ਮਾਰਕੀਟ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਬੇਯਕੀਨੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ' ਲਾਗਤ ਘਟਾਉਣਾ

ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਨੋਕੀਆ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ 2026 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਲਾਗਤ ਆਧਾਰ 'ਚ 80 ਕਰੋੜ ਯੂਰੋ (843 ਅਰਬ ਡਾਲਰ) ਤੋਂ 1.2 ਅਰਬ ਯੂਰੋ ਵਿਚਾਲੇ ਕਮੀ

ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਦਮ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟ ਕੇ 72,000 ਤੋਂ 77,000 ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਹੜੀ ਹੁਣ 86,000 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈ। ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਯੂਨਿਟ ਮੋਬਾਈਲ

ਨੈੱਟਵਰਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ 24% ਘਟ ਕੇ 2.16 ਅਰਬ ਯੂਰੋ ਰਹਿ ਗਈ। ਇਸ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਾਭ 'ਚ 64 ਫੀਸਦ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰੁਖ ਰਿਹਾ।

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਡਿਪਲੋਮੈਟ ਮਾਮਲਾ: ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਬਰਤਾਨੀਆ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 41 ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਫਿਕਰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਕ ਸਿੱਖ ਵੱਖਵਾਦੀ ਆਗੂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਮਿਆਨ ਜਾਰੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੈਨੇਡੀਆਈ ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਛੱਡਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼, ਰਾਸ਼ਟਰ ਮੰਡਲ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦਫਤਰ (ਐਫ.ਸੀ.ਡੀ.ਓ.) ਦੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕਦਮ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੀਏਨਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕੰਮ-ਕਾਜ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਦੀ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਹੋਈ ਹੱਤਿਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਉੱਤੇ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਦੁਵੱਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਦਾ ਇੱਕਪਾਸਤ ਦਰਜਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਸਬੰਧੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਮਗਰੋਂ 41

ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਨਿੱਝਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਸਬੰਧੀ ਵੀਏਨਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਉਲੰਘਣਾ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਐਫ.ਸੀ.ਡੀ.ਓ. ਦੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, "ਮੱਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਧਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤਰਫੋਂ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕਈ ਕੈਨੇਡੀਆਈ ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ।" ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, "ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕੂਟਨੀਤਕ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ 1961 ਦੀ ਵੀਏਨਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਗੇ। ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਛੋਟਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕਤਰਫਾ ਹਟਾਉਣਾ ਵੀਏਨਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਨਿੱਝਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਨਾਲ ਜੁੜਤ ਵਾਸਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ।" ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਕੈਨੇਡੀਆਈ ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦ ਜਤਾਈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਡਿਪਲੋਮੈਟ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ 1961 ਦੀ ਵੀਏਨਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ: ਟਰੂਡੋ

ਓਟਾਵਾ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਨੇ ਓਟਾਵਾ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਤੋਂ ਕੂਟਨੀਤਕ ਛੋਟਾਂ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਟਰੂਡੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਾਫੀ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕਦਮ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ 'ਚੋਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਨਾਲ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਧਣਗੀਆਂ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ: ਭਾਰਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ 'ਚੋਂ ਆਪਣੇ 41 ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਸੱਦੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਲਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕੂਟਨੀਤਕ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀਏਨਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਦੋਪਾਸਤ ਕੂਟਨੀਤਕ ਸਮਾਨਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਮੇਲਾਨੀ ਜੋਲੀ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ 'ਚੋਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਈ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਸਮਾਨਤਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।"

ਪਾਲਣ ਕਰੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ 41 ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸੀ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ

ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ: ਚੋਣ ਸੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਹੱਥ ਖੋਲ੍ਹਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਾਲੀ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੈਬਨਿਟ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 2024-25 ਲਈ ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲਾ ਵਰ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਕਣਕ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਅ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਮ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦੇ ਭਾਅ ਘੱਟ ਵਧਦੇ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਾਰ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਣਕ ਦੇ ਭਾਅ ਵਧਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਕਣਕ ਦੇ ਐਲਾਨੇ ਤਾਜ਼ਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵੀ ਕਣਕ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਅ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਣਕ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਚ 150 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦਾ ਵਾਧਾ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ 2125 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ 2275 ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ। ਲੰਬੇ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਕਣਕ ਦਾ ਭਾਅ ਆਮ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਆਗਾਮੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਮਈ 'ਚ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਐਤਕੀਂ ਕਣਕ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਚ ਵਾਧਾ

150 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਇਹ ਵਾਧਾ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ 110 ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੀ। 2022-23 ਵਿਚ ਕਣਕ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਚ 40 ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ 2021-22 ਵਿਚ 50 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ

ਲਾਗਤਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਭਾਅ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ: ਖੁੱਡੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨੇ ਭਾਅ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੁਦਰਤੀ ਮਾਰਾਂ ਝੱਲਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਤੀ ਲਾਗਤਾਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਗਤਾਂ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਣਕ ਦੀ ਫਸਲ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਨੀਅਤ ਕਿਸਾਨ ਮਾਰੂ ਹੈ।

ਤਰ੍ਹਾਂ 2020-21 ਵਿਚ 85 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਅਤੇ 2019-20 ਵਿਚ 105 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਈ 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2018-19 ਵਿਚ ਕਣਕ ਦਾ ਭਾਅ 110 ਰੁਪਏ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਮਈ 2014 ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2012-13 ਵਿਚ ਕਣਕ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਚ 165 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਅੱਠ ਵਰ੍ਹੇ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜਦੋਂ

ਕਣਕ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਅੰਕੜਾ 100 ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੂਹਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਹਕੂਮਤ ਆਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਕਣਕ ਦਾ ਭਾਅ ਸਾਲ 2014-15 ਵਿਚ 1400 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਭਾਅ 2275 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੌਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਣਕ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਚ 875 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੰਬੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਣਕ ਦੀ ਮੰਗ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 12 ਫ਼ੀਸਦੀ ਭਾਅ ਵੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਕਣਕ ਦਾ ਭਾਅ 2500 ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿੰਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ 24 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਪੇਸ਼ੀ ਭੁਗਤੀ

ਮਾਨਸਾ: ਮਰਹੂਮ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਸਿੰਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੁੱਲ 24 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਪ੍ਰੀਤੀ ਸਾਹਨੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਗੈਂਗਸਟਰ ਜੰਗੂ ਭਗਵਾਨਪੁਰੀਆ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 2 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਮਾਨਸਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਗਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ

ਹੈਰੋਇਨ ਤਸਕਰੀ: ਲਾਰੈਂਸ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ (ਐਨ.ਆਈ.ਏ.) ਨੇ ਲਗਭਗ 39 ਕਿਲੋ ਹੈਰੋਇਨ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗੈਂਗਸਟਰ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 120-ਬੀ, 201, 465 ਅਤੇ 471 ਤਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪਦਾਰਥਾਂ (ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ) ਐਕਟ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦ ਰੋਕੂ ਦਸਤੇ (ਏ.ਟੀ.ਐਸ.) ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ 15 ਸਤੰਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ, ਇਸ ਨੂੰ 20 ਅਗਸਤ, 2023 ਨੂੰ ਮੁੜ ਦਰਜ ਕੀਤਾ।

ਹਾਲੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦਿਆਂ 2 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ (ਐਸ.ਆਈ.ਟੀ.) ਵੱਲੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ

ਹੋਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ, ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਐਸ.ਆਈ.ਟੀ. ਨੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਜੋਗਾ ਵਿਰੁੱਧ ਦੂਜੀ ਪੂਰਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੋਗਾ ਖਿਲਾਫ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 4 ਅਤੇ 17 ਅਕਤੂਬਰ ਲਈ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ ਪਰ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੋਵਾਂ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਭਗਵੰਤ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ: ਸੁਖਬੀਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ 'ਚੋਂ ਨਸਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਇਸਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਦੋਸ਼ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸਾ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਡਰੱਗ ਮਾਰੀਆ ਤੋਂ ਮਹੀਨਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਨਸਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਰਗਨਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਨਸੇ ਦੀ ਹੋਮ ਡਲਿਵਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੀਆਂ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਟੱਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬ ਇਨਫਲੂਐਂਸਰ ਇੰਪਾਵਰਮੈਂਟ ਪਾਲਿਸੀ' ਲਿਆਂਦੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ 'ਪੰਜਾਬ ਇਨਫਲੂਐਂਸਰ ਇੰਪਾਵਰਮੈਂਟ ਪਾਲਿਸੀ-2023' ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਇਨਫਲੂਐਂਸਰਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ

ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅੱਵਲ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਾਗਬਾਨੀ ਮੰਤਰੀ ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਤਮਾਜਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਫੰਡ (ਏ.ਆਈ.ਐਫ) ਤਹਿਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ 6040 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ 11,831 ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰਜ਼ਾ ਰਾਸ਼ੀ 3430 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਦੇ ਇਨਫਲੂਐਂਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਤਕਨੀਕ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਦਸ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਪੰਜ ਲੱਖ ਤੋਂ ਦਸ ਲੱਖ, ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਪੰਜ ਲੱਖ, 50 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਇਕ ਲੱਖ ਤੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਦੀ ਸਬਸਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਇਨਫਲੂਐਂਸਰਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ-ਭੱਤਾ ਵੀ ਦੇਵੇਗੀ।

ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਧੱਕਿਆ: ਆਪ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: 'ਆਪ' ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਮਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਧੱਕਿਆ ਅਤੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਨਸੇ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹੋਂ ਖਤਮ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਚਲਾਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਦੱਸਣ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੀ ਬੁਰਾਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੀਤਾ।

ਗੈਸ ਲੀਕ: ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਨੈਸ਼ਨਲ ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ.) ਨੇ 30 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਵਾਪਰੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਗਿਆਸਪੁਰਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਗੈਸ ਲੀਕ ਕਾਂਡ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿਊਰੋ (ਪੀ.ਪੀ.ਸੀ.ਬੀ.) ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਸਖ਼ਤ ਰੁਖ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਸ ਕਾਂਡ ਦੀ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਚੱਲੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ 397 ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਈ ਵੱਡੀਆਂ ਖ਼ਾਮੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਵੱਲੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ

ਦਾ ਵਡੇਰਾ ਸੁਨੇਹਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੀਆਂ ਲੱਭਤਾਂ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ 11 ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨਹੋਲ ਤੋਂ ਅਚਾਨਕ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਹਾਈਡਰੋਜਨ

ਸਲਫਾਈਡ ਦਾ ਰਿਸਾਅ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਬੀ. ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਅੱਠ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਲੀਕੇਜ ਲਈ ਸੀਵਰ ਲਾਈਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਸਲਫਾਈਡ

ਲਈ ਸਨਅਤੀ ਰਿਸਾਅ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੀਵਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਜ਼ਾਬ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸਨਅਤੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਡਿਸਚਾਰਜ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਉਤੇ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਝਟਕਾ ਹਨ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਸਬੰਧੀ ਢਾਂਚੇ ਉਤੇ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ ਜੋ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਾ-ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਮੁਤਾਬਕ, ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਬਿਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਸਨਅਤੀ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਤੇਜ਼ਾਬ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, 28 ਅਕਤੂਬਰ, 2023

ਗੁਆਂਢ ਦੀ ਸਿਆਸਤ

ਉਹ ਖਬਰ ਆਖਰਕਾਰ ਆ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਕਿਆਸਆਰਾਈਆਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪਰਤ ਆਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ 14 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ 2019 ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਲੰਡਨ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪਰਤ ਕੇ ਅਗਲੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੇ ਇਸ 73 ਸਾਲਾ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਅਜੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਹਨ। ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ੌਜ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਾਲਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸੁਖਾਵੇਂ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। 2018 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫ਼ੌਜ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪੁਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ; ਉਹ ਗੱਲ ਹੁਣ ਪੁਰਾਣੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸੇ ਫ਼ੌਜ ਨਾਲ ਵਿਗੜਨ ਕਰ ਕੇ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕਈ ਵਾਰ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਜੇ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਆਉਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਉੱਝ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਅਤੇ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਦੋਵੇਂ ਚੋਣਾਂ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕਦੇ। 2022 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਨਾਲ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ (ਐੱਨ) ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਤਾ ਅਜੇ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਉਣਾ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਅਰਥਚਾਰੇ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਕਟਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫ਼ੌਜ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਾਏਦਾਰ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਔਖਾ ਕਾਰਜ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਬੋਝ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤ੍ਰਾਹ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੇ ਵਾਪਸੀ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁੜ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੁਕਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਫ਼ੀ ਖਰਾਬ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਵਾਲੀ ਟਿੱਪਣੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਾਲ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ। ਭੁੱਖ ਸਬੰਧੀ ਆਲਮੀ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਦੀ 2023 ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ 125 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 111ਵੇਂ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰ 18.7 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵਾਲਾ ਮੁਲਕ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੱਕੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਬਦਨੀਅਤੀ ਵਾਲੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਸੱਚਮੁੱਚ ਗੰਭੀਰ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਦੇ ਪੋਸ਼ਣ ਟਰੈਕਰ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 43 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੱਚੇ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਨਾਜ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਪੱਖੋਂ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਮੁਲਕ ਹੈ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਵਾਧੂ ਉਪਜ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਦਾ ਹੋਇਆ ਅਰਥਚਾਰਾ ਵੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵੱਡਾ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਅਹਿਮ ਪੋਸ਼ਣ ਪੈਮਾਨਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼, ਨੇਪਾਲ ਅਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਸਹਾਰਾ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੇ ਕੌਮੀ ਬਹੁ-ਪਸਾਰੀ ਗਰੀਬੀ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਜਿਹੀ ਗਰੀਬੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਕਰੀਬ 15 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਨ। ਜੁਲਾਈ 2023 ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਆਯੋਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ (74 ਫ਼ੀਸਦੀ) ਲੋਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਭੋਜਨ ਦਾ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਖੁਰਾਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਹਤਰ ਪੋਸ਼ਣ ਸਿੱਟਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਵੀ ਉਪਲੱਬਧ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਹਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ 2030 ਤੱਕ ਸਿਫ਼ਰ ਭੁੱਖ ਦਾ ਟੀਚਾ (ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਭੁੱਖਾ ਨਾ ਸੌਂਵੇ) ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਪਛੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਜੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਸੁਧਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਪੁੱਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਕਤ ਪੂਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਉਰਜਾ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰਾਬਤਾ ਵਧਣ ਦੇ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣ। ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਲਈ ਸੁਭ ਸ਼ਗਨ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰੋ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੌਣ?

ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (35 ਸਾਲ) ਨੇ ਸਰਹੱਦ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਅਤੇ ਡੱਡਿਆ ਵਾਇਸ ਮੈਸੇਜ ਉਸ ਦੇ ਮਰਨ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿਸ ਕਦਰ ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਪੀੜਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਕਤ ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰੀ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਤੱਕ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਮਝ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ੇ, ਬੇਲੋੜੇ ਪਰਵਾਸ, ਮਾਨਸਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੱਭਿਅਕ ਸਮਾਜ ਵਿਚ 'ਯੋਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਹਨਤ' ਹਰ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਦ ਤੱਕ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦੀ, ਤਦ ਤੱਕ ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫੈਲੀ ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕਾਰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਯਕੀਨੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ

ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ
ਈਮੇਲ: n4navkiran@gmail.com

ਸਿੱਟਾ ਬੇਲੋੜੇ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਬੁਨੇ ਲਾਏ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਬਦਲਾਂ ਨੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਤੂਠਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਲਈਆਂ, ਫਿਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਘਰ-ਘਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ' ਦਾ ਲਾਰਾ ਲਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਲਈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ ਲੇਕਿਨ ਸਥਿਤੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। 'ਬਿੱਬੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੌਕਰੀ ਮੰਗਣ ਆਇਆ ਕਰਨਗੇ' ਵਰਗੇ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਖਾਤਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਟੈਂਕੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ, ਪੱਕੇ ਧਰਨੇ ਲਾ ਰਹੇ ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ।

ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕਾਰਨ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਰਦ ਸਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਗਰਭਪਾਤ, ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ, ਘਰੇਲੂ ਮਾਹੌਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰੀ ਹੈ। ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 1158 ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਅਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਟਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ 2021 ਵਿਚ 1158 ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਅਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2-3 ਦਸੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 607 ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਗੈਰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੀਤੇ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ 'ਤੇ ਨੌਸ਼ਲ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ 124 ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਡਿਊਟੀ ਜੁਆਇਨ ਕਰਵਾ ਲਈ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ 483 ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਵਿਖੇ ਤਾਂ ਜੁਆਇਨ ਕਰਵਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ।

ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ 483 ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇੰਨੀ ਮਾਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਗੈਰ ਤਨਖਾਹ ਹਵਾ ਵਿਚ ਲਟਕਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਹੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ। ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ

ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਦਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਵਿਖੇ ਜੁਆਇਨ ਕਰਵਾਉਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ 'ਮੈਂ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ/ਕਰਦੀ ਹਾਂ'; ਮਤਲਬ ਉਹ ਜੋ ਕਮਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਸੱਖਣੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀਆਂ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਦਾਲਤੀ ਗੇੜ ਵਿਚ ਉਲਝਣ ਦਾ

ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਮੇਂ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਛੱਡਦੇ ਹਨ; ਦੂਜਾ, ਹਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੱਚੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਅੱਧ ਵਿਚਕਾਰ ਲਟਕਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਢੁੱਕਵੀਂ ਪੈਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਲਟਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਜੇ ਪਿਛਲੀ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਅਤ ਸਾਫ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਅਧੂਰੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤਨਖਾਹ ਦੇਣ 'ਤੇ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੋਈ ਬੰਦਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਾਈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਣ ਵੇਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਭੱਗ ਦੋ ਸਾਲ ਬਗੈਰ ਕੰਮ ਕਰਵਾਏ ਤੇ ਬਗੈਰ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਤੇ ਲਟਕਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਧੱਕਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ?

ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ 'ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ' ਦੀ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਲੇਕਿਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੱਚੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗਦਿਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਗਏ। ਸੂਬੇ ਦੀ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਰਹੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਨਿਗੂਣੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ 'ਤੇ ਗੈਸਟ ਫੈਕਲਟੀ ਲੈਕਚਰਾਰ ਭਰਤੀ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ।

1158 ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਅਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਉੱਚ

ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਹੋਅਰ ਦੀ ਬਰਨਾਲਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅੱਗੇ ਧਰਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਇਹ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਗੰਭੀਰਪੁਰ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨੇੜੇ ਪੱਕਾ ਧਰਨਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਅਤੇ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਕਰੇ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 483 ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਅਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਵੰਡੇ ਗਏ ਸਨ। ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਆ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਦੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਬੇਰੁਖੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ।

ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ/ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਨਾ ਚੁੱਕੋ; ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੈ ਕਿ ਧਰਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਪਾਰਟੀ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਹੰਕਾਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਧਰਨੇ ਚੁਕਵਾਉਣ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਲੋਕ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ। ਉਹ ਇੱਕ ਧਰਨਾ ਕਿ 'ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ' 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਮਸਲੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਫੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ, ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਨੋਬਤ ਕਿਉਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ? ਜਦ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗੇ ਤਦ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਇਕਪਾਸਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ।

ਅਜਿਹੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਸਹੁਰੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਅਤ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦਾ ਪਤੀ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦ ਬਣਾ ਕੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਸਹੁਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਨਾਲ ਜਿਊਣ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲੇ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰੀ/ਅਰਧ-ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਦਰਦ ਹੰਢਾਇਆ ਜਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਭਲੀਭਾਂਤ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤਣਾਅ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਕਾਰਨ ਕਈ ਪਰਿਵਾਰ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਸੋ, ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਮੌਤ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਸਤਾਏ ਨੌਜਵਾਨ ਤਿਲ-ਤਿਲ ਕਰ ਕੇ ਨਾ ਮਰਨ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਧਿਰ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਬੇਪਰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਸੀ.ਐਮ ਦਾ ਸੱਲ!

ਭੰਡਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੇ ਈ ਹੋ ਜਾਣ 'ਕੱਠੇ, ਪੰਜਾ ਕਮਲ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਲ ਹੁੰਦਾ। ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਂਦੇ ਫਿਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਦਬੱਲ ਹੁੰਦਾ। ਸੱਤਰ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਪਾਏ ਝਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਕਿਉਂ ਨੀ ਹੱਲ ਹੁੰਦਾ। ਰਾਜਪਾਲ ਵੀ ਰਾਜ-ਹਿਤ ਪਾਲਦਾ ਨਾ ਪੰਗੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲ ਹੁੰਦਾ। 'ਵਿਸ ਘੋਲਦੇ' ਰਹਿੰਦੇ ਐ ਸੱਪ ਵਾਂਗੂੰ ਸੀ.ਐਮ. ਦੇਖ ਕੇ ਸੀਨੇ 'ਚ ਸੱਲ ਹੁੰਦਾ। ਕੁਰਸੀ 'ਧਨ-ਕੁਬੇਰਾਂ' ਰਜਵਾੜਿਆਂ ਦੀ ਬੈਠਾ ਮਾਸਟਰ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਨੀ ਝੱਲ ਹੁੰਦਾ।

ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਕੌਣ? ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਸਟੇਟ ਜਾਂ ਫਲਸਤੀਨੀ?

ਹਮਾਸ ਦੇ 7 ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਦਾ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾੜਵੀ ਯੁੱਧ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰੂਰ ਅਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨੀ ਮਾਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਫਲਸਤੀਨੀ ਵਸੋਂ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਦਮ ਲਵੇਗਾ। ਉਹ ਤੱਕ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ 5000 ਫਲਸਤੀਨੀ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹਮਾਸ ਦਾ ਲੋਕ ਤੋੜਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਮਾਰਤਾਂ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਯੁੱਧ ਦੇ ਨੇਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਸਪਤਾਲ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਜੰਗੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮਹਿਫੂਜ਼

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ
ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਲ-ਅਹਲੀ ਹਸਪਤਾਲ ਉੱਪਰ ਬੰਬਾਰੀ ਕਰ ਕੇ 500 ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ; ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਹ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਮੌਤਾਂ ਹਮਾਸ ਦੇ ਰਾਕਟ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ, ਹੋਰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਰਗੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਪਾਲਤੂ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਖ਼ਸਲਤ ਜੰਗਬਾਜ਼, ਧਾੜਵੀ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹੈ।

ਹਿੰਦੂਮਨ ਰਾਈਟਸ ਵਾਚ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ ਅਤੇ ਲਿਬਨਾਨ ਉੱਪਰ ਕੀਤੇ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਚਿੱਟੇ ਫਾਸਫੋਰਸ ਦੇ ਗੋਲੇ ਵਰਤੇ। ਇਹ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਕੈਮੀਕਲ ਹਥਿਆਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ-ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਵੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਨਾਖਤ ਪਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਐਂਬੂਲੈਂਸਾਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੰਗੀ ਜੁਰਮ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਆਪਣੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਬੌਸ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ-ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਇਰਾਕ ਉੱਪਰ ਬੋਧੇ ਯੁੱਧ ਸਮੇਂ ਫਾਲੂਜਾ ਸ਼ਹਿਰ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ 'ਚ ਚਿੱਟਾ ਫਾਸਫੋਰਸ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ 50000 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਨਾਹ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਬੱਜਰ ਜੁਰਮ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਹੁਣ ਅਮਰੀਕੀ ਥਾਪਤ ਨਾਲ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੀ ਉਹੀ ਜੁਰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਉੱਪਰ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਹਮਲੇ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਸਲਾਮੀ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਹਮਾਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖ਼ੂਬਾਰ ਅਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਚਿਹਰਾ ਦਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਫਲਸਤੀਨੀ ਇਲਾਕੇ ਹਥਿਆਉਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਜੋਟੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕੀ ਟਾਕਰੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਸਟੇਟ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੂੰ 'ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ' ਦੱਸ ਕੇ ਹਮਾਇਤ ਤੇ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਤਾਕਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰੂਸ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜ ਰਹੇ ਯੂਕਰੇਨੀ ਤਾਂ 'ਨਾਇਕ' ਹਨ ਪਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਵਤਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਗਰੁੱਪ 'ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ' ਹਨ। ਇਹੀ ਘਿਨਾਉਣਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲੀਆ ਨਸਲਕ੍ਰਮੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਿਛਲੱਗ ਪਿਛਾਖਤੀ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਦੋਸ਼ ਹਮਾਸ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤਾਂ ਹਮਾਸ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਵੈ-ਰਾਖੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਦੁਨੀਆ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਕਿਵੇਂ ਝੂਠਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਿਵੇਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ; ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਮਕਸਦ ਗਾਜ਼ਾ ਦੀ ਵਸੋਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਕਰ ਕੇ ਉੱਥੋਂ ਉਜਾੜਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤਾਂ ਇਸ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮੋਹਰਾ ਹੈ, ਫਲਸਤੀਨ ਨੂੰ ਰਸਤੇ 'ਚੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਲੰਮੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨੀਤੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ

ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਉੱਪਰ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਹਮਲੇ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਹਮਾਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖ਼ੂਬਾਰ ਅਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਚਿਹਰਾ ਦਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਫਲਸਤੀਨੀ ਇਲਾਕੇ ਹਥਿਆਉਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਜੋਟੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕੀ ਟਾਕਰੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਸਟੇਟ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੂੰ 'ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ' ਦੱਸ ਕੇ ਹਮਾਇਤ ਤੇ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਯੁੱਧਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਹਿਮ ਹੈ।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ 'ਹਮਾਸ ਦਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ' ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਫਲਸਤੀਨੀ ਅਵਾਮ 'ਜੇਲੂ ਤੋੜਨਾ' ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਗਾਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੂਲ ਫਲਸਤੀਨ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਲਾਘੇ ਉੱਪਰਲੀ ਫੌਜੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਚੁਲਾਂ ਹਿਲਾ ਦੇਣਾ ਹਮਾਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਲਈ ਰੋਜ਼ਮੱਰਾ ਤਸੀਹਿਆਂ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਸੰਦ ਹੈ (ਹਮਾਸ ਦੇ ਕਬਿਤ ਬੰਦੀ ਬਣਾਏ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਉਂਦੀ ਬਚੀ ਯਾਸਮੀਨ ਪੋਰਾਟ ਨੇ ਇੱਕ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਮਾਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਘੰਟੇ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਾਗਰਿਕ ਤਾਂ 'ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ' ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫੌਜ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਗੋਲੀਬਾਰੀ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ। 'ਉਨ੍ਹਾਂ (ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫੌਜ) ਨੇ ਬੰਦੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ... ਜੇ ਮੈਂ ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਸੁਣਿਆ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ')। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਯਹੂਦੀਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਇਲਾਨ ਪੇਪੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮਾਸ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਫਲਸਤੀਨੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗਰੁੱਪ ਹੈ ਜੋ ਪੱਛਮੀ ਕੰਢੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਵਸਾਏ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਫਲਸਤੀਨੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਉੱਪਰ ਬੇਰੋਕ-ਟੋਕ ਹਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫੌਜ ਤੇ ਬਾਰਡਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਮਾਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਬੇਕਸੂਰ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀਆਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਤਾਂ ਖ਼ੁਦ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਸਟੇਟ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਵਸੋਂ ਨੂੰ ਕੈਦੀਆਂ 'ਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫੌਜ 'ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ' ਲਈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਜੇਲ੍ਹ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਫਲਸਤੀਨੀ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਕਬਜ਼ੇ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫੌਜ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ, ਨਾਕਾਬੰਦੀ, ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਜੇ ਹਮਾਸ ਨੇ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ, ਉਦੋਂ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਕੀ ਸਨ। ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਪੱਛਮੀ ਕੰਢੇ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਉੱਪਰ ਹਮਾਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਉੱਪਰ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 7000 ਫਲਸਤੀਨੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਅਗਸਤ 'ਚ ਹੀ 37 ਫਲਸਤੀਨੀ ਬੱਚੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਹਰ ਫਲਸਤੀਨੀ ਪਿੰਡ, ਕਸਬੇ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਹਰ ਰਸਤੇ ਉੱਪਰ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਧਾੜਵੀ ਫੌਜ ਦੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੈ। ਡਰੋਨਾਂ, ਕੈਮਰਿਆਂ, ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਅਤੇ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਨੈੱਟਵਰਕ ਰਾਹੀਂ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ਮੱਰਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉੱਪਰ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ, ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੁਆਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀਵਾਰ ਉਸਾਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਜੈਤੂਨ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਵਰਗੀਆਂ ਸਮੂਹਿਕ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਵਾਜਬੀਅਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਆਲਮੀ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯਹੂਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨਸੂਬੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਯਹੂਦੀ ਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਅਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਹੈ। 1947 'ਚ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੋਝੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨ ਨੂੰ ਵੰਡ ਕੇ 55 ਫ਼ੀਸਦੀ ਇਲਾਕਾ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਮੂਲ ਬਾਸ਼ਿੰਦਿਆਂ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ 45 ਫ਼ੀਸਦੀ ਇਲਾਕਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਫਲਸਤੀਨੀ ਆਪਣੇ ਹੀ ਵਤਨ 'ਚ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਾਬਜ਼, ਮੁਜਰਿਮ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। 1948 ਦੇ ਯੁੱਧ 'ਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਹਥਿਆ ਲਈ। ਯਹੂਦੀਵਾਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਕਾਰਨ ਲੱਖਾਂ ਫਲਸਤੀਨੀ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਕੇ ਜਾਰਡਨ ਨਦੀ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਕੰਢੇ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ 'ਚ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਏ। 1967 ਦੀ ਜੰਗ ਤੱਕ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ 78 ਫ਼ੀਸਦੀ ਇਲਾਕਾ ਹਥਿਆ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਇਕਪਾਸਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮਤੇ 478 ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਿਹਾ ਪਰ ਅਮਰੀਕਨ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। 2003 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੇ ਇਰਾਕ ਉੱਪਰ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਹੁਕਮਤ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਤਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ 1948 ਦੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹੁਕਮਤ ਵੱਲੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਤਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ਼ ਚੁੱਪ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਜੋਟੀ ਪਾ ਕੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੂੰ

ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ 'ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ' ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਵੜ ਕੇ ਤਸ਼ੱਦਦ, ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਮਹਿਮੂਦ ਅਬਾਸ ਗੁੱਟ ਬੇਅਸਰ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ ਜੋ ਮੂਲ ਰੂਪ 'ਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਕਾਬਜ਼ ਫੌਜ ਦੀ ਸਹਾਇਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਪੱਛਮੀ ਕੰਢੇ ਦੇ 40 ਫ਼ੀਸਦੀ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਗਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ, ਤੇ ਉੱਥੇ ਵੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫੌਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਨਿਯਮਤ ਰੂਪ 'ਚ ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। 2021 'ਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫੌਜ ਨੇ 1300 ਨਬਾਲਗ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ 184 ਔਰਤਾਂ ਸਮੇਤ 8000 ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ। ਅਪਰੈਲ 2022 'ਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ 5000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਫਲਸਤੀਨੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕੈਦੀ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਨ। ਮੁਹੰਮਦ ਅਬਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਐੱਲ.ਓ. ਤਾਂ ਆਮ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਆਮ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਤਾਬ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਦਹਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰ ਕੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹਥਿਆਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਹਾਲਾਤ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਗਰੁੱਪ ਬੀਟੀਸੀਲੀਮ (ਭ'ਠਸਏਲਏਮ) ਅਨੁਸਾਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫੌਜ ਸੰਨ 2000 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 1741 ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ 572 ਔਰਤਾਂ ਸਮੇਤ 7779 ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਲਾਇਲਾਜ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਗਾਜ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ। ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਰਾਜ ਦਾ ਦਰਜਾ ਖੋਹਣ ਅਤੇ ਉਸ

ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ, ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੁਆਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀਵਾਰ ਉਸਾਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਜੈਤੂਨ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਵਰਗੀਆਂ ਸਮੂਹਿਕ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਵਾਜਬੀਅਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਇਨਸਾਫ਼ਪੰਸ਼ਦ ਅਤੇ ਅਮਨ-ਪ੍ਰੇਮੀ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿੱਢੇ ਨਹੱਕ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਇਕਮੁੱਠਾ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਆਪੇ ਬਣੇ ਚੈਂਪੀਅਨ ਸਾਮਰਾਜੀ ਰਾਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਤਿੰਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬ੍ਰਾਡਕਾਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਹੈ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਸਤੀਨੀ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕਣ ਨੂੰ ਜੁਰਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਉੱਥੋਂ ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਹਨ। ਫਰਾਂਸ, ਜਰਮਨੀ ਅਤੇ ਹੰਗਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨ ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨਸਾਫ਼ਪੰਸ਼ਦ ਭਾਰਤੀ ਹੁਣ ਵੀ ਫਲਸਤੀਨ ਨਾਲ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ-ਭਾਜਪਾ ਹਕੂਮਤ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਿਟਲਰ ਦੀ ਨਾਜ਼ੀਵਾਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਨਸਲਕ੍ਰਮੀ, ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ ਲਈ ਆਦਰਸ਼ ਮਾਡਲ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਸਾਈਆਂ ਨੂੰ 'ਅੰਦਰੂਨੀ ਦੁਸ਼ਮਣ' ਅਤੇ 'ਬਾਹਰਲੇ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਇਮ ਦਰਜੇ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਹੀਣ ਪਰਜਾ ਬਣਾ ਕੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਆਧਾਰ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸੰਘ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀਵਾਦੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਯੁੱਧ ਸਾਥੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਫਲਸਤੀਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਪੱਕੀ ਫੌਜੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕਰ ਕੇ ਨਸਲਕ੍ਰਮੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਅਤੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਮੂਨਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨਮੂਨੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਫਲਸਤੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਹਕੂਮਤ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸਮਾਜ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਣਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ-ਬਸਤੀਆਂ 'ਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਨਸਲੀ ਸਫਾਏ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇਣਾ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਮੱਕਾਰ ਨੀਤੀ ਹੈ। ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਰੁੱਧ ਅੱਜ ਹੋਰ ਵੀ ਧੜੱਲੇ ਨਾਲ ਲੋਕ ਰਾਇ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਹੱਲ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਦਖ਼ਲ: ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ

ਫਲਸਤੀਨ ਉੱਪਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਤੇ ਗਾਜ਼ਾ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁਰਮ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਜੋ ਪਨ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਜੁਰਮ 'ਚ ਭਾਈਵਾਲ ਹਨ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਜੋ ਭਿਆਨਕਤਾ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਉਸ ਜੁਰਮ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਯੁੱਧ' ਦੀ ਕਰੂਰਤਾ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਨਿੰਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਝੂਠੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੇਗਾ। ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਹੱਲ ਸਿਰਫ਼ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਦਖ਼ਲ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਬਜ਼ਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ, ਰੰਗਭੇਦ ਦੀ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਵੇ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਕਤਲਾਂ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਗੋੜ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾ ਸਕੇਗਾ।

ਜ਼ਾਇਆ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਮਾਰ

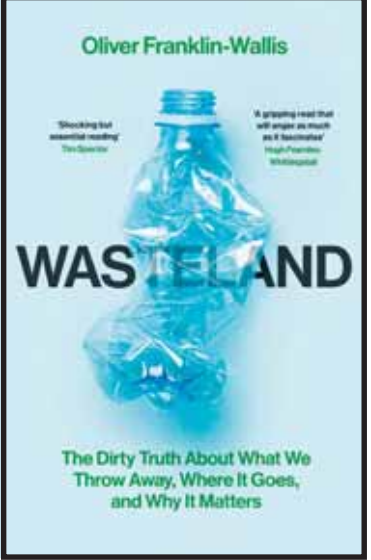
ਚਾਰ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਖਬਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਚਰੇ ਤੇ ਕੂੜ-ਕਬਾੜ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਬੋਤਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਅਮਰੀਕਾ) ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਬੇਅਬਾਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਂਸਾਗਰੀ ਜ਼ਜ਼ੀਰੇ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰਾ ਗੰਦ ਉੱਥੇ ਢੇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਅੰਦਰ ਹਵਾਈ ਟਾਪੂ ਸਮੂਹ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਰਾਜ ਦਾ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਹੈ) ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 70 ਦੇ ਕਰੀਬ ਅਜਿਹੇ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਜ਼ਜ਼ੀਰੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੀ ਮਲਕੀਅਤ ਜਤਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ- ਗੁਆਮ, ਨਾਰਦਰਨ ਮੇਰੀਆਨਾ ਤੇ ਅਮੈਰੀਕਨ ਸਮੋਆ ਹੀ ਆਬਾਦ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਬੇਅਬਾਦ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੇਅਬਾਦ ਜ਼ਜ਼ੀਰੇ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਜਲ ਸੈਨਾ ਨੇ ਕੂੜਾ ਢੇਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ। ਬੋਤੇ ਦਾ ਅਮਲਾ ਬੋਤੋਂ ਉਪਰਲੇ ਬਦਬੂਦਾਰ 'ਅਸਬਾਬ' ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਔਕ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਕੂੜ-

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ
ਫੋਨ: +91-98555-01488

ਕਬਾੜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਅੰਦਰ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ। ਬੜਾ ਰੌਲਾ ਮਚਿਆ ਇਸ ਕਾਰੇ ਤੋਂ। ਇਨਸਾਨੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਸੁੱਟਣ ਬਾਰੇ ਨਵੇਂ

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਅਮਰੀਕੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਓਲੀਵਰ ਫਰੈਂਕਲਿਨ-ਵੈਲਿਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ 'ਵੇਸਟਲੈਂਡ' ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਪਲਾਸਟਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਹੈ ਜੋ ਅੱਜ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਪੂਰੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਫੈਲਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਕਚਰੇ ਅਤੇ ਮਲੀਨਤਾ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੌਲਨਾਕ ਮੰਜ਼ਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਕਿਤਾਬ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਓਲੀਵਰ ਫਰੈਂਕਲਿਨ-ਵੈਲਿਸ (ਵਿਚਕਾਰ) ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ 'ਵੇਸਟਲੈਂਡ' ਦਾ ਮੁਖੜਾ ਅਤੇ (ਐਨ ਸੱਜੇ) ਸਮੁੰਦਰ ਹੇਠ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਕਚਰਾ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨੇਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਚੱਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਫਿਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ-ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ 20 ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਅਦ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਆਪੋ 'ਚ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਉਲਟ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵੱਲ ਰੁਖ਼ਸਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰੀ ਤਲ 'ਤੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਟਿੱਲਾ ਉਸਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਪੁੱਜਣ ਵਾਲੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਉਹ ਜ਼ਖ਼ੀਰਾ ਹੁਣ ਖੇਤਰਫਲ ਪੱਖੋਂ ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਫਰਾਂਸ ਸਮਾਅ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਸ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਹੁਣ ਵੀ 30 ਲੱਖ ਟਨ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਔਸਤ ਨਾਲ ਪਲਾਸਟਿਕ ਲਗਾਤਾਰ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਪਿਥਵੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਰਹੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਔਸਤ ਮਿਕਦਾਰ 1.10 ਕਰੋੜ ਟਨ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਰਾ ਕਥਾਕ੍ਰਮ ਕਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਅਮਰੀਕੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਓਲੀਵਰ ਫਰੈਂਕਲਿਨ-ਵੈਲਿਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ 'ਵੇਸਟਲੈਂਡ' ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ ਕਚਰੇ ਤੇ ਮਲੀਨਤਾ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਦਾ ਬੜਾ ਹੌਲਨਾਕ ਮੰਜ਼ਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਨਵੇਂ ਤਜਰਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਗਰਨ ਮੌਲਣ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਵੀ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਅਮਰੀਕੀ ਕਵੀ ਟੀ.ਐੱਸ. ਏਲੀਅਟ ਦੀ ਮਹਾਂ ਕਵਿਤਾ 'ਦਿ ਵੇਸਟਲੈਂਡ' ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 1932 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ 434 ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲੇ ਮਹਾਂ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਤ੍ਰਾਸਦਿਕ ਧਰਾਤਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਮਾਤ-ਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ, ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਫ਼ਨਾਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਫਰੈਂਕਲਿਨ-ਵੈਲਿਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਜਿਸਮਾਂ ਉੱਤੇ ਵੱਧ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਰੂਹਾਨੀ ਜਾਂ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਵੀਰਾਨੀਅਤ ਦੀ ਥਾਂ ਇਨਸਾਨੀ ਫਿਤਰਤ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਫ਼ਿਜ਼ਾਈ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਮਿਜ਼ਾਜ ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ।

ਫਰੈਂਕਲਿਨ-ਵੈਲਿਸ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੋ-ਚਾਰ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਪਿਛਲੇ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਚਰਾ ਤੇ ਗੰਦਗੀ ਫੈਲਾ ਕੇ, ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਜ਼ਾਇਆ ਕਰ ਕੇ, ਕਚਰਾ ਤਾਂ ਪੇੜ-ਪੌਦੇ ਵੀ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੀਵ-ਜੰਤ ਵੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੋਕਟਾਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ੀ ਤਾਕਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਤਾਕਤ ਦੇ ਖੋਰੇ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਵਸੀਲੇ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਵੀ ਇਜਾਦ ਕਰ ਰੱਖੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਪੇੜ-ਪੌਦੇ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜੀਵ-ਜੰਤ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਇਨਸਾਨ ਕਚਰਾ ਵੀ ਲੋੜੇਂ ਵੱਧ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਪਾਉਣ ਦੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ।

ਜ਼ਾਇਆ ਕਰ ਕੇ। ਕਚਰਾ ਤਾਂ ਪੇੜ-ਪੌਦੇ ਵੀ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੀਵ-ਜੰਤ ਵੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੋਕਟਾਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ੀ ਤਾਕਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਤਾਕਤ ਦੇ ਖੋਰੇ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਵਸੀਲੇ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਵੀ ਇਜਾਦ ਕਰ ਰੱਖੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਪੇੜ-ਪੌਦੇ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜੀਵ-ਜੰਤ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਇਨਸਾਨ ਕਚਰਾ ਵੀ ਲੋੜੇਂ ਵੱਧ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਪਾਉਣ ਦੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਸੰਕਟ ਕਿੰਨਾ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਇਹ ਤੱਥ ਕਰਦੇ ਹਨ:

- *ਸਾਲ 2016 ਦੌਰਾਨ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ 2.01 ਅਰਬ ਟਨ ਠੋਸ ਕਚਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ; ਤਰਲ ਮਲੀਨਤਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਰਹੀ। 2016 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਜਾਂ ਅੰਕੜੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਠੋਸ ਕਚਰੇ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਇਜ਼ਾਫ਼ਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਮੀ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ।
- *ਹਰ ਸਾਲ ਔਸਤਨ 4.80 ਅਰਬ ਪਲਾਸਟਿਕ ਬੋਤਲਾਂ, ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਵੇਚੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵ ਹਰ ਸਕਿੰਟ ਦੌਰਾਨ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਬੋਤਲਾਂ।
- *ਠੋਸ ਕਚਰੇ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ, ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ 43 ਫ਼ੀਸਦੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਬਾਕੀ 57 ਫ਼ੀਸਦੀ ਲੋਕ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਚਰਾ ਸਾੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਨਦੀਆਂ-ਨਾਲਿਆਂ, ਦਰਿਆਵਾਂ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵਹਾਉਣ ਜਾਂ ਖੱਡਾਂ-ਖੜਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- *ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਮੁਲਕ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੇ ਸ਼ਾਹਰਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੜਾਨਾਂ, ਪਰਬਤੀ ਖੱਡਾਂ, ਜੰਗਲ-ਬੋਲੇ ਆਦਿ ਪੋਲੀਥੀਨ ਤੇ ਧਾਤੂਈ ਫੋਇਲ ਦੇ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ਿਆਂ, ਸਿਗਰਟਾਂ ਦੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਫਿਲਟਰਾਂ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਨਸ਼ਟ ਨਾ

ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਕੂੜੇ-ਕਚਰੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ। *ਵਿਕਸਿਤ ਮੁਲਕ ਕਚਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਪੱਖੋਂ, ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਹਨ। ਦੁਨੀਆ ਦਾ 60 ਫ਼ੀਸਦ ਕੂੜ-ਕਬਾੜ ਸਿਰਫ਼ 33 ਧਨਾਢ ਮੁਲਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ, ਖਪਤਵਾਦ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਨਾਲ ਇਹੋ ਵਥਾਅ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਫੈਲ ਰਹੀ ਹੈ। 2050 ਤੱਕ ਉਹ ਵੀ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ 1.30 ਅਰਬ ਟਨ ਕਚਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ। *ਜਿੰਨਾ ਵੱਧ ਧਨਾਢ, ਓਨਾ ਵੱਧ ਕਚਰਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਅੱਲਵ ਨੰਬਰ; ਹਰ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਔਸਤਨ ਦੋ ਕਿੱਲੋ ਕਚਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿਚੋਂ 470 ਗ੍ਰਾਮ ਕਚਰਾ ਗਲ-ਸੜ ਕੇ ਰੋਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਸਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, 640 ਗ੍ਰਾਮ ਰੀਸਾਈਕਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਆਬੋ-ਹਵਾ ਤੇ ਫਿਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਯੂ.ਕੇ. ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਔਸਤ 1.10 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੈ। *ਪਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਓਨੇ ਕਾਰਗਰ ਨਹੀਂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੇ ਜਿੰਨੇ ਕਿ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰੀਸਾਈਕਲਿੰਗ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਨਅਤ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਜ਼ਾ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਗੰਧਲਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਅੰਕੜੇ ਭਰਮ-ਪਾਉਂ ਹਨ। *ਚੀਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਯੂਰਪ ਦੀ ਪਲਾਸਟਿਕ ਵੇਸਟ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਨਿਰਮਾਣ ਸਨਅਤ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਖੂਬ ਵਰਤਿਆ। ਛੇ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਯੂਰਪ ਦੀ ਪਲਾਸਟਿਕ ਵੇਸਟ ਦਾ 85 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਚੀਨ ਪੁੱਜਦਾ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਢਾਲ-ਗਾਲ ਕੇ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਸਤੇ ਉਤਪਾਦ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਨਿਰਮਾਣ ਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੀ ਹੋੜ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਸਨਅਤੀ ਇਕਾਈਆਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਚੀਨੀ ਮਾਲ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਠੱਪੇ ਲਾਉਣ

ਲੱਗੀਆਂ। ਪਰ ਪਲਾਸਟਿਕ ਰੀਸਾਈਕਲਿੰਗ ਨੇ ਚੀਨੀ ਫਿਜ਼ਾ ਨੂੰ ਏਨਾ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਬਣਾਇਆ ਕਿ 2018 ਵਿਚ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕੌਮੀ ਤਲਵਾਰ' ਰਾਹੀਂ ਚੀਨ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕੂੜ-ਕਬਾੜ ਮੰਗਵਾਉਣ ਉੱਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਚੀਨੀ ਵਸਤਾਂ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਸਸਤੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਉਂਝ, ਚੀਨੀ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਹੁਣ ਦੱਖਣ ਏਸ਼ਿਆਈ ਤੇ ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਯੂਰਪ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਲਾਸਟਿਕ ਤੇ ਧਾਤੂਈ ਕਬਾੜ ਹੁਣ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼, ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ, ਥਾਈਲੈਂਡ ਤੇ ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਿਚ ਡੰਪ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। *ਬੜੀਆਂ ਠੰਗੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਚਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਤੇ ਰੀਸਾਈਕਲਿੰਗ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ। ਜ਼ੀਰੋ ਕਾਰਬਨ ਤੇ ਜ਼ੀਰੋ ਵੇਸਟ ਵਰਗੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਤੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਬਾਰੀਕਬੀਨੀ ਨਾਲ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਝ ਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਕਲਪਾਂ/ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ। *ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ (ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਤ ਕਰੋੜ) ਲੋਕ ਕੂੜ-ਕਬਾੜ ਖੰਘਾਲਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਆਪਣਾ ਪੈਟ ਜ਼ਰੂਰ ਭਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਜਰਾਸੀਮ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਅਗਲੀਆਂ ਕਈ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। *ਕੂੜਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਕੂੜਾ ਖੰਘਾਲਣ ਤੇ ਕੂੜੇ ਦੀ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪੰਦਿਆਂ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਮਾਫੀਆ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਵੱਡਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਨੁਕਤੇ 'ਵੇਸਟਲੈਂਡ' ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਚਾਰ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਕਿਤਾਬ ਕੀ-ਕੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੁਕਤਿਆਂ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ

ਹੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਰੈਂਕਲਿਨ-ਵੈਲਿਸ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਗਹਿਰ-ਗਿਆਨ ਖੋਜਣ, ਖੰਘਾਲਣ ਤੇ ਕਲਮਬੰਦ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਪੂਰੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਲਾਏ। ਉਹ ਗਾਜ਼ੀਪੁਰ (ਦਿੱਲੀ) ਦੇ ਕੂੜੇ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਲੰਡਨ ਦੇ ਸੀਵਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਤਰਿਆ। ਵੀਰਾਨ ਅਮਰੀਕੀ ਖਾਣ ਨਗਰੀਆਂ ਦੀ ਕੂੜਾ ਡੰਪਾਂ ਵਜੋਂ ਕੁਵਰਤੋਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਗਰੀਆਂ ਵਿਚ ਰਾਤਾਂ ਬਸਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਘਾਨਾ ਤੇ ਮੌਜ਼ੰਬੀਕ ਦੀਆਂ ਸੈਕੰਡ ਹੈਂਡ ਮਾਰਕੀਟਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਜੋ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੱਦੀ ਕੀਤੇ ਕੱਪੜਿਆਂ, ਜੁੱਤੀਆਂ, ਮੋਬਾਈਲਾਂ, ਟੇਬਲੈਟਾਂ ਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਸੈੱਟਾਂ ਨੂੰ ਗਰੀਬ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਵੀਕਾਰੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਅੰਗੇ ਹੋਰ ਗਰੀਬ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਉਸ ਦੇ ਵੀ ਪੱਲੇ ਪੈ ਸਕੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਸ਼ਕਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਕ ਨਾਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀ ਲਾ ਲਈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਾਫ਼ੀ ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ।

ਭੂਮਿਕਾ ਤੇ ਅੰਤਿਕਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅਨੁਭਾਗ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਮਲੀਨ, ਬਦਬੂਦਾਰ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਅਨੁਭਾਗ ਦੇ ਪੰਜ ਅਧਿਆਇ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਦੇ ਚਾਰ। ਇਹ ਅਧਿਆਇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੂਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਿਲੇ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਲਾਸਟਿਕ ਨੂੰ ਰੀਸਾਈਕਲ ਕਰ ਕੇ ਕੀ ਕੁਝ ਕਿੱਥੇ ਕਿੱਥੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਮੁਫ਼ੀਦ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਦੀ ਕਿੱਥੇ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਅਮਲ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕੀ ਕੀ ਕਹਿਰ ਢਾਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਆਮ ਪਾਠਕ ਦੇ ਸਮਝ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੂੜਾ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਇਨਸਾਨੀ ਬਿਰਤੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਧਰਤੀ ਸਗੋਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁਲਾੜ ਸਾਇੰਸ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਸਾਰਥਿਕ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਨਾਂ-ਪੱਖੀ ਕਥਾ-ਵਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ, ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਜਨਾਂ ਅਮਲੀ ਕਦਮ ਵੀ ਸੁਝਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮਲੀਨਤਾ ਤੇ ਕਬਾੜ ਘਟਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਚਿਤਾਵਨੀ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਉਮੀਦ ਦੀ ਕਿਰਨ ਵੀ।

ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸਰਲ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਵੀ। ਮਾਨਵੀ ਤੇ ਸਮਾਜਮੁਖੀ ਸਰੋਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਧਰਾਤਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹੋ ਧਰਾਤਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਦੁਨੀ ਵਜਾਈ ਵਜਦੀ' ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: 'ਲੜਾਈ ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਮਿੱਥ ਕੇ ਲੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਲੋਕ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁੱਥਮਗੁੱਥਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੜਾਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ, ਲੋੜਾਂ ਦੀ, ਸਹਿਜ ਦੀ, ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦੀ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖਮੁਖੀ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿੱਜ ਤੀਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ ਹੈ।... ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਹੀ ਮੈਂ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰੂਬਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।' ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਪੰਜ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਇਸੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੀ ਹੈ, ਮਾਯੂਸੀ ਵੀ, ਬੇਵਸੀ ਵੀ ਅਤੇ ਆਸਵੰਦੀ ਵੀ। ਆਸ਼ਾਵਾਦ ਦਾ ਮੁਰੀਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਵਿ-ਅੰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਉਂਗਲੀ ਧਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜੋ ਖੁਸ਼ਨੂਦੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ: 'ਕੁਦਰਤ ਉਸ ਨੂੰ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇ/ਨਵਿਆਂ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਦੀ/ਲੋਕ ਕਿਰਦਾਰ ਪਹਿਲਾ/ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਲ ਮੁੜਨ ਦੀ/ਖਿੜ ਪਏ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਵਾਂਗ/ਜੋ ਬੋਹਰ ਵਰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ।' ਅਤੇ 'ਧਰਤੀ ਲੱਗੇ ਬੰਜਰ ਬੰਜਰ/ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੱਗੇ ਬੰਜਰ ਬੰਜਰ/ਪਰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਇਕ ਆਸ ਰਹੇ/ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮੌਤੀ ਦਾ ਨਹੀਂ/ਦਿਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਤੋੜਦਾ ਨਹੀਂ/ਹਰ ਦਮ ਉਸ ਦਾ ਵਾਸ ਰਹੇ'। ਵਿਚਾਰਾਂ, ਕਾਵਿਕਤਾ ਤੇ ਕਾਵਿ-ਹੁਨਰ ਪੱਖੋਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੈ ਇਹ ਕਿਤਾਬ।

ਫਰੈਂਕਲਿਨ-ਵੈਲਿਸ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੋ-ਚਾਰ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਪਿਛਲੇ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਚਰਾ ਤੇ ਗੰਦਗੀ ਫੈਲਾ ਕੇ, ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਜ਼ਾਇਆ ਕਰ ਕੇ, ਕਚਰਾ ਤਾਂ ਪੇੜ-ਪੌਦੇ ਵੀ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੀਵ-ਜੰਤ ਵੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੋਕਟਾਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ੀ ਤਾਕਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਤਾਕਤ ਦੇ ਖੋਰੇ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਵਸੀਲੇ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਵੀ ਇਜਾਦ ਕਰ ਰੱਖੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਪੇੜ-ਪੌਦੇ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜੀਵ-ਜੰਤ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਇਨਸਾਨ ਕਚਰਾ ਵੀ ਲੋੜੇਂ ਵੱਧ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਪਾਉਣ ਦੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ।

ਰੂਹ-ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਆਭਾ ਹੈ-ਰੰਗ ਮੰਡਲ

ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ

‘ਰੰਗ ਮੰਡਲ’ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਵਿੱਤਰੀ ਅਤੇ ਸੂਖਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਾਇਨਾਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੰਗ ਬਿਖਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਰੰਗ ਕੁਝ ਸਥੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ-ਨਾਜ਼ਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਸਥੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਏ ਅਸਥੂਲ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਦ ਨੂੰ ਕਾਵਿਕ ਰੰਗਣ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਾਉਣਾ। ਅਜਿਹਾ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਸਿਰਫ ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ ਅਤੇ ਨਵਾਸਤ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ ਜੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇਰੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਆਮ ਹੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ। ਜਦ ਸੁਰਜੀਤ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਮੁਹੱਬਤ, ਸੂਫੀਆਨਾ, ਸਿਮਰਤੀ, ਵਿਛੋੜਾ,

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਵਸਲ, ਸ਼ਗੁਨ, ਈਰਖਾ, ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਕਾਵਿਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਅਜੇਰੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਅਕਸਰ ਹੀ ਅਸੀਂ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਰੰਗ ਸਾਡੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਹੁੰਦੇ, ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਉਸ ਸ਼ਖਸ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਆਨਾ-ਕਾਨੀ ਕਰਦੇ। ਕਦੇ ਤਨ ਦੀ ਮਿਟੀ ਨੂੰ ਕੁਰੇਦ ਕੇ ਰੂਹ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਣਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਹੋ, ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਤੋਂ ਕੀ ਬਣਾ ਦੇਣਾ ਹੈ? ਮਨ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਕਾਵਿਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਈ ਹੈ।

ਸੁਰਜੀਤ ਆਪਣੀ ਕਾਵਿਕ ਬੰਧਨਾ ਵਿਚ ਹੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ‘ਮਨ-ਦੇਹੀ ਰੂਪ ਦਾ ਚੇਤਨ ਰੂਪ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਨਾਰੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਾਸਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਰੀ ਅਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਕੁਝ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜੋ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ; ‘ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਰੁਮਾਂਚਿਤ ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਤਨ ਮਨ ਰੂਹ ਨੂੰ ਭਿਜਣ ਦਿਓ। ਸੱਚ ਵਿਵੇਕ ਗਿਆਨ ਦਾ ਬੋਧ ਰੰਗ ਸਵੈਤ ਫੈਲਾਏ ਚਾਨਣ ਕੋਨਾ ਕੋਨਾ ਕਰ ਉਜਾਲਾ ਜਾਏ’ ਅਜੇਹੀ ਅੰਤਰੀਵ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਕਮਨਾ ਹੀ ‘ਰੰਗ ਮੰਡਲ’ ਦੇ ਹਰ ਵਰਕੇ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ।

ਕੇਹਾ ਹੈ ਕਲਸੀ ਜੀ ਦੀ ਇਬਾਦਤ ਦਾ ਰੰਗ ਕਿ ਉਹ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਬਣ ਕੇ ਉਸਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਜਾਣਾ ਲੋਚਦੀ ਹੈ;

‘ਇਬਾਦਤ ਮੇਰੀ ਤੇ ਬੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਹਰਫ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਤੂੰ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਹੈ ਤੂੰ’ ਅਤੇ ਉਸ ਵਕਤ ਇਕ ਪਲ ਸਦੀਆਂ ਤੀਕ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰੂਹ ਦਾ ਸਾਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁੱਚਾ ਹਾਸਲ ਅਤੇ ਹਾਣ ਹੁੰਦਾ। ਸਿਰਫ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਪਲ ਦੀ ਕੰਨੀ ਨੂੰ ਪਕੜਣਾ; ‘ਸਦੀਆਂ ਜਾਣ ਸਿਮਟ ਇਕ ਪਲ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਕਿਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਪਲ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜ ਲਈਏ’ ਸੁਰਜੀਤ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਰੰਗ ਆਪਣੀ ਤਾਸੀਰ ਨੂੰ ਹਰਫਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰ, ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਤਸਬੀਹਾਂ ਦੇ, ਨਿਵੇਕਲੀ ਅਰਥਕਾਰੀ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਲਿਖਦੀ ਹੈ;

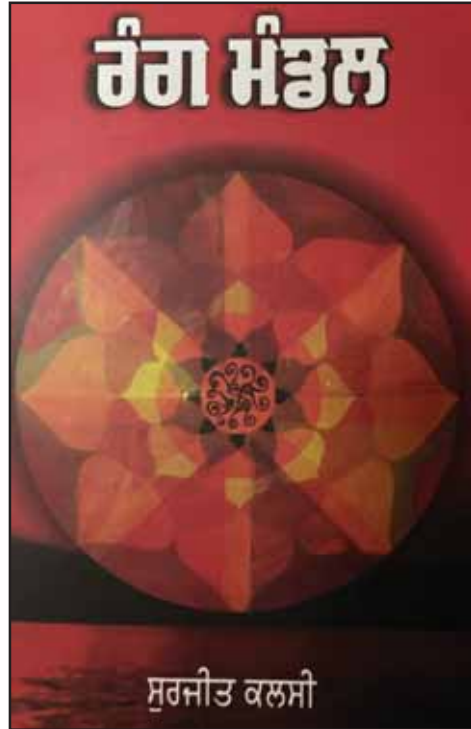
ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਸਿਮਟ ਜਾਣਾ ਹੈ ਮੁਹੱਬਤ ਰੂਹ ਦਾ ਰੂਹ ਵਿਚ ਪਿਘਲ ਜਾਣਾ ਹੈ ਮੁਹੱਬਤ ਪਿਘਲ ਕੇ ਤਰਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਸਮਾ ਕੇ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਮਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੱਤਝੜ ਵੀ ਉਦਾਸੀਨ ਜਾਂ ਗਮਗੀਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੱਤਝੜ ਦੇ ਰੰਗ ਵੀ ਬੰਦੇ ਲਈ ਜਿਉਣ ਦੀ ਆਰਜਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ;

‘ਨਹੀਂ ਨੀਰਸ ਪੱਤਝੜ ਨਾ ਹੀ ਨਿਰੰਗਤ ਹਰ ਪੱਤਾ ਇਕ ਸੁਨੇਹਾ ਹਰ ਪੱਤੇ ‘ਤੇ ਨਾਮ ਹੈ ਅੰਕਿਤ’ ਅਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਜਦ ਚੰਡਾਲ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਦਾ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਬਿਰਤੀਆਂ ਵਿਚਲਾ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਭਾਸਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਤੁਸੱਵਰ ਵੀ ਮਲੀਆਮੇਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ; ‘ਸਹਿਮ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਾਇਆ ਸਮਾਂ ਨਸਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਪਿਆਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਉਤੇ ਇਕ ਦਮ ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਬੱਦਲ ਛਾ ਜਾਂਦੇ।’ ਕਲਸੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਪੀੜ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਪੀੜ-ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ, ਪੀੜ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦਿਆਂ, ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਧਰਦੀ ਅਤੇ ਮੁਕ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਦਾ ਵਰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਲਾ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ;

‘ਪੀੜ ਦਾ ਰੰਗ ਔਰਤ ਦੀ ਖਾਲੀ ਗੋਦ ਹੈ ਪੀੜ ਦਾ ਰੰਗ ਰਿਸਤੇ ਵਿਚ ਬੇਵਫਾਈ ਦੀ ਸਲੀਬ ਹੈ ਪੀੜ ਦਾ ਰੰਗ ਔਰਤ ਦੇ ਬਦਨ ਦੀਆਂ ਲਾਸਾਂ ਹਨ ਪੀੜ ਦਾ ਰੰਗ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸੋਸਣ ਹੈ ਪੀੜ ਦਾ ਰੰਗ ਗਰੀਬੀ ਹੈ ਭੁੱਖ ਹੈ ਪੀੜ ਦਾ ਰੰਗ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸੀਹਾ ਹੈ’ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਨਸਿਕ ਕਸ਼ਟ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਹਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਹਰ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਪੀੜਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ‘ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨਦਾ।

ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਰੰਗ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਗੋਚਰ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਇਕ ਸਾਧਨ

ਬਣਦੀਆਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਰੰਗ ਸੀ, ਸਾਡੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਰੰਗ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣਿਆ; ‘ਗੁੰਮ ਸੁੰਨ ਤਨਹਾ ਬੈਠ ਗਿਆ ਹੈ ਲੈ ਕੇ ਸਿਮਰਤੀ ਦੀ ਸੋ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਫੁੱਲਕਾਰੀ

ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਫੁੱਲਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੋ ਲੈ ਕੇ ਜਦ ਸੁਰਜੀਤ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਨੋਖੀ ਕਵਿਤਾ ਨਾਜ਼ਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜਿਉਂ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਰਪਿਤ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਭੁੱਖ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨਦੀ ਹੈ;

‘ਭੁੱਖ ਦਾ ਰੰਗ ਰਾਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਕ ਜਾਣਾ ਭੁੱਖੇ ਪੇਟ ਸੌ ਜਾਣਾ।’ ਤੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇਕੀ ਤਰਾਸਦੀ ਲਈ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਸਾਰੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਲੋਕ ਹੰਢਾ ਰਹੇ ਹਨ; ‘ਸੰਵੇਦਨਾ ਦਾ ਅਭਾਵ ਇਕ ਵੱਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਇਸ ਯੁੱਗ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ ਦਾ ਰੰਗ ਹੈ ਅਸ਼ਾਂਤ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸਿਰਫ ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਸਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ‘ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸਨਿਮਰ ਚੁੱਪ ਵਿਚ ਘੁੱਟ ਕੇ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਣਾ’

ਕਾਫੀ ਹੈ ਮਨ-ਦੇਹੀ-ਰੂਹ ਵਿਚ ਰੰਗ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦੇ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।’ ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੂਖਮ ਭਾਵੀ ਕਵਿੱਤਰੀ ਹੈ। ਔਰਤ-ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਉਸਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ। ਉਹ ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਕੀਦਤ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਦੀ ਹੈ;

‘ਤੇਰਾ ਪਿਆਰ ਤੇਰੀ ਮਮਤਾ ਤੇਰੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਰੂਹ ਮਨ ਦੇਹੀ ਵਿਚ ਜਦ ਘੁੱਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੇਰੀ ਦੀ ਖੰਭਾਂ ਦੀ ਡਾਰ ਉਡਾਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਬੁੱਲ ਸੀਅ ਦਿਤੇ ਜਾਣ, ਹੋਠਾਂ ‘ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮੁੱਖੜਿਆਂ ‘ਤੇ ਚੁੱਪ ਖੁੱਣੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ; ‘ਆਪਣੇ ਝੁਰਤਿਆਂ ਭਰੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਉਤੇ ਦੀਵਿਆਂ ਵਾਂਗ ਬਲਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕੋਈ ਆਵੇਗਾ ਜਾਂ...’

ਅਤੇ ਇਹ ਖਾਲੀ ਸਪੇਸ ਹੀ ਪਾਠਕ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਾਸ਼ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਬਣ ਸਕੀਏ। ਸੁਰਜੀਤ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਗਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਬਰ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ਣਾ ਪਵੇਗਾ; ‘ਗਮ ਨਾ ਕਰ ਸਖੀ ਹਰ ਔਰਤ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇਕ ਅੰਬਰ ਹੈ ਹੁੰਦਾ ਆਪਣੇ ਚੰਨ ਸਿਤਾਰੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਜ਼ਮੀਨ ਆਪਣੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਦੇ ਆਪ ਸਹਾਰੇ’

ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਚੰਨ-ਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਕੇ, ਹਾਸਲ ਬਣਾਉਣਾ ਹੀ ਹਰ ਔਰਤ ਦਾ ਧਰਮ ਅਤੇ ਕਰਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਤੇ ਜਦ ਉਹ ਅਮਰੀਕੀ ਕਵਿੱਤਰੀ ਦਾ ਦਰਦ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਪਰੋਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਹਰਫ ਵੀ ਸਿਸਕਦੇ; ‘ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਲਰਜਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਅੱਖਰ ਅੱਖਰ ਟੁੱਟ ਕੇ ਬਿਖਰ ਜਾਣਾ ਇਹ ਇਸ ਇਕ ਪਲ ਦੀ ਹੋਣੀ ਸਮੇਂ’ ਪਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ ਉਸਾਰੂ ਅਤੇ ਸਕਾਰਾਤਮਿਕ ਉਰਜਾ ਨਾਲ ਉੱਚ-ਪੌੜ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ;

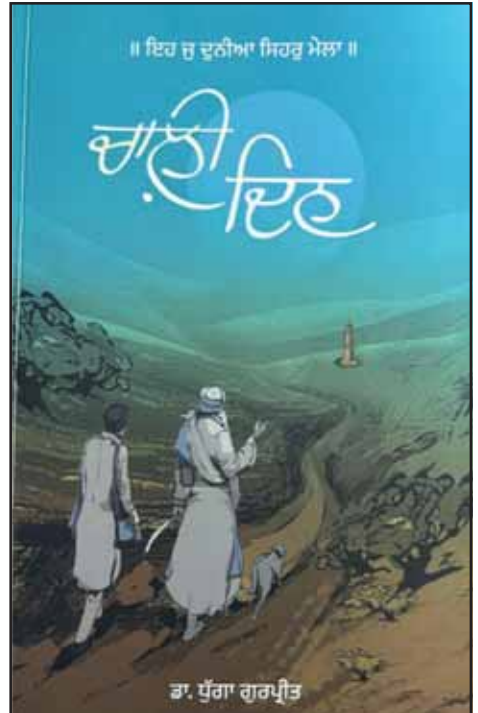
‘ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ...ਮੈਂ ਉਦਾਸ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨੇ ਉਹ ਨਜ਼ਮਾਂ ਤੇਰੀਆਂ...’ ਅਤੇ ਨਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਪਟਾਰਾ, ਆਪਣਾ ਹਾਸਲ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ ਦੇ ‘ਰੰਗ ਮੰਡਲ’ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਿ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਅਜੇਹੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਫਰੋਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਜਿਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਸੀ ਜੀ ਨੂੰ ਵੇਚ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਬਾਰਕਾਂ।

ਅੰਤਰੀਵ ਦੀ ਯਾਤਰਾ- ‘ਚਾਲੀ ਦਿਨ’

ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਧੁੱਗਾ ਦਾ ਨਾਵਲ ‘ਚਾਲੀ ਦਿਨ’ ਇਕ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਨਾਵਲ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਤੋਰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਕੋਈ ਨੌਜਵਾਨ ਕੇਸਰ ਬਣ ਕੇ ਫ਼ਕੀਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਸਿਆਣਪਾਂ ਅਤੇ ਸੁਮੱਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚ ਉਤਾਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੱਕਰਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਅਜੇਹੀਆਂ ਸੁਮੱਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਸਾਰਥਿਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ‘ਚਾਲੀ ਦਿਨ’ ਚਲੀ ਹੋ ਵਾਂਗ ਹਨ ਜਦ ਜੋਗੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਕਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣਦਿਆਂ, ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦੇ ਅਤੇ ਹਰ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਚਾਨਣ-ਕਿਰਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸਤਕ ਦਿੰਦਾ। ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਤੇ ਫਿਰ ਬੰਦਾ ਅੰਦਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਸਫਰ ‘ਤੇ ਤੁਰਦਾ।

ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਦਾਦੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪਲੇ ਕੇਸਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ਣ ਦੀ ਤਲਬ ਮਨ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਫ਼ਕੀਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ਣ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਉਖੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੁਆਬੇ ਤੋਂ ਬੀਕਾਨੇਰ ਤੀਕ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖਿੱਤਿਆਂ ਦਾ ਧਰਾਤਲੀ ਰੂਪ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ-ਵਿਹਾਰ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ-ਨਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਾ ਦਰਦ ਵੀ ਹੈ। ਰੋਲਿਆਂ ਵੇਲੇ ਗਵਾਚੀ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਇਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਮਿਲਣਾ ਵੀ। ਜਦ ਭੈਣ ਦੇਖ ਕੇ ਵੀ ਭਰਾ ਤੋਂ ਵਿੱਥ ਸਿਰਜਦੀ ਤਾਂ ਕੇਸਰ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਉਬਲ-ਪੁੱਬਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭੈਣ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੀ ਚੱਲਦਾ ਹੋਵੇਗਾ,

ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਣਲਿਖਿਆ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਉਂਤੇ ਗਏ ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਉਸਾਰੂ ਸੁਮੱਤਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ-ਗਾਥਾਵਾਂ, ਪ੍ਰਚਲਤ

ਕਹਾਣੀਆਂ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸ/ਮਿਥਿਹਾਸ ਰਾਹੀਂ ਜਦ ਪਾਠਕ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਚੰਗੇਰਾ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨ ਦੀ ਚਾਹਨਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਜੁੱਗਤ ਅਕਸਰ ਹੀ ਮਹਾਤਮਾ ਲੋਕ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਮ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਆਣਪਾਂ ਸਾਡੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਰੱਖੀਏ।

ਇਹ ਵੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਧੁੱਗਾ ਮੈਡੀਕਲ ਕਿੱਤੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਕਫ ਹਨ। ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਹਰ ਦਿਨ ਦੀ ਸੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਸੂਝ ਭਰਪੂਰ ਵਾਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਜਾਂ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦਿਨ ਵਿਚ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਦਾ ਅਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਸੂਹ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਵਚੇਤਨੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਇਹ ਨਾਵਲ ਕੇਸਰ ਦਾ ਦਾਦੀ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ-ਨਾਮਾ ਹੈ, ਜੀਤੀ ਨਾਲ ਇਕ ਮੁਕ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਵੀ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਸ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਫ਼ਕੀਰ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਦਰਅਸਲ ਉਸਦਾ ਹੀ ਪਿਤਾ ਸੀ। ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਲੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦਾ ਹੀ ਸੰਗ ਮਾਣਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਾਪ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਵੱਸਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਉਸਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਦ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਾਪ ਸਾਡੇ ਰਾਹਾਂ ਲਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਬਣਦਾ, ਤਿੱਖਤ ਦੁਪਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਛਾਂ ਅਤੇ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਸੀ ਕੋਸੀ ਧੁੱਪ। ‘ਚਾਲੀ ਦਿਨ’ ਨਾਵਲ ਅਜੇਰੇ ਵਾਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ

ਹੈ ਜੋ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੱਚ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖਤਾ ਹੀ ਦਰਅਸਲ ਕਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ‘ਡਰਿਆ ਮਨ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਅੱਧੀ ਲਾਸ਼ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ’, ‘ਫੁਕ ਮਾਰ ਕੇ ਮੋਮਬੱਤੀ ਤਾਂ ਬੁਝਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਗਰਬੱਤੀ ਨਹੀਂ’, ‘ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਚ ਅੰਤਮ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ’, ‘ਤੁਫਾਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜਗ੍ਹਾ ਤੁਫਾਨ ਦੀ ਅੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ’, ‘ਬੰਜਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ‘ਤੇ ਅਣਖ ਨਹੀਂ ਉਗਦੀ’, ‘ਇਤਿਹਾਸ ਤਾਂ ਕੌਮ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨਹੀਂ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ’, ‘ਜਿਸਦੀ ਸੋਚ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ ਉਹ ਝੋਂਪੜੀ ਵਿਚ ਵੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ’, ‘ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਬਰਾਂ ਦੇ ਸੰਨਾਟੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਨੇ’ ਆਦਿ।

ਇਹ ਨਾਵਲ ਦਰਅਸਲ ਸੋਚ-ਸਮਾਧੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਿਰਫ ਜਾਗਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਹੀ ਲਾ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਜੀਵਨੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ, ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰਦੇ ਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਣਮੱਤਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਵਾਉਂਦੇ। ਚਾਲੀ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸੂਖਮ-ਸਮਾਧੀ ਲਈ ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਧੁੱਗਾ ਵਧਾਈ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ ਉਤਰ ਕੇ ਅਜੇਹੀ ਸਮਾਧੀ ਲਗਾਈ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਕਿਰਤ ਅਜੇਹੀ ਆਈ ਹੈ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਵਾਦ ਵਿਚੋਂ ਕੀ ਲਾਹਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਤਾਂ ਪਾਠਕ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਸੰਵਾਦ ਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ‘ਚਾਲੀ ਦਿਨ’ ਚੰਗੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਡਾ. ਧੁੱਗਾ ਆਪਣੇ ਅਦਬੀ ਸਫਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਾ, ਅਦਬੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੱਡੀਆਂ ਪੁਲਾਘਾਂ ਪੁੱਟੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਥਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸਦੀ ਆਰੰਭਤਾ ਤਾਂ ‘ਚਾਲੀ ਦਿਨ’ ਨੇ ਕਰ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। -ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ

‘ਮਾਸਟਰ ਮੈਂਟਲ ਚੂਹਾ’ ਉਰਫ਼ ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਵੱਲੋਂ ਨਾਟਕ ਦੀ ਰਿਹਾਸਲ

ਮੌਕੇ ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਮ ਫਾਰਮ 'ਚ ਰਾਣੇ ਵੀਰ ਦੀ ਪਰਫਾਰਮੈਂਸ ਵੇਖਣ ਲਈ 4 ਵਜੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਜਾ ਬੈਠੇ ਸਾਂ। ਸਿਮਰ, ਮੈਂ ਤੇ ਬੇਟੀ ਤੋਂ ਡੀਕ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹਾਲ ਭਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਇਕ ਸਿਆਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ,

“ਕੀ ਹੈ ਇਸ ਨਾਟਕ 'ਚ ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕ ਨਾਟਕ ਵੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਲਾਈਨ ਬੰਨ੍ਹੀ ਖੜੇ ਐ। ਬਾਹਰ ਗੇਟ 'ਤੇ ਬੜੀ ਭੀੜ ਐ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਕੂਟਰੀ ਖੜਾਉਣ ਨੂੰ ਵੀ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ

ਗੁਰਮੀਤ ਕੜਿਆਲਵੀ
ਫੋਨ: +91-98726-40994

ਬਾਂ ਮਿਲੀ ਐ। ਆਏ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਟੈਮ ਸਿਨੇਮੇ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਆਏ ਨਾਟਕ ਕੌਣ ਵੇਖਣ ਜਾਂਦਾ?”

ਉਸ ਬੰਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਮੁਸਕਰਾਇਆ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਾਣੇ ਵੀਰ ਦੀ ਪਰਫਾਰਮੈਂਸ ਵੇਖਣ ਆਇਆਂ। ਕਮਾਲ ਦਾ ਐਕਟਰ ਐ। ਕਮਾਲ ਦਾ ਲੇਖਕ ਐ। ਕਮਾਲ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਐ। ਕਮਾਲ ਦਾ...ਕਮਾਲ ਦਾ ਐ। ਕਮਾਲ ਦਾ...ਐ।” ਮੈਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਦੇ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਿੰਨੇ ਕੁ ਮੈਥੋਂ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਜਿੰਨੇ ਕੁ ਮੇਰੇ ਦਿਲ 'ਚੋਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਨਿਕਲੇ ਸਨ।

“ਨਾਟਕ 'ਚ ਹੈ ਕੀ?” ਉਸਨੇ ਸਵਾਲ ਦੁਹਰਾਇਆ।

“ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੇਖਣਾ। ਵੇਖ ਕੇ ਈ ਪਤਾ ਲੱਗੇ, ਪਰ ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਪਤਾ ਲੱਗਾ— ਇਹ ਆਪਣੇ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀਆਂ “ਪੂਛਾਂ” ਉਪਰ ਪੈਰ ਰੱਖਣਾ ਐ।”

“ਕਿਹੜੀਆਂ ਪੂਛਾਂ?”

“ਆਹੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਲਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਟਿਕਣ ਨੀ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਪੂਛਾਂ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਭਰੇ ਪਏ ਹਾਂ।”

“ਕਮਲ?”

“ਜਾਤ ਗੋਤ ਦੀਆਂ ਪੂਛਾਂ। ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੂਛਾਂ। ਰੰਗ, ਨਸਲ, ਧਰਮ, ਅਮੀਰੀ, ਕੱਦ ਕਾਨ ਤੇ ਉੱਚੀ ਕੁਲ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਪੂਛਾਂ।” ਮੈਂ ਗੱਲ ਨਿਬੜ ਦਿੱਤੀ।

ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਾਸ਼ਣ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਸਦਾ ਸਿਆਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੌਮਲ ਚਿਤ ਸਾਇਰ ਡੀ ਸੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਧੂਰੀ ਅੱਧੇ ਮਿੰਟ 'ਚ ਗੱਲ ਨਿਬੜ ਜਾਂਦਾ। ਅਗਲੇ ਵਕਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪੱਚੀ ਸਕਿੰਟ ਲਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ।

ਫਿਰ ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਤੇ ਉਹਦਾ ਜੋਟੀਦਾਰ ਅਦਾਕਾਰ ਰਾਜਵੀਰ ਬੋਪਾਰਾਏ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ। ਸੱਜੀਆਂ ਫੱਬੀਆਂ ਵਰਦੀਆਂ ਵਾਲੇ ਬੈਅਰੇ

ਮੁਹਰਲੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਕਈ ਕਈ ਵੀਆਂ ਵਾਲੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵੱਲ ਟਰੇਆਂ ਲੈ ਕੇ ਦੌੜਦੇ ਹਨ। ਰਾਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦਾ ਸਵੈਮਾਣ ਦਹਾੜ ਮਾਰ ਕੇ ਵੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈ, “ਉਏ ਵੀਰੇ...ਬੱਸ। ਨੇ ਵੀ ਆਈ ਪੀ ਕਲਚਰ। ਆਪਾਂ ਇਥੇ ਸਾਰੇ ਵੀ ਆਈ ਪੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਪਾਣੀ ਨੀਨ ਪੀਦਾ—ਵਾਅਦਾ ਰਿਹਾ। ਜੇ ਬੋਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਸਪੈਂਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਬੋਡੀ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਮੈਂ ਦੇਉਂ।” ਰਾਣੇ ਦੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਲੋਕ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਜਿਹੇ ਆਖਦਾ ਹਾਂ “ਬੱਸ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਆਏ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਪੂਛਾਂ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖਣਾ ਹੈ।”

ਖੈਰ—! ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਨਾਟਕ ਦੀ ਰਿਹਾਸਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਉਸਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੇ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਉਹ ਰਾਜਵੀਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਏ। ਤੈਨੂੰ ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਜਿਸ ਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਤੂੰ “ਮੈਂਟਲ ਚੂਹਾ” ਕਹਿ ਕੇ ਛੇੜਦਾ ਸੀ। ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਮੈਂਟਲ ਚੂਹਾ...ਮੈਂਟਲ ਚੂਹਾ ਲਿਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਬੜਾ ਗਲਤ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਮਾਸਟਰ ਤੋਂ ਜਾ ਕੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣੀ ਹੈ।”

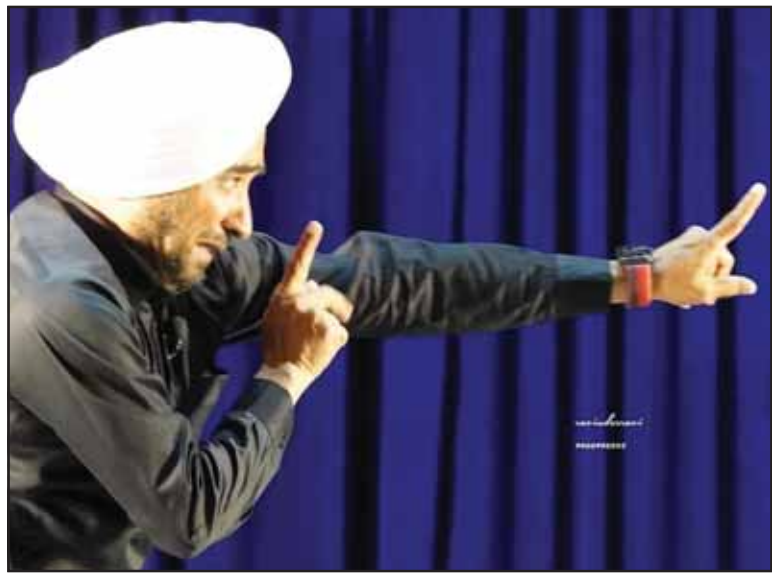
...ਤੇ ਇਉਂ ਰਾਣਾ ਮੈਂਟਲ ਚੂਹਾ ਉਰਫ਼ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ 'ਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਕ ਰਾਣੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਹੁਣ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਮੈਂਟਲ ਚੂਹਾ ਹੈ। ਜੋ ਘਰਦਿਆਂ ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਲਈ ਹਿੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਾਜਵੀਰ ਬੋਪਾਰਾਏ ਹੁਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ...ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ। ਹੁਣ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੇ ਘੰਟੇ ਦੀ ਕਲਾਮ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਸਮਝ ਲੋ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਪੀਰੀਅਡ। ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਹੁਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ। ਮਾਸਟਰ ਕਿਤੇ ਸਿਆਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਕਿਤੇ ਝੱਲ ਵਲੱਲੀਆਂ ਪਰ ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਕੁਚੀੜੀਆਂ 'ਤੇ ਉੱਗਲ ਧਰਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ...ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਵਗਾਹ ਮਾਰਨ ਦਾ ਹੋਕਾ ਵੀ ਦੇਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

“ਮਾਸਟਰ ਜੀ” ਨਾਟਕ ਦੀ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ 'ਚ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੇ। ਰਾਣਾ...ਨਹੀਂ ਸੱਚ ਮਾਸਟਰ ਮੈਂਟਲ ਚੂਹਾ ਉਰਫ਼ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਤੰਦ ਛੱਡਦਾ ਹੈ, ਦੁਜੀ ਦੀ ਛੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਾਜਵੀਰ ਦੇ ਕੰਨ 'ਚ ਕਰਦਾ ਹੈ—ਸੰਬੋਧਨ ਪੂਰੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, “ਪੁੱਤਰ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਜੋ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਉਸ ਲਈ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਜੋ ਕੋਲ ਹੈ ਉਸਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।”

ਮਾਸਟਰ ਪੈਲੇਸ 'ਚ ਖਾਣੇ ਦੀ ਕੀੜੀ ਜਾਂਦੀ ਦੁਰਗਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੰਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ —ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕ ਭੁੱਖੇ ਸੌਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਜਿਹੜੇ ਸਫਾਈ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੂੜੇ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੂੜੇ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹਾਂ...ਉਹ ਤਾਂ ਸਫਾਈ ਵਾਲੇ ਨੇ। ਮਾਸਟਰ ਦੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਤੇ ਜਵਾਬ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਹਲੂਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ:

* ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਬੀਅਰ ਬਾਰ ਹੈ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਹੀਂ।

* ਲੜਾਈ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ—ਵਿਚ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਘੜੀਸ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

* ਕੁੱਝ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਮਹਾਨ ਨਹੀਂ ਜੰਮਦਾ।

* ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਬੱਚੇ ਕੌਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਖਾਣੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

* ਜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਔਕੜਾਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸਮਝੋ

ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ— “ਤੂੰ ਉੱਚਾ ਏਂ ਲੰਮਾ ਏਂ...ਸੋਹਣਾ ਏਂ, ਇਸ 'ਚ ਤੇਰਾ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ?”

* ਜਿਉਣ ਲਈ ਬਹਾਨੇ ਲੱਭਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪੂਛ ਉਤਾਹ ਨੂੰ ਚੱਕੀ ਫਿਰਦੇ ਹੰਕਾਰੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਡਿਉਂ ਡਿਉਂ ਕੇ ਛਿੱਤਰ ਮਾਰਦਾ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਉਸ ਫਿਲਾਸਫੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ

ਤੁਸੀਂ ਜਿਉਂਦੇ ਹੋ—ਕਦੇ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਔਕੜਾਂ ਆਈਆਂ?

* ਰੁੱਸੇ ਨੂੰ ਮਨਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਰੁੱਸੇ ਹੀ ਤੁਰ ਜਾਈਏ।

ਹੈ ਜੋ ਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮਾਨ ਸਮਝਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ... ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਬੰਦੂਕਾਂ ਬੰਬਾਂ ਵਾਲਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਚਿੰਤਕ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਾਇਰ ਜਸਵੰਤ ਜਫਰ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੰਤਵਾਦੀ ਕਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ 'ਚ ਲਿਆ ਖੜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਫੇਸਬੁੱਕ ਵੀ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚਦੇ ਜਿਹੜੇ ਤਰਕ ਨਾਲ ਗੱਲ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗਾਹਲਾਂ 'ਤੇ ਉੱਤਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਤੁਰ ਗਏ ਸਾਥੀ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਸਮੇਂ ਅੱਥਰੂ ਵਹਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਸਮਸ਼ਾਨਘਾਟ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਿਆਂ ਹੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਬੁਲਬੁਲੇ ਹਾਂ।

* ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਨਿੱਕੇ ਤੇ ਪੂਛਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪੂਛਾਂ ਜਾਤਾਂ, ਗੋਤਾਂ, ਧਰਮਾਂ, ਅਹੁਦਿਆਂ, ਰੰਗ, ਕੱਦ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ।

* ਬੰਦਾ ਕੱਦ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। “ਕੱਦ ਕੰਨਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਵਾਲਾ ਚਾਰ ਉਗਲਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ” ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੂਰੇ

ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਕਦੇ ਹਸਾਉਂਦਾ ਹੈ...ਕਦੇ ਅੱਖਾਂ ਸਿੱਲੀਆਂ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਰ ਵਾਰ ਤਾੜੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾਲ ਬੈਠੀ ਬੈਠੀ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਭਰਦਾ ਹਾਂ। ਕਦੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਗਲਵੱਕੜੀ ਪਾ ਆਖਣ ਨੂੰ ਅਹੁਲਦਾ ਹਾਂ, “ਆਏਂ ਨਾ ਰੁੱਸਿਆ ਕਰ। ਗਲਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਐ ਮੇਰੇ ਤੋਂ।” ਮੈਂ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਲੋਕ ਹੀ ਲੋਕ ਨੇ। ਮੈਂ ਸਬਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੂੰ “ਆਈ ਲਵ ਯੂ” ਆਖਾਂਗਾ। ਫੇਰ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਗਲਵੱਕੜੀ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਕਹਾਂਗਾ, “ਤੂੰ ਜਿੰਨੀ ਉੱਚੀ ਉੱਡ ਸਕਦੀ ਏਂ ਉੱਡ। ਤੇਰਾ ਪਾਪਾ ਤੇਰੇ ਖੰਭ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।”

ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਪੈਲੇਸ 'ਚੋਂ ਇਹ ਨਾਟਕ ਜਾਂ ਨਾਟਕ ਦੀ ਰਿਹਾਸਲ ਵੇਖ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਬਦਲਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ...ਬਦਲ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ।

ਨਾਟਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਬਾਈ ਰਾਣੇ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਹੀ ਕਿਹਾ, “ਰਾਣੇ ਵੀਰ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਲਵਾਂਗਾ। ਬੰਦਾ ਬਣਨਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਬਣਨਾ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ।”

ਉਹ “ਲਵ ਯੂ” ਆਖਦਿਆਂ ਜੱਫੀ 'ਚ ਘੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਬੜੇ ਜ਼ਬਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅੱਥਰੂ ਰੋਕਦਾ ਹਾਂ।

“ਬੰਦਾ ਆਏ ਹੀ ਬਦਲਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਵੀ ਤਾਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਆਏ ਬਦਲਿਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ।” ਉਸਦੇ ਸ਼ਬਦ ਮੇਰੀ ਤਪਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਨੈਣੀ ਫੁਹਾਰ ਵਾਂਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ।

ਮੈਂ ਰਾਜਵੀਰ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਨਵਦੀਪ ਤੇ ਪਿਆਰੇ ਥੀਏਟਰ ਕਲਾਕਾਰ ਜੀਵੇ ਨੂੰ ਬਗਲਗੀਰ ਹੁੰਦਾ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਾਣਾ ਨਹੀਂ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਸੀ।

...ਤੇ ਹਾਂ ! ਰਾਣੇ ਵੀਰ, ਮੈਂ ਵੀ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਤੀਹ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਸਤੋਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਲਿਆ ਕਰਾਂਗਾ। ਤੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਏ ਮੇਰੇ ਯਾਰ! ਲਵ ਯੂ! ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ!

ਤੂੰ ਇਉਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਆਉਂਦਾ ਰਹੀਂ। ਤੈਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਨਾਟਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਤਾਮ ਝਾਮ, ਰੰਗ ਬਿਰੰਗੀਆਂ ਲਾਈਟਾਂ, ਮੇਕਅੱਪ, ਮਹਿੰਗੇ ਸੈਂਟ ਜਾਂ ਮਹਿੰਗੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਣੀ ਐ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਬੱਸ ਖੜੇ ਖੜੇ ਤੇ ਨੇ ਜਾਂ ਕੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਕੋਲ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਨਾਟਕ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਥੀਏਟਰ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਥੀਏਟਰ ਹੈ। ਤੂੰ ਔਖੇ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਰੰਗਮੰਚ 'ਚ ਭਰਵੀਂ ਜਾਨ ਪਾਈ ਹੈ।

*ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਵੀਰੋ! ਨਾ ਤੂੰ ਐਕਟਿੰਗ ਕਰਦਾ ਏਂ, ਨਾ ਤੈਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਲਿਖ ਕੇ ਵੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਹੋਣੀ...ਯਾਰ ਤੂੰ ਕਿਹਾ “ਕੁੱਝ 'ਚੋਂ ਮਹਾਨ ਨੀ ਜੰਮਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਪਰ ਹਾਂ...ਮਹਾਨ ਦਾ ਤਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਮਾਂ ਦੀ ਕੁੱਝ 'ਚੋਂ ਹੀ ਐਕਟਰ ਜੰਮਿਆ ਏਂ। ਕੁੱਝ 'ਚੋਂ ਹੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਲੇਖਕ, ਫਿਲਮਕਾਰ ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੀ ਜੰਮਿਆ ਏਂ।

ਲਵ ਯੂ ਰਾਣੇ ਵੀਰ!

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,
ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾਅ ਨੇ “ਸੂਰਜ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋ ਗਿਆ” ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਅਨੂਪ ਵਿਰਕ ਬਾਰੇ ਬੜੇ ਭਾਵੁਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕਈ ਕੁੱਝ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ.ਸੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਫੋਨ 'ਤੇ ਸੁਨੇਹੇ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਪਈ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਅੱਗ-ਪਿੱਛਤ ਦੇ ਦੁਖਦਾਈ ਖਬਰਾਂ 'ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ' ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀ—ਇਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਮਦਰਦ ਪੁੱਤਰ ਸ. ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਅਨੂਪ ਵਿਰਕ ਦੀ। ਸ. ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੋਨ ਸੀ। ਅਨੂਪ ਵਿਰਕ ਨੂੰ ਲਿੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਦੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਲੱਗਿਆ। ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹੋਣ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਵਾਲੇ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ, ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਿਰਕਤ ਕਰਦਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਵਰਗੀ ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਕੋਲ ਅਕਸਰ ਚੱਕਰ ਮਾਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਵਿਭਾਗ ਇੱਕੋ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੀ ਇੱਕੋ ਮੰਜਿਲ 'ਤੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਕਸਰ ਲੰਘਦੇ-ਵੜਦੇ ਅਨੂਪ ਵਿਰਕ ਨਾਲ ਵੀ ‘ਹੈਲੋ’ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਅੱਜ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾਅ ਦੇ ਲੇਖ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਫੋਟੋ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਗਰੇਵਾਲ, ਅਨੂਪ ਵਿਰਕ ਅਤੇ ਸ. ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇੱਕੱਠਿਆਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੇ ਭਾਵੁਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੁਲਵੰਤ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਸ. ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨੇੜਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇੜਤਾ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ‘ਬੀਰ ਜੀ’ ਕਰਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਅਜੀਬ ਸੁਮੇਲ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸਹਿਰਾਅ ਨੇ ਕਿਹੈ, ਅਨੂਪ ਵਿਰਕ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੱਸਣ-ਹਸਾਉਣ ਦਾ ਸੀ, ਕੁਲਵੰਤ ਗਰੇਵਾਲ ‘ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ’ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੌਮਲ ਮਨ, ਭਾਵੁਕ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਬੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੋਲ ‘ਬੂੰਦ ਬੂੰਦ ਤਰਸ ਗਏ ਅਸੀਂ ਪੁੱਤ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ’ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਨ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਂਗ ਗੂੰਜਦੇ ਹਨ। ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਬੁਲਾਰਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫੋਟੋ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਚੇਅਰ

ਦੇ ਸਾਡੇ ਰਿਟਾਇਰਡ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੱਬ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲੰਬੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਤੰਤੀ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਰਹੀਏ।

—ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

—

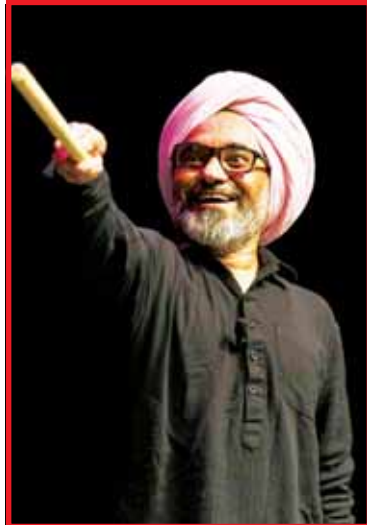
ਹੱਥ ਕੰਢਣ ਨੂੰ ਆਰਸੀ ਕੀ!
ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ, ਮੈਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਲਈ ਇਸ ਆਸ ਨਾਲ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਕਿ

ਦੂਜੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਰਿਣ ਚੁਕਾ ਸਕਣ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ 'ਚ ਮੈਂ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਕਿ ਦੇਸ-ਪਰਦੇਸ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਇਹ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਅਖਬਾਰ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਛਪੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਜਿਹਾ ਕਿ ਕਹਾਣੀ, ਕਵਿਤਾ, ਲੇਖ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦੇ ਸਪਤਾਹਿਕ ਫੀਚਰ ਪਤਾਲ ਖੋਜ ਕੇ ਲਿਆਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਖੇਡਾਂ, ਗਿਆਨ-ਵਿਗਿਆਨ ਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਵੀ ਘੋਖ ਕੇ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਸਾਰਾ ਮੈਟਰ ਵੀ ਦਿਲ ਟੁੰਬਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਹੀ ਫਲ ਹੈ ਕਿ ਸਟੋਰਾਂ, ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨੂੰ ਪਾਠਕ ਇਕ ਦਿਨ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਟਿਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸਿਰਕੱਢ ਅਖਬਾਰ ਹੈ।

—ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
ਫੋਨ: 559-261-5024

‘ਮਾਸਟਰ ਜੀ’ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਾਂਘ

ਉਘਾ ਕਲਾਕਾਰ ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੌਰੇ ‘ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਟਕ ‘ਮਾਸਟਰ ਜੀ’ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੇ ਸੰਵਾਦ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਅੱਜ ਦਾ ਉਹੀ ਪੰਜਾਬ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹਰ ਫਰੰਟ ‘ਤੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਤਾੜਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਵਾਦ ਰਾਹੀਂ ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਾਂਘਾਂ ਅਤੇ ਉਮੀਦਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ‘ਮਾਸਟਰ ਜੀ’ ਦੇ ਕਰਤਾ ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ‘ਮਾਸਟਰ ਜੀ’ ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਕਲਾਕਾਰ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਲਾ ਦੀ ਇਹ ਵੱਡੀ ਖੂਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਦਾ ਨਾਟਕ ‘ਮਾਸਟਰ ਜੀ’ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੈਰਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਹੈਰਾਨੀ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ 41ਵਾਂ ਅਤੇ 42ਵਾਂ ਸ਼ੋਅ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੇ 38 ਸ਼ੋਅ ਕੇਂ ਨੇ ਡਾ. ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ, ਨੀਦਰਲੈਂਡ, ਬੈਲਜੀਅਮ, ਫਰਾਂਸ, ਜਰਮਨੀ ਅਤੇ ਸਪੇਨ ਵਿਚ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਤਮਾਮ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਟਿਕਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਦੇਖਿਆ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ੋਅ ਕਲਾ ਭਵਨ ਵਿਚ ਸੀ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦਰਸ਼ਕ ਹਾਲ ਦੀ ਸੀਮਤ ਸਮਰੱਥਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ੋਅ ਨਾ ਦੇਖ ਸਕੇ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦਾ ਸ਼ੋਅ ਸਥਾਨ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹਾਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਾਲ ਹੈ, ਕਦੇ ਹੀ ਪੂਰਾ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਗਾਇਕ ਲਈ ਭਰ ਜਾਵੇ, ਕੋਈ ਅਲੋਕਾਰੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾਟਕ ਲਈ ਭਰ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਅਲੋਕਾਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਦੇ ਨਾਟਕ ‘ਮਾਸਟਰ ਜੀ’ ਲਈ ਇਹ ਹਾਲ ਭਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਕ ਖੜੇ ਹੋ, ਬੱਲੇ ਬੈਠ ਨਾਟਕ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਯਕੀਨ ਅਤੇ ਹੌਸਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਨ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਾਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਨਾਟਕ ਨੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸਟੇਜ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਜੀਵੰਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਅਹਿਸਾਸ/ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਧਾ ਦਾ ਹਾਸਿਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾਟਕ ‘ਮਾਸਟਰ ਜੀ’ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਮਿਸਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਵੀ ਖਾਸ ਹੈ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹਲਕੇ ਕਿਸਮ

ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਭੜਕਾਊ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਹੈ। ਉੱਝ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਹ ਅਕਸਰ ਹਾਸੀਏ ‘ਤੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਰੰਗਮੰਚ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪੂਰਾ ਹੀ ਹਾਸੀਏ ‘ਤੇ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ‘ਮਾਸਟਰ ਜੀ’ ਜਿਹਾ ਨਾਟਕ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਵਿਅੰਗ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਨਾ ਬਣੇ ਸਗੋਂ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾ ਦੇਵੇ, ਇਹ ਹੈਰਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਿਚੋਂ ਚੰਗਿਆਈ ਦੀ ਉਮੀਦ ਪੁੰਗਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਮੀਦ ਦੇਣੀ ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨੇ ਰਾਣੇ ਅੰਦਰ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਲਾ ਦੀ ਪਕਿਆਈ ਕਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਨਾਟਕ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਗਤ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਮਿਆਰ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਕਾਣਾਂ ‘ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਉੱਗਲ ਧਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਤਾ, ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਮੁਹਾਰਾਪਣ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ‘ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਗੁੰਡਗਰਦੀ, ਭੀੜ ਦਾ ਬੁੱਧੀਗੀਣ ਵਿਹਾਰ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਬੇਲਬਾਲਾ, ਜਾਤ-ਗੋਤ ਦਾ ਨਸ਼ਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਅਸਹਿਜਤਾ, ਹੰਕਾਰ, ਫੁਕਾਰਾਪਣ ਅਤੇ ਲਾਈਲੋਗਤਾ ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਤਿੱਖੇ ਵਿਅੰਗ ਹੋਣ ਹਨ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਗ਼ਲਤ ‘ਤੇ ਉੱਗਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਹੈ। ਦਸਤਾਰ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਅਮਲ, ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ, ਜੁਥਾਨ ਦੀ ਤਹਿਜੀਬ, ਤਾਉਮਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ, ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਚੰਗਿਆਈ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਪਰਤਾਂ ਦਾ ਨਾਟਕ ਮੁੜ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਹਲੁਣਦਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪੱਖੋਂ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਕ ਹੋਰ ਤੱਤ ਇਸ ਵਿਚ ਜਟਿਲਤਾ ਅਤੇ ਸਰਲਤਾ ਦੇ ਸਮਨਵੈ (ਸੁਮੇਲ) ਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕਲਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ‘ਚੱਲਦਾ’ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਤਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਗਹਿਰਾ ਹੈ, ਜਟਿਲ ਹੈ, ਉਹ ‘ਚੱਲਦਾ’ ਨਹੀਂ। ਨਾਟਕ ‘ਮਾਸਟਰ ਜੀ’ ਵਿਚ ਸਰਲਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਟਿਲ/ਸੁਖਮ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਵਿਅੰਗ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਗਹਿਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜਟਿਲ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਵਿਅੰਗ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਚੱਚਕ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਜਟਿਲਤਾ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ

ਦਰਸ਼ਨ/ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਨਾਟਕ ਸਰਬਕਾਲੀ ਚਰਿੱਤਰ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਤੰਦਾਂ ਨੂੰ ਪਰੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾਟਕ ਸਾਲ-ਦਰ-ਸਾਲ ਖੇਡਿਆ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਕਲਾ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸੁਆਲਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਜੀਵਨ-ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਸਿਖਰ ਉਸ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮੌਤ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਏ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਗਾਫਿਲ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਤ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਵੀ ਅਣਦੇਖਿਆ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਤੇ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਨਾਟਕ ਚੋਭ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਛਿਣ-ਭੰਗਰਤਾ ਨੂੰ ਉਭਾਰ, ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਸੋਚ ਦੀ ਜੁੱਬਿਸ਼ ਦੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਵਿਅੰਗ ਦੀ ਘਾਤਤ ਵੀ ਆਚੰਭਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਿਅੰਗ ਹਾਸੇ-ਠੱਠੇ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਅਗਾਂਹ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਹਾਸਾ-ਠੱਠਾ ਅਕਸਰ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਹਸਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਉੱਚੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਅੰਗ ਵਿਚਾਰ ਕੇਂਦਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਹਾਸਾ ਠੱਠਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਵੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਸੋਚ ਵੀ। ਇਹ ਦਰਸ਼ਕ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦਾ ਹੈ। ਨਾਟਕ ‘ਮਾਸਟਰ ਜੀ’ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਸਮੇਤ ਵਿਅੰਗ ਦਾ ਸਿਖਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਹਿਲੀ ਮਿਸਾਲ ਸੋਸ਼ਲ

ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ: ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗਾਲਿਬ ਕਾ ਹੈ ਅੰਦਾਜ਼-ਏ-ਬਯਾਂ ਔਰ।

ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਫੇਸਬੁੱਕ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ‘ਤੇ ਭੀੜ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਪੈ ਜਾਣਾ, ਇਸ ‘ਤੇ ਕੀਤੇ ਤਿੱਖੇ ਵਿਅੰਗ ਨਾਟਕ ਦਾ ਹਾਸਿਲ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਗੰਧਲਾਪਣ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ‘ਤੇ ਵੀ ਤਿੱਖਾ ਵਿਅੰਗ ਇਸ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਉਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

ਕੋਈ ਵੀ ਕਹਾਣੀ ਕਿਸੇ ਦੂਜੀ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਅੱਡ ਨੀ। ਸਭ ਕੁਝ ਰਲਗੱਡ ਐ। ਪਿਆਰ ‘ਚ ਧੋਖਾ ਰਲਿਆ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਹੀਰ ‘ਚ ਸਾਹਿਬਾਂ। ਪਿਓ ‘ਚ ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਪੁੱਤ ‘ਚ ਮਾਂ ਦਾ ਕਾਤਿਲ। ਹਰ ਘਰ ਹੀਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐ ਤੇ ਹਰ ਭਾਈ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਭੁਗਤ ਜਾਂਦਾ।

ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਨਿਆਣਾ ਵੀ ਆ। ਸਿਆਣਾ ਵੀ। ਬਹਾਦਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ‘ਚ ਆ ਡਰਪੋਕ ਵੀ। ਬਾਕੀ ਹੱਸਣਾ ਖੇਡਣਾ ਠੀਕ ਆ, ਹੱਸਦੇ ਹੱਸਦੇ ਰੋਣਾ, ਰੋਂਦੇ ਹੋਏ ਹੱਸਣਾ। ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਗਮੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੇ। ਇਹੀ ਇਸ਼ਕ ਆ। ਇਹਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਮਿਲੇ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਵਾਂਗ ਦੋਖੇ। ਇੱਕ ਇਸ਼ਕ, ਇੱਕ ਬਚਪਨਾ, ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਨੀਤ, ਇਹ ਜੇ ਬੰਦੇ ਅੰਦਰਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਹਾਰ ਕੀ ਜੀਤ।

ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਗਹਿਰੀ ਹੈ ਹੀ, ਕਹਿਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵੀ ਰਸੀਲਾ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਤਿੱਕੀਆਂ-ਅਭਿਧਾ, ਵਿਅੰਜਨਾ ਅਤੇ ਲਕਸ਼ਣਾ, ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਬਾਬਤ ਚੇਤਨ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾਟਕ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਜਲਵੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਆਖਦਾ ਹੈ:

ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਲਈ ਐ। ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ‘ਚ ਫ਼ਰਕ ਐ। ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਕੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਐ; ਦੱਦਾ, ਸੱਸਾ, ਤੱਤੋ ਨੂੰ ਕੰਨਾ, ਰਾਹਾ- ਦਸਤਾਰ। ਦੱਦੇ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ, ਫਿਲਾਸਫੀ ਐ ਇਸ ਦਸਤਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਮੇਰੀ ਨੀ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ, ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੈ ਦਸਤਾਰ ਅੰਦਰ। ਸੱਸੇ ਨਾਲ ਸਿਆਣਪ, ਦਸਤਾਰ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਹੋਵੇ ਤੇ ਬੰਦਾ ਸਹੀ ਸਿਆਣੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਫੇਰ ਗੜਬੜ ਐ। ਤੱਤੋ ਨੂੰ ਕੰਨਾ ਤਾਕਤ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ, ਵਿਚਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਤਾਕਤ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਆ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਤਾਕਤ ਵਿਚਾਰ ਦੀ, ਤਾਕਤ ਸਹੀ ਕਹਿਣ ਸੁਣਨ ਦੀ। ਰਾਹੇ ਨਾਲ ਰੋਸ਼ਨੀ। ਦਸਤਾਰ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਹੋਵੇ ਤੇ ਬੰਦਾ ਹਨੇਰੇ ‘ਚ ਦੀਵਾ ਨਾ ਜਗਾਵੇ, ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾ ਕਰੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਫੇਰ ਵੱਡੀ ਗੜਬੜ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਸਰਲ ਅਤੇ ਜਟਿਲ ਦਾ

ਸਮਨਵੈ, ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਵੇਂ ਸਮਤੋਲ ‘ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਕਲਾਤਮਕਤਾ ਪੱਖੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਵਹਾਅ ਹੈ ਪਰ ਖੂਬੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਲੜ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ। ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਭਾਵੁਕ ਨੂੰ ਉਸਾਰਨ ਅਤੇ ਖੰਡਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਾਟਕ ਉਪਭਾਵੁਕ ਸੁਰ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਨਾਟਕ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਣ ਕੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਰਾਣਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਣ ਕੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਹੌਲ ਇਕਦਮ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ “ਬੱਸ ਏਨੀ ਕੁ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੈ”, ਸਾਰੀ ਭਾਵੁਕਤਾ ਨੂੰ ਖੰਡਿਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਭਾਵੁਕ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਸਾਂਝ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਉਲਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਭਾਵੁਕ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਸਾਵੇਂਪਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਦਰਸ਼ਕ ਨਾਟਕ ਦੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੇਵਲ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ, ਤੀਬਰ ਸਮਝ ਵੀ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਹੈ। ਸਵਾ ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਾਣਾ, ਸਹਾਇਕ ਅਦਾਕਾਰ ਰਾਜਵੀਰ ਬੋਧਾਰਾਏ ਦੇ ਸੰਗ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਜਲਵੇ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਅਸ-ਅਸ਼ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਹੁਨਰ ਦੇ ਸਿਖਰ ਨੂੰ ਹੰਚਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਸਾਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਲਾ ਹੁਣ ਉਸ ਪੜਾਅ ‘ਤੇ ਹੈ ਜਦੋਂ ਹੁਨਰ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜੋ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜੋ ਹੁਨਰ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਨੇੜਤਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਜਾਦੂ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।

ਰਾਣੇ ਦੀਆਂ ਮੁਸਕਰਾਹਟਾਂ, ਮੁਦਰਾਵਾਂ, ਸਾਬੀ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਕਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਉਤਰਾਅ ਚੜ੍ਹਾਅ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜੋੜ-ਮੇਲ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਖਾਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਪੁਣ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਤੌਰ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਉਸ ਦਾ ਹੁਨਰ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜ ਕੇ ਸੱਚਾ, ਸੁੰਦਰ, ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਾਟਕ ‘ਮਾਸਟਰ ਜੀ’ ਸਾਲ-ਦਰ-ਸਾਲ ਖੇਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਨਾਟਕੀ ਕਥਾ ਅਤੇ ਕਥਾ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵੀ ਸਾਲ-ਦਰ-ਸਾਲ ਨਿੱਖਰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਉਮੀਦ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਯਕੀਨ ਵੀ ਹੈ।

‘ਭਾਰਤ ਦਾ ਅੰਤ’ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹਾਸਲ ਲੇਖਕ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਨਾਵਲ ‘ਟਰੇਨ ਟੂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ’ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੋ ਜਿਲਦਾਂ ਵਿਚ ‘ਏ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਦਿ ਸਿੱਖਜ਼’ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ, ਉੱਥੇ ਉਸ ਨੇ 2002 ਵਿਚ ਹੋਏ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਸਮੇਂ ‘ਦਿ ਐਂਡ ਆਫ ਇੰਡੀਆ’ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਟਮ ਆਰਟ (ਪਟਿਆਲਾ) ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਵਾਇਆ।

ਅਨੁਵਾਦਕ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਹ ਮੁੱਲਵਾਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤ

ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-98151-15429

ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਦਿ ਐਂਡ ਆਫ ਇੰਡੀਆ’ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਭਾਰਤ ਦਾ ਅੰਤ’ ਦਾ ਮੁਖੜਾ।

ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਹ ਅਹਿਮ ਹੈ।

ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਕੁਝ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸੰਪਰਦਾਇਕਤਾ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਪੁਰਾਣੀ ਬਿਮਾਰੀ ‘ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 2002 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗੇ, ਗ੍ਰਾਹਮ ਗਰੀਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸਾੜਨਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਆਮ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਈ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚਲੇ ਨਿਘਾਰੇ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਕਰੂਰ ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਨੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਉੱਗਲੀ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਲਵਾਦ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਸਿਵਾਇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਹ-ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਸਿਆਸਤ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ਪਾਲਦੀ ਪੋਸਦੀ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਅੰਦਰ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ ਤਾਕਤਵਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮੁੜ ਕੇ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਬੜੇ ਦਲੇਰਾਨਾ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਅਸੀਂ ਚਿੰਤਤ ਹੋਈਏ ਅਤੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਭਾਪ ਲਈਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 66 ‘ਤੇ ਦਰਸਾਇਆ ਕਿ ਸਾਡੀ ਹਰ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਜੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉਪਰ ਉਸਰੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਜਿਹੜੀ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤੀ ਫਿਰਕੂ ਹੋਵੇਗੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਮੋੜ ਲਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰ੍ਹਾ 2002 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ “ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਲਈ ਬਦਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ ਕਿ ਅਫਸਰ ਦੰਗੇ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਦੰਗੇ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਹੀ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਉਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਘੜ ਲਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਠੀਕ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਈ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਦਿਓਰਾਹ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਚੰਦਰਾਸਵਾਮੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹਵਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਮੁੜ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਮਾਨ ਕਈ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਬਣਾਇਆ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੁਝ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਲਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਿਰਫ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ, ਵਖਰੇਵੇਂ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸਨ। ਅਗਾਂਹ ਭਾਜਪਾ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕਾਇਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇਹ ਪੱਤੇ ਵੀ ਖੋਡੇ। ਲੇਖਕ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ 113 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਸਲਤਨਤ ਗੁਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1984 ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜਾ ਸਾਲ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਨੇ 1984 ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਕੀਮਤ ਉਤਾਰੀ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਬਕ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦਾ ਸਰਾਪ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਬਾਨੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ (1469-1539) ਬਾਰੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ: ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹ ਫਕੀਰ, ਹਿੰਦੂ ਕਾ ਗੁਰੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾ ਪੀਰ’। ਅਗਾਂਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ‘ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਅੱਰਤਾਂ ਦੀ ਪੱਤ ਲੁਟਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਡਿੱਗਦੇ ਚਹਿਦਿਆਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਲਿਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ: ਅੱਜ ਲੱਖਾਂ ਧੀਆਂ ਰੋਂਦੀਆਂ, ਤੈਨੂੰ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਹਿਣ, ਓ ਦਰਦਮੰਦਾਂ ਦਿਆ ਦਰਦੀਆ, ਉਠ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ, ਅੱਜ ਬੋਲੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਿਛੀਆਂ, ਤੇ ਲਹੂ ਦੀ ਭਰੀ ਚਨਾਬ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਸਾਂਝੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣੀ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਅਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਸਿੱਖਾਂ, ਹਿੰਦੂ ਇਸਾਈ, ਹਿੰਦੂ ਜਾਤੀ ਤੇ ਹਰੀਜਨਾਂ, ਕਬਾਇਲੀ ਗੈਰ-ਕਬਾਇਲੀਆਂ, ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਤੇ ਅਸਾਮੀਆਂ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰੀਆਂ ਤੇ ਕੰਨੜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਭਤਕ ਉੱਠਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂਪ੍ਰਸਤੀ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਦੋ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਦੇ ਡਾ. ਮੁੰਜੇ, ਬਨਾਰਸ ਹਿੰਦੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਪੰਡਿਤ ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਮਾਲਵੀਆ, ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ, ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਧਾਨੰਦ, ਬੰਕਿਮ ਚੰਦਰ ਚੱਟੋਪਧਿਆਏ ਵਰਗਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। 1990 ਤੱਕ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ 10 ਕਰੋੜ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਡਰਾਉਣੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ‘ਤੇ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਜਮਾਏ ਹੋਏ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਕਹਾਂਗਾ, ‘ਵਧੀਆ’ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੀ ਅਸਲੀ ਧਰਮ ਹੈ, ਇੰਗਰਸੋਲ ਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੀ ਅਸਲੀ ਚੰਗਿਆਈ ਉਹੀ ਪਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਇੰਨੇ ਰੱਬ, ਇੰਨੇ ਧਰਮ, ਇੰਨੇ ਰਾਹ ਕਿ ਭਟਕਦੇ ਫਿਰ ਜਦੋਂਕਿ ਉਦਾਸ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦਇਆਵਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।” ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸਮਾਂ ਵਿਅਰਥ ਨਾ ਗਵਾਉ, ਸਮਾਂ ਹੀ ਰੱਬ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ ‘ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ’ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ ‘ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 4 ਨਵੰਬਰ 2023 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-610

ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਹੈ ਵਕਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਕੰਮ ਵੀ ਚਾਹੀਏ ਨਾਲ, ਸੁੱਟ ਮੁਸੱਲਾ ਹੈ ਦੇਖੋ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਧਰਮ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਨਾਲ। ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰਦੇ ਨਾਲ ਨੇਕ ਨੀਤ, ਦਾਤਾ ਦੇਹ ਕਰੂ ਕਮਾਲ, ਨਿਮਾਣਾ ਹੋ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਰ ਕਰੇ, ਰੱਬ ਆਪੇ ਕਰੂ ਸੰਭਾਲ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-608

ਮਾਂ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਧਰਤ ਬਰੋਬਰ, ਸਾਰੇ ਦੁੱਖੜੇ ਸਹਿ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਬੱਚੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਰਗੇ, ਔਖੀ ਸੌਖੀ ਰਹਿ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਬਰ ਸਿਰਤ ਮੂਰਤ ਬਣ ਕੇ, ਜੱਗੋਂ ਨਿਆਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਹਿਸਾਨ ਸੰਤਾਨ ‘ਤੇ ਕਰਕੇ, ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਘਰਦੇ ਕੰਮ ਸਭ ਕਰ ਕੇ। ਮੇਰੇ ਮਾਰੀਆ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਈ ਭੋਰਾ ਦਮ ਭਰ ਕੇ ਡੁੰਗਾਂ ਹਰਾ ਕਚੂਰਾ ਸਾਗ ਮੈਂ ਰੱਖ ਨਿਆਣੇ ਫੜ ਕੇ। -ਹਰਦੀਪ ਅਹਿਮਦਪੁਰ
ਫੋਨ: 81958-70014

ਸੋਹਣੇ ਲੀੜੇ ਲੱਤੇ ਪਾ ਕੇ, ਸਾਗ ਤੋੜਨ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੇ ਖੇਤ ਵੱਲ ਆਈ। ਔਖਾਂ ਦੇ ਤਾਰੇ ਦੋਵੇਂ, ਇਕ ਟੋਕਰੀ ਦੂਜਾ ਕੁੱਛੜ ਚੁੱਕ ਲਿਆਈ। ਮਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨੂੰ ਉੱਠੀ ਇੱਕੀ ਕੋਈ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਮਾਂ ਤਾਂ ਆਖਿਰ ਮਾਂ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਉਹਦਾ ਰੁਤਬਾ ਕੋਈ ਲੈ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। -ਹਰਜੋਤ ਕੌਰ ਮਹੇਸ਼ਪੁਰਾ
ਫੋਨ: 734-883-6704

ਅਫਵਾਹ ਨਹੀਂ, ਅਸਲੀਅਤ ਹੈ ਭਰਾ ਭਰਾ ਨਾਲ ਜੰਮਦਿਆਂ ਹੀ ਖੁੰਦਕ, ਈਰਖਾ ਸੂਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਪਰਚਾਉਂਦਿਆਂ ਮਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਔਰਤ ਪੌਹੜ ਕੀਤੇ ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਬੱਚੇ ਸਮਝਦੇ ਹੱਕ ਮਾਂ ‘ਤੇ ਇਹ ਮੇਰੀ, ਇਹ ਮੇਰੀ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਚੁੱਕੇ ਇਹੀ ਈਰਖਾ, ਹੋ ਵਿਕਸਿਤ ਵੱਡੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਆਪਸੀ ਵੰਡ-ਵੰਡਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ। -ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਫੋਨ: 847-359-0746

ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਖਿਲਾਫ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸਖਤ ਸਟੈਂਡ ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਦੁਬਿਧਾ!

ਇਸ ਨਾਜ਼ੁਕ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ!

18 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਠੀਕ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ 18 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਵਲੋਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਨਿੱਝਰ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਕਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਟਰੂਡੋ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾ ਕੇ ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਬੰਧ ਵਿਗੜਨਗੇ, ਸਗੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਨੇਕਾਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ,

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ
 ਫੋਨ: 403-681-8689
 ਈਮੇਲ: hp8689@gmail.com

ਉਸਨੂੰ ਟਰੂਡੋ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵਕਾਰ ਨੂੰ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਪੁਲਿਸ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਲਈ ਠੋਸ ਅਧਾਰ ਜਾਂ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਕਤਲ ਵਿਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰ ਲੱਭਣੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਜੇ ਤੱਕ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਸੂਟਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਪੁਖਤਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਣੇ ਹੀ ਸਨ ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕਿਸੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਤਾਂ ਦਰਜ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕਰਾਈਮ ਰਿਪੋਰਟਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਲਿਸ ਵੀ ਟਰੂਡੋ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਐਂਗਲ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ?

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਦੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਨੂੰ ਬੇ-ਬੁਨਿਆਦ ਤੇ ਬੇਬੁਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਟਰੂਡੋ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਸੋਚ ਕੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਪਲੋਮੈਟ ਦਾ ਨਾਮ ਨਸ਼ਰ ਕਰ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਾਹੌਲ ਹੋਰ ਖੁਰਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਰ ਪਿੱਛੇ ਖਿੱਚਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੁਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਾਡਾ ਬਿਜਨਸ ਤੇ ਖੇਤਰੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਜਿਸਦੀ ਉਹ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਪਲੋਮੈਟ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਛੱਡਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਫਿਰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਜਾਣ ਲਈ ਨਵੇਂ ਵੀਜ਼ੇ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਓ ਸੀ ਆਈ ਕਾਰਡ ਰੱਦ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਫਿਰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਅੰਬੈਸੀਆਂ ਵਿਚ ਪਾਸਪੋਰਟ, ਵੀਜ਼ੇ ਤੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਠੱਪ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਫਿਰ ਦੋ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ, ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੋਸਟ ਵਾਂਟੇਡ ਅਤਿਵਾਦੀ,

ਗੈਂਗਸਟਰ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਵਿਅਕਤੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਰਣ ਲਈ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦੇ ਸਾਨੂੰ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਦਿਓ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਪਿਛਲੇ 30-40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ, ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ, ਡਰੱਗ ਡੀਲਰਾਂ ਤੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲਾਂ ਲਈ ਸਵਰਗ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਵਾਪਿਸ ਮੁੜਨ ਦੇ ਕਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸੁਧਾਰੇ ਜਾ ਸਕਣ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਪਰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ 41 ਹੋਰ ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 42 ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰਤ ਛੱਡਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਕਾਫੀ ਯਤਨ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਏ ਬਗੈਰ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਖਿਰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ 83 ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਬੰਧ ਹੋਰ ਤਲਖ਼ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵੀ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ 37 ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਫਾਈਨੈਂਸ਼ੀਅਲ ਐਕਸ਼ਨ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ (Fatt) ਕੋਲ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਮਕਸਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਟੈਰੋਰਿਸਟ ਫੰਡਿੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੈਨੇਡਾ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਕੱਸ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂ ਗਤਬਤ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਫੰਡਿੰਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ-ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਹੋਰ ਵਿਗੜ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜੇ ਕੁਝ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੈ? ਕੀ ਇਸਦਾ ਰਾਜਸੀ ਲਾਭ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ? ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕ ਅਣਭੋਲ ਹੀ ਫਸ ਗਏ ਹਨ। ਟਰੂਡੋ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਘਰੇਲੂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਿਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਟਰੂਡੋ ਤੇ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੌਪੂਲੈਰਿਟੀ ਗਰਾਫ ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਵੀਜ਼ਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਰੱਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿਸ ਰਿਹਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਚੁੱਪ ਜਾਂ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਮਸਲੇ ਨਹੀਂ ਸਹੇਤ ਰਹੀ? ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ, ਜਿੱਥੋਂ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਮਸਲੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਣ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਤੀ ਤੇ ਜਮਾਤੀ ਹਿੱਤ ਇਸੇ ਵਿਚ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਗੜਦੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ?

ਕੀ ਇਹੀ ਗੱਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਣ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਣ? ਫਿਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਤਾਂ ਇਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਧਿਰਾਂ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮਕਸਦ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਨੋਂ ਧਿਰਾਂ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹੇ ਲੈ ਸਕਣ। ਲੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋਨੋਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਫਾਇਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਨੁਕਸਾਨ ਆਮ

ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਪਿਛਲੇ 60-70 ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਨਾ-ਮੁਰਾਦ ਦੁਬਿਧਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ? ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਨਾ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ

ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਸਟੈਂਡ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਚੁੱਪ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਆ ਰਹੀ? ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਆਮ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ 'ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ' ਵੀ 'ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖੁਆਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ' ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਮੋਹਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਉਹ ਅਕਸਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਧਿਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਜਤਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿਰਜੇ ਜਾਂਦੇ ਗੁਲਾਮੀ ਤੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦੇ ਤੂਠੇ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਗੁਮਰਾਹ ਹੋ ਕੇ ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਵੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ। '84 ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਅਜਿਹੀ ਦੁਬਿਧਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸਾਂਤਮਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਬੇਮੁਹਾਰੀ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਖੜ ਸਕਿਆ, ਜਿਸਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵਲੋਂ ਚੁੱਪ ਰੁਪੀ ਸਹਿਮਤੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜੂਨ ਤੇ ਨਵੰਬਰ, '84 ਵਰਗੇ ਖੂਨੀ ਦੁਖਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 84-94 ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਇਕ ਪੂਰਾ ਦਹਾਕਾ ਸੰਤਾਪ ਝੱਲਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗੁਆਉਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਅਜੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਤੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ

ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਗਏ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੇਗੁਨਾਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹੇ? ਬੱਸ, ਟਰੇਨਾਂ, ਭੱਠਿਆਂ, ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਜਦੋਂ ਖਾੜਕੂਆਂ 'ਤੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦੱਬਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਤਲ ਸਰਕਾਰੀ ਕੈਦਾਂ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਵਾਏ ਸਨ, ਪਰ ਤੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਤੇ ਲਾਵਾਰਿਸ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਗ ਵਾਂਗ, ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਕਦੇ ਲੋਕ ਦਿਖਾਵੇ ਲਈ ਵੀ ਮੰਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਪਬਲਿਕ ਇਨਕੁਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਮੁਹਰੀ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਦੇ

ਹਨ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਲਗਾਉਂਦੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕਦੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਕੀ ਲੰਗਰ ਲਾਉਣ ਜਾਂ ਸੋਸ਼ਲ ਵਰਕ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਾਂ ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਅੱਜ ਹਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਮੇਤ ਆਮ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਥਾਂ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕੀ ਸਭ ਦੀ ਦੌੜ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੈਟ ਕਰਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਹੋਈ? ਜੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਪੱਛਮੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਗੜਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਇਸਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ? ਫਿਰ ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰੀਏ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਸ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਹੱਥ ਧੋਣੇ ਪੈ ਜਾਣ। ਇਹ ਸਭ ਆਮ ਲੋਕ ਮਹਿਸੂਸ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਸਕੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਕਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਸਟੈਂਡ ਲੈ ਸਕੇ, ਜੋ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੀ ਇਸ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੀ ਉਤਨਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਂ ਰਾਜਸੀ ਚੇਤਨਾ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈਆਂ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਸਕਣ? ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਦਾਬੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਉਠਣ ਵੀ ਨਹੀਂ

ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਤੋਂ ਉਲਟ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਣ। ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੰਗੜੇ-ਗਿੱਧੇ, ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ, ਬੁਲਾਰਾ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸਾਹਿਤਕ ਸਭਾਵਾਂ ਹੀ ਹਨ, ਬੋਸ਼ਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੜੇ ਸੂਝਵਾਨ, ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ, ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਏਜੰਡਾ ਨਹੀਂ। ਉਥੇ ਵੀ ਉਹ ਲੋਕ ਹੀ ਭਾਰੂ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੋਹਰਤ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹਨ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲਾ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕੈਨੇਡਾ-ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਤਲਖ਼ ਸਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਟੈਂਡ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ? ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਆਪ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕਿਉਂ ਖੜ੍ਹੇ? ਮਸਲਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਮਾਡਰਨ ਵਰਲਡ ਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜੇ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਰਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਾਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ, ਧਮਕਾਉਣ ਜਾਂ ਗਦਾਰ ਕਹਿਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਅਸਹਿਮਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਹਿਮਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੇ ਗਦਾਰ ਕਹਿ ਕੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨੇ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਗਾਲੀ-ਗਲੋਚ ਕਰਨਾ, ਮਾਡਰਨ ਵਰਲਡ ਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਿਸਟਮ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਵੀ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਇਹ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਿੰਸਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਦੂਰ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਡਰ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਘਬਰਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਇਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮੰਗ ਕੁਝ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਸ ਮੰਗ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਅਕਸਰ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ, ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਹਰ ਸੈਕੂਲਰ ਤੇ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਆਧਾਰਿਤ ਸਿੱਖ ਰਾਸ਼ਟਰ (ਖਾਲਿਸਤਾਨ) ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ? ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਇਸ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ? ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੇਤੰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ, ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਸਾਂਝੀ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਅਪਨਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇ? ਚੁੱਪ ਤੇ ਦੁਬਿਧਾ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਸਹਿਰਾਂ ਤੇ ਦਾਇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਉਠਾਉਂਦੇ ਰਹਾਂਗੇ।

‘ਗਦਰ ਆਸ਼ਰਮ’ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਮੰਦੀ ਹਾਲਤ

15 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਮਿਲ ਗਈ ਲੱਗੀ। ਕੋਈ ਦੋ ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ‘ਗ਼ਦਰ ਆਸ਼ਰਮ’ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਚੀਜ਼ਾਂ-ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼-ਪੱਤਰਾਂ ਸਮੇਤ ਇਮਾਰਤ ਭਾਰਤੀ ਦੁਤਾਵਾਸ ਦੇ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਵਾਲੇ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। 1952 ਵਿਚ ਗ਼ਦਰ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ
ਫੋਨ: +91-80763-63058

ਆਸ਼ਰਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਖੋਂ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਦੇ ਨਾਂ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਕੈਲੀਫ਼ੋਰਨੀਆ ਦੇ ਨਗਰ ਸਟਾਕਟਨ ਵਿਚ ਜੁਲਾਈ 1913 ਵਿਚ ਹੋਈ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਚੌਥੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸੀ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵਾਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਇਕੱਤਰਤਾਵਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਉਦੇਸ਼ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਘੋਰ ਨਫ਼ਰਤ, ਭੇਦਭਾਵ ਤੇ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਅਣਦੇਖੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਅੰਤ ਨੂੰ ਉਹੋ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਾਲੀ ਸਟਾਕਟਨ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣੀਆਂ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲਾ ਇਕੱਠ 1912 ਵਿਚ ਪੋਰਟਲੈਂਡ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਵਿਚ ‘ਹਿੰਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ’ ਨਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਰਾਮ ਲਾਲ ਪੁਰੀ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਪੰਡਤ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਖ਼ਜ਼ਾਨਚੀ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਹਿੰਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਪੋਰਟਲੈਂਡ ਵਿਚ ਦਫ਼ਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਰਚ 1913 ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਉਥੇ ਆਇਆ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤਹਿਰੀਕ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦਾ ਨਿਵੇਕਲਾ, ਨਿਆਰਾ ਅਤੇ ਨਰੋਆ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ ਪਰ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ-ਤਾਣ ਦਿੱਤਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਵੱਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਭਰਪੂਰ ਰਵੱਈਏ ਦਾ ਪਤਾ ਉਘੇ ਲਿਖਾਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਇਸ ਲੇਖ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਵਿਚਲੇ ਦਫ਼ਤਰ ‘ਗ਼ਦਰ ਆਸ਼ਰਮ’ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਮਸਲਾ ਉਭਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਹਾਲ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਾਲੀ ਸਭਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਹੋਰ ਹਿੰਦੀ ਕਾਮੇ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਸਭਾ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ‘ਹਿੰਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਦਿ ਪੈਸਿਫਿਕ ਕੋਸਟ’ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਨ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਚੁਣਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਤੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨਚੀ ਪੰਡਤ

ਅਖ਼ਬਾਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਵੀ ਸਲਾਹ ਬਣੀ।

ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦੇ ਹਿਲ ਸਟਰੀਟ ਦੀ 436 ਨੰਬਰ ਇਮਾਰਤ ਕਿਰਾਏ ਉੱਤੇ ਲੈ ਲਈ ਗਈ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਵਲੋਂ 1906 ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ‘ਯੁਗਾਂਤਰ ਪਾਰਟੀ’ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ‘ਯੁਗਾਂਤਰ ਆਸ਼ਰਮ’ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਦੇ ਸੰਪਾਦਨ ਅਧੀਨ ‘ਯੁਗਾਂਤਰ’ ਨਾਂ ਦਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵੀ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਥੇ ਕੰਮਕਾਜੀ ਮਾਹੌਲ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਫੁਪਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਵੇਲੈਂਸ਼ੀਆ ਸਟਰੀਟ ਦੀ 1324 ਨੰਬਰ ਇਮਾਰਤ ਕਿਰਾਏ ਉੱਤੇ ਲੈ ਲਈ ਗਈ। ਉਥੇ ਫੁਪਾਈ ਦਾ ਠੀਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਉਥੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ‘ਗ਼ਦਰ’ ਅਖ਼ਬਾਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਅਨੇਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਲੜੀ ਵਿਚ ਪਰੋਣ ਦੇ ਅਸੰਭਵ ਵਰਗੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਣ ਸਮੇਤ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਜਾਗਰ ਤੇ ਗੁਪਤ ਜਥੇਬੰਦਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ-ਸਿਰਜਕ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਾਰਜ ਉਥੋਂ ਹੀ ਹੋਏ।

ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਵੀ ਉਥੋਂ ਹੀ ਪਾਏ ਗਏ। ਘਰ ਦੇ ਭੇਤੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਿਉਂਤ ਦੇ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਫੁਰਾ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਅੰਤ ਨੂੰ ਫ਼ਾਂਸੀਆਂ, ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਤੇ ਲੰਮੀਆਂ ਕੈਦਾਂ ਤੱਕ ਲੈ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਭਾਰੀ ਸੱਟ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੈਰਾਂ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਕੇ ਸਰਗਰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਦਫ਼ਤਰ ਵਾਸਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਆਖ਼ਰ 1917 ਵਿਚ 5, ਵੁੱਡ ਸਟਰੀਟ ਦੀ ਤਿੰਨ-ਮੰਜ਼ਲੀ ਇਮਾਰਤ ਖ਼ਰੀਦ ਲਈ ਗਈ। ਇਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ‘ਗ਼ਦਰ ਆਸ਼ਰਮ’ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਨਿੱਜੀ ਮਕਾਨਾਂ ਲਈ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਹੱਥ-ਬਦਲੀਆਂ ਤੇ ਮੁੜ-ਉਸਾਰੀਆਂ ਸਾਧਾਰਨ ਵਰਤਾਰਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦਾ ਨਾਂ-ਨਿਸ਼ਾਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸਮੇਤ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਪੁੰਦ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁੰਮ-ਗੁਆਚ ਗਿਆ। 1917 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਣ ਤੱਕ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਗ਼ਦਰ ਆਸ਼ਰਮ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਗ਼ਦਰ ਆਸ਼ਰਮ ਹੀ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਰਸੇ ਦਾ, ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਨੇਹ-ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਤੇ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਬਣ ਗਿਆ।

ਆਮ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਗ਼ਦਰ ਆਸ਼ਰਮ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੀ-ਆਇਆਂ ਆਖਦਾ ਹੋਇਆ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਤੇ ਯਾਦਾਂ ਨਾਲ ਜੀਵਨ-ਧੜਕਦਾ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਅਸਲੀਅਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਦੀ ਉਥੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਦੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ‘ਇਕ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤ’ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਜਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਸਗੋਂ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਅਣਭਿੰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਨੂੰ ਗ਼ਦਰ ਆਸ਼ਰਮ ਦੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਿਲਿਆ ਜਦੋਂ 2006 ਵਿਚ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਸਾਥਣ ਅਮਰੀਕਾ ਗਏ। ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਥਾਨ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਪਹਿਲੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਵੱਡੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ

ਕਿ ਕਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ “ਐਥੋ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਤੇ” ਹੋਣ ਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਕਦੀ ਗਏ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਵੁੱਡ ਸਟਰੀਟ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਹੈ। ਸੜਕ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੀਂ ਨਿੱਜੀ ਮਕਾਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪੰਜ ਨੰਬਰ ਦਾ ਮਕਾਨ ਗ਼ਦਰ ਯਾਦਗਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਕੁੱਲ ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਗ਼ਜ਼ ਚੌੜਾ ਦੇ-ਮੰਜ਼ਲਾ ਮਕਾਨ ਹੈ। ਉਤਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਮੋਟੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਉਪਰ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ‘ਗ਼ਦਰ ਸਮਾਰਕ’ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ‘ਗ਼ਦਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ’ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਲਿਖਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਮਕਾਨ ਦਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ। ਸਾਹਮਣੇ ਬੰਦ ਸਟਰ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਕਾਰ ਅੰਦਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸੀ। ਬਾਹਰ ਇਕ ਕਾਰ ਦੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਲਈ ਵੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ

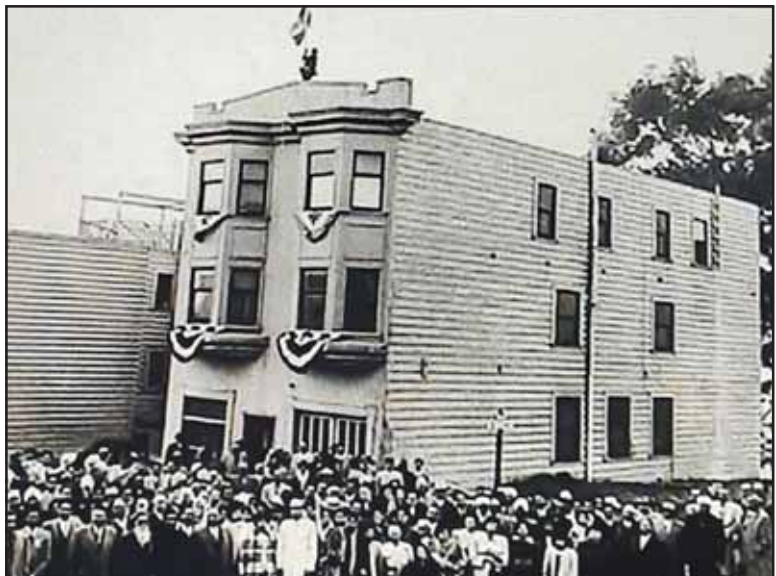

ਸਟਾਕਟਨ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਜਿਥੇ ਜੁਲਾਈ 1913 ਵਿਚ ਹੋਈ ਦੂਜੀ ਵਡੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ‘ਹਿੰਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਦੀ ਪੈਸਿਫਿਕ ਕੋਸਟ’ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ‘ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ’ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੰਮ-ਧੰਦੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਸਕ ਸਾਹਿਤਕ ਬੈਠਕਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਪਰਵਾਸੀ ਮਿੱਤਰ ਕਵੀ-ਗਾਇਕ ਪਸ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਇਕੱਠਿਆਂ ਜਾਣਾ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਬਾਬਾ ਭਕਨਾ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹਨ। ਬੇਬੇ ਬਿਸ਼ਨ ਕੌਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੀ ਭੈਣ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ, ਇਕ-ਦੋ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ਦਰ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇਖਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਫੋਨ-ਫਾਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬੋਲੇ, ਚੱਲੀਏ ਤਾਂ ਸਹੀ, ਉਥੇ

ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਾਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਨਾ ਖਾਸਾ ਔਖਾ ਕੰਮ ਬਣਿਆ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਕਾਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੇ, ਕਾਫ਼ੀ ਦੂਰ ਵੱਡੀ ਸੜਕ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਕੇ ਪੈਦਲ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਪਿਆ। ਆਸ਼ਰਮ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਬਾਹਰ ਹੀ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਉਤਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਛੱਜੇ ਉੱਤੇ ਜਾ ਮੁਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਪਰਲੇ ਬੂਹੇ ਵਿਚ ਜਗਦੇ ਦੇ ਬਲਬਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਸਵੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬੂਹੇ ਦੇ ਸੀਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੇਖਿਆ, ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਬੰਦ ਸਨ ਪਰ ਲਾਂਘੇ ਦੇ ਪਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ‘ਗ਼ਦਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ

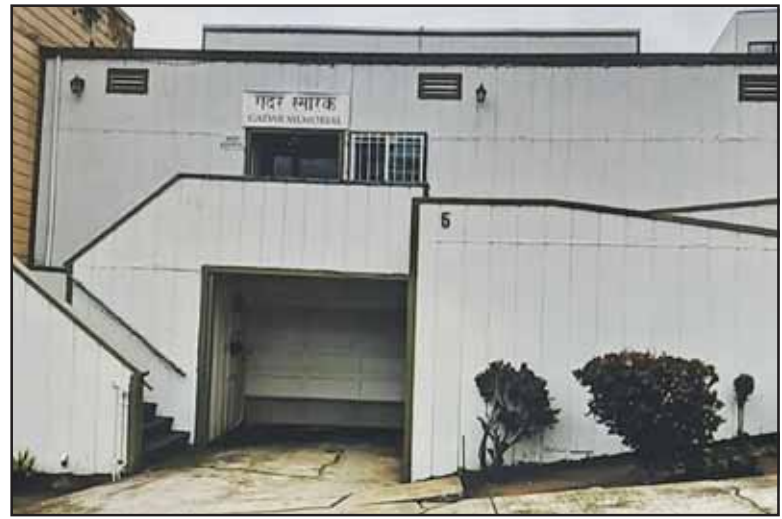

1917 ਵਿਚ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ‘ਗ਼ਦਰ ਆਸ਼ਰਮ’ ਲਈ 5, ਵੁੱਡ ਸਟਰੀਟ, ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦੀ ਖ਼ਰੀਦੀ ਗਈ ਇਮਾਰਤ।

ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਮਗਰੋਂ, ਮਈ 1913 ਵਿਚ ਔਰਗਨ ਰਾਜ ਦੇ ਨਗਰ ਅਸਟੋਰੀਆ ਦੇ ਫਿਨਿਸ

ਪਾਰਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ ਵੀ ਪੋਰਟਲੈਂਡ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਲਈ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ

ਪੁਰਾਣੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਵੱਲੋਂ ਉਸਾਰੀ ਗਈ ਮੌਜੂਦਾ ਇਮਾਰਤ ਜਿਸ ਦਾ ਮਾਰਚ 1975 ਵਿਚ ‘ਗ਼ਦਰ ਸਮਾਰਕ’ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਹੀ, ਗੱਲ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ; ਜੇ ਕੋਈ ਫੋਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਉਥੋਂ ਹੀ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ। ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਦਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਬਣ ਇੰਦਰਬੀਰ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਲੇਖਕ ਮਿੱਤਰ ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਭੈਣ ਹੈ, ਸਮੇਤ ਅਸੀਂ ਚਾਰੇ ਆਸ਼ਰਮ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ।

ਲਾਇਬਰੇਰੀ’ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਅਕਤੂਬਰ 1976 ਵਿਚ ਤਦਕਾਲੀ ਬਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਵਾਈ. ਬੀ. ਚਵਾਨ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਉਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਪੜ੍ਹਨ-ਸਮਗਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਨ ਜੋ ਉਦਘਾਟਨ ਸਮੇਂ ‘ਇੰਡੀਅਨ ਕੌਂਸਲ ਫ਼ਾਰ ਕਲਚਰਲ ਰਿਲੇਸ਼ਨਜ਼’ ਨੇ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਬੁੱਤ ਕੌਮ

ਜਾਉ ਅੱਜ ਦੀ ਹਵਾ ਨੂੰ ਆਖ ਦਿਉ
ਉਹ ਸਾਡੇ ਪਾਸਿਉਂ ਲੰਘੇ ਨਾ,
ਦੇ ਤਾਜੇ ਸਾਹਾਂ ਦਾ ਲਾਲਚ
ਸਾਨੂੰ ਸਫ਼ਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਮੰਗੇ ਨਾ।
ਇਹ ਜਿਸਮ ਹੀਸਾਭੇ ਅੱਜ ਵਿਚ ਨੇ
ਸਾਹ ਅਜੇ ਵੀ ਕੱਲ੍ਹ ਵਿਚ ਅਤੇ ਹੋਏ,
ਸਾਡੀ ਨਾਲ ਭਵਿਖ ਦੇ ਕੱਚੀ ਹੈ
ਅਸੀਂ ਬੁਤ ਦੇ ਮੌਰੀਂ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ।
ਜਿੱਥੇ ਘਰ ਤੇ ਕਬਰ 'ਚ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ
ਉੱਥੇ ਕੀਮਤ ਕੀ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ।
ਬੁੱਤ ਹੋ ਜਾਈਏ ਬੁੱਤ ਕਰ ਦੇਈਏ
ਅਸੀਂ ਕੌਮ ਹਾਂ ਬੁੱਤ ਤਰਾਸਾਂ ਦੀ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ
ਅਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਾਰ ਦੌੜਾਈ ਸੀ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭੇਤ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਖੋਜਣ
ਲਈ ਕੀਤੀ ਅਕਲ ਅਜਮਾਈ ਸੀ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਹਸਤੀ
ਅਸੀਂ ਮੂਰਤ ਮੂਰਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ,
ਕੱਚ ਸੁੱਟੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ
ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਸ਼ਰਧਾ ਭਰ ਦਿੱਤੀ।
ਜਾ ਸਕੋਗੇ ਸੋਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੱਕ
ਲੰਘ ਲਾਸ਼ ਸਾਡੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦੀ।
ਬੁੱਤ ਹੋ ਜਾਈਏ ਬੁੱਤ ਕਰ ਦੇਈਏ
ਅਸੀਂ ਕੌਮ ਹਾਂ ਬੁੱਤ ਤਰਾਸਾਂ ਦੀ।

ਜੇ ਵਾਂਗ ਹਵਾਵਾਂ ਵਗੇ ਸੀ ਉਹ
ਅਸੀਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪੱਥਰ ਕਰਤੇ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਜਾਚ ਦੱਸੀ
ਅਸੀਂ ਬਹਿ ਗਏ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ।
ਅਸੀਂ ਸੁਣ ਕੇ ਰੂੜੀ ਕਰ ਦੇਈਏ
ਨਾ ਗੱਲ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪੱਚ ਸਕੇ,
ਅਸੀਂ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਟੱਪ ਲਏ।
ਨਾਇਕ ਵੀ ਰੂੜੀ ਟੱਪ ਸਕੇ।
ਸਾਡੇ ਗਿਰਦ ਹਿਮਾਲਾ ਤੋਂ ਉੱਚੀ
ਕੰਧ ਸਾਡੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੀ।
ਬੁੱਤ ਹੋ ਜਾਈਏ ਬੁੱਤ ਕਰ ਦੇਈਏ
ਅਸੀਂ ਕੌਮ ਹਾਂ ਬੁੱਤ ਤਰਾਸਾਂ ਦੀ।

ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੁਖਪਾਲ ਸੰਘੇੜਾ ਉਰਫ 'ਪਰਖਾ' ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਅਸੀਂ ਲੜਨੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਏ ਜਦੋਂ
ਕੋਈ ਹਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬੜੀ ਨਹੀਂ,
ਜੇ ਸੰਗ ਦਲੀਲ ਦੇ ਲੜਨੀ ਸੀ
ਅਸਾਂ ਉਹ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਨਹੀਂ।
ਬੱਸ ਤਾਹੀਉਂ ਇਕ ਭੜਾਸ ਜਿਹੀ
ਸਾਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਸਾੜ ਰਹੀ,
ਥਾ ਜਾਣ ਲਈ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ
ਹਰ ਸ਼ਖਸ ਦੀ ਅੱਖ ਹੈ ਤਾੜ ਰਹੀ।
ਦਿਲ ਪੱਥਰ ਅੱਗ ਉਗਲਦੇ ਨੇ
ਜਦ ਚੜ੍ਹ ਦੇ ਸਾਣ ਭੜਾਸਾਂ ਦੀ।
ਬੁੱਤ ਹੋ ਜਾਈਏ ਬੁੱਤ ਕਰ ਦੇਈਏ
ਅਸੀਂ ਕੌਮ ਹਾਂ ਬੁੱਤ ਤਰਾਸਾਂ ਦੀ।

ਅਸੀਂ ਬੁੱਤਾਂ ਅੱਗੇ ਬੁੱਤ ਹੋਏ
ਯੁੱਗ ਸਾਡੇ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘ ਦੇ ਗਏ,
ਕਈ ਭਗਤ ਸਰਾਭੇ ਤੇ ਗਦਰੀ
ਸਾਡੀ ਖਾਤਰ ਮੌਤ ਉਲੰਘਦੇ ਗਏ।
ਇਕ ਫਾਸੀ ਹਾਕਮ ਨੇ ਗੱਡੀ
ਇਕ ਫਾਸੀ ਅਸੀਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਗਏ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਾਸੀ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਜਿਸਮਾਂ ਨੂੰ
ਅਸੀਂ ਸੋਚ ਨੂੰ ਫਾਸੀ ਲਾਉਂਦੇ ਗਏ।
ਨਾ ਬਦਲੇ ਦੋ ਸੌ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ
ਕੀ ਕਰਨੇ ਉਗਲ ਪਰਵਾਸਾਂ ਦੀ।
ਬੁੱਤ ਹੋ ਜਾਈਏ ਬੁੱਤ ਕਰ ਦੇਈਏ
ਅਸੀਂ ਕੌਮ ਹਾਂ ਬੁੱਤ ਤਰਾਸਾਂ ਦੀ।

ਕਈ ਪੀਰ ਪੈਗੰਬਰ ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀ
ਸਾਡੇ ਹੱਠ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਗਏ।
ਸਾਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇਣੇ ਦੇ ਜੁਰਮ ਹੇਠ
ਉਹ ਬੁੱਤਾਂ ਵਿਚ ਪਥਰਾਏ ਗਏ।
ਦੱਸ ਤੂੰ ਕਿਸ ਬਾਗ ਦੀ ਮੂਲੀ ਏਂ
ਟਲ ਜਾ ਸਾਇਰਾ ਪਛੁੜਾਏਗਾ।
ਸਾਨੂੰ ਅਕਲਾਂ ਦਿੰਦਾ 'ਪਰਖਿਆ' ਤੂੰ
ਖੁਦ ਅਕਲਹੀਣ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।
ਨਾ ਸੋਚਾਂ-ਪਿੱਠਿਆ ਝੱਲ ਸਕਨੈਂ

ਤੂੰ ਮਾਰ ਕਿੱਸਿਆਂ ਤੇ ਬਾਤਾਂ ਦੀ।
ਬੁੱਤ ਹੋ ਜਾਈਏ ਬੁੱਤ ਕਰ ਦੇਈਏ
ਅਸੀਂ ਕੌਮ ਹਾਂ ਬੁੱਤ ਤਰਾਸਾਂ ਦੀ।

ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਪਰ੍ਹੇ (ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਦੁਨੀਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਦਾ ਖ਼ਾਬ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਨੇ ਦੇਖਿਆ)

ਜਿੱਥੇ ਪਲ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵਰ੍ਹੇ
ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਪਰ੍ਹੇ
ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦਾ, ਬੰਦਾ
ਬਣਦਾ ਬਣਦਾ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ,
ਹਰ ਸ਼ਖਸ ਪੇਤਲਾ ਆਪਣੀ ਹੀ
ਪਰਛਾਈ ਦੇ ਵਿਚ ਲੁਕ ਜਾਂਦਾ।
ਇੱਥੇ ਆਦਮੀ ਅੱਧ ਪੱਥਰਾ ਹੈ
ਮਰਨੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦਾ,
ਇੱਥੇ ਫਲ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ
ਹਰ ਆਸ ਦਾ ਬੂਟਾ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦਾ।
ਉੱਥੇ ਬਾਗ ਮੋਲਦੇ ਹਰੇ ਭਰੇ

ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਸੌਤੇ ਸੌਤੇ
ਦਿਸਹੋਇਆਂ ਦਾ ਬੰਦੀ ਨਹੀਂ।
ਜਿੱਥੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੇ ਬੰਦੇ
ਦੀ ਰੱਤ ਡੋਹਲਣੀ ਮੰਗੀ ਨਹੀਂ।
ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਐਸਾ ਨਹੀਂ
ਜਿਨ ਸੋਚ ਤਰਕ 'ਤੇ ਚੰਡੀ ਨਹੀਂ।
ਜਿੱਥੇ ਅਕਲ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ
ਹਰ ਵਕਤ ਝੁਲਦੀ ਝੰਡੀ ਨਹੀਂ।
ਨਾ ਖ਼ਾਬਾਂ ਦੇ ਖੰਭ ਝੜੇ ਝੜੇ
ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

ਜਿੱਥੇ ਪਿਆਰ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਨਾਕਾ ਨਹੀਂ
ਨਾ ਸੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ।
ਜਿੱਥੇ ਰੂਹ ਦੇ ਵਾਂਗ ਆਜ਼ਾਦ ਬੰਦਾ
ਉਹ ਅਫ਼ਸਰ ਹੈ ਜਾਂ ਭਮਗੀ ਹੈ।
ਇੱਥੇ ਸਦਾ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਬੂਹੇ
'ਤੇ ਆ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਖੰਘੀ ਹੈ।
ਇੱਥੇ ਸਾਰੇ ਦਰਿਆ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੇ
ਜਦ ਪਿਆਸ ਪਕੜਦੀ ਘੰਡੀ ਹੈ।
ਉੱਥੇ ਦਰਿਆ ਰਹਿੰਦੇ ਭਰੇ ਭਰੇ

ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਮੁਲਖ ਕੋਈ ਦੂਜੇ ਦੇਸ ਉੱਪਰ
ਆਪਣੀ ਸੱਤਾ ਜਮਾਂਦਾ ਨਹੀਂ।
ਮਾਨਵ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਨਵ ਦਾ ਕੋਈ
ਹੱਕ ਖੋਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਨਹੀਂ।
ਜਿੱਥੇ ਧੱਕਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਸੋਚਾਂ' ਦਾ
ਚੱਲੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ,
ਹੱਕ ਇਨਸਾਫ ਦੇ ਸੰਗ ਭਰਿਆ
ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੈ,
ਇਸ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਘੁੰਗ ਵਸਦੀ

ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਮੇਲੇ ਲੱਗਦੇ ਖ਼ਾਬਾਂ ਦੇ
ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਆਸ ਅਧੂਰੀ ਹੈ।
ਜਦ ਚਾਹਵਣ ਦੇ ਦਿਲ ਇਕ ਹੋਸਣ
ਨਾ ਭਟਕਣ ਨਾ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ।
ਨਾ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਨਫ਼ਰਤ ਹੈ
ਨਾ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਦੰਗਾ ਹੈ।
ਸਭ ਪਰਦੇ ਸੀਸ਼ਾ ਸੀਸ਼ਾ ਨੇ
'ਪਰਖਾ' ਵੀ ਨੰਗ ਮਲੰਗਾ ਹੈ।
ਨਾ ਸੰਗੇ ਝਿਜਕੇ ਡਰੇ ਡਰੇ

ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਪਰ੍ਹੇ
ਜਿੱਥੇ ਪਲ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵਰ੍ਹੇ
ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਪਰ੍ਹੇ
ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

'ਗ਼ਦਰ ਆਸ਼ਰਮ' ਸਾਨ ਫ਼ਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਮੰਦੀ ਹਾਲਤ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਬੁਹਾ ਠਕੋਰਿਆ, ਵਾਰ-
ਵਾਰ ਠਕੋਰਿਆ, ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ
ਆਦਮੀ ਬਿਜਲੀ ਜਗਦੀ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਤੇ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਚਲਿਆ
ਗਿਆ ਸੀ।

ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ, ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਏ ਹਾਂ,
ਤੁਹਾਡਾ ਆਦਮੀ ਇੱਥੋਂ ਗ਼ੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਉਤਰ ਮਿਲਿਆ, ਦਿਨ
ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਆਦਮੀ ਇੱਥੇ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਡੇਢ ਵਜੇ ਤੋਂ
ਮਗਰੋਂ ਏਸ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਫੋਨ ਕਰਨਾ। ਨੰਬਰ ਦੇ ਕੇ ਫੋਨ ਬੰਦ
ਹੋ ਗਿਆ। ਡੇਢ ਵਜੇ ਤੱਕ ਕੌਣ ਉਡੀਕੇ! ਏਨਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ
ਬੈਠ ਕੇ ਉਡੀਕਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਪਤਾ
ਲਗਿਆ, ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨਾ ਇੱਥੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਅਤੇ
ਗਣਰਾਜ ਦਿਵਸ, ਆਦਿ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਸਮ ਤਾਂ
ਪੂਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਦਿਨ ਸਮੇਂ ਇੱਥੇ
ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਦਾ ਕੋਈ ਕਰਮਚਾਰੀ
ਇਹਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਜੋਂ ਵਰਤਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦਿਨ ਵੇਲੇ
ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਗਿਆ ਇੱਥੇ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਿਖਾਉਣ
ਵਾਸਤੇ ਬਿਜਲੀ ਜਗਦੀ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਹ ਘਟਨਾ ਸੁਣ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ
ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣਿਆ ਸਿਆਸਤ
ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਭਲਕੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਮਿੱਤ ਛੁੱਟੀ
ਲਈ ਹੈ, ਆਪਾਂ ਗ਼ਦਰ ਯਾਦਗਾਰ ਚਲਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਉੱਥੇ
ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੀ ਡੇਢ ਵਜੇ ਮਿਥ ਲਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਦੇ
ਦੱਸੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ
ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੁਝ ਥਾਂ ਦੇਖਣ
ਮਗਰੋਂ ਅਸੀਂ ਆਸ਼ਰਮ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਏ। ਕੀ ਪਤਾ ਹੈ, ਅੱਜ ਉੱਥੇ
ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਹੀ! ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬੂਹੇ ਉੱਤੇ ਦੋ ਬਲਬ
ਜਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਪੌਤੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੰਦ ਬੂਹਾ ਠਕੋਰਿਆ।
ਫੇਰ ਠਕੋਰਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਵਾਂਗ ਹੀ ਲੰਘੇ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੀਂ
ਕਮਰੇ ਬੰਦ ਸਨ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ
ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਬੂਹਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਜਗ ਰਹੀ ਸੀ।
ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸੀ। ਬੰਦ ਬੂਹੇ
ਦੇ ਅੱਗੇ ਛੱਜੇ ਉੱਤੇ ਖਲੋਤਿਆਂ ਹੀ ਸਿਆਸਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਰਤੀ
ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ। ਅੱਗੋਂ ਉਹਨੂੰ ਨਵਾਂ ਨੰਬਰ ਦੇ

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਫੋਨ ਕੀਤਿਆਂ ਉਤਰ ਮਿਲਿਆ,
ਇਹ ਈਮੇਲ ਪਤਾ ਲਿਖ ਲਵੋ ਤੇ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇਖਣ ਦੀ ਆਪਣੀ
ਬੇਨਤੀ ਮੇਲ ਕਰ ਦੇਵੋ। ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਿਸੇ ਵਿਜ਼ੈਅਨ ਨਾਂ ਦੇ
ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜਣੀ ਸੀ। ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਸਾਨੂੰ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਹੀ
ਦੱਸਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਗਲੇ ਜਾਂ ਅਗਲੇਰੇ ਦਿਨ ਕਿੰਨੇ ਵਜੇ
ਆਸ਼ਰਮ ਪੁੱਜੀਏ। ਇਹ ਰਾਧਾ ਨੂੰ ਨਚਾਉਣ ਲਈ ਨੌਂ ਮਨ ਤੇਲ
ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ!

'ਗ਼ਦਰ ਆਸ਼ਰਮ' ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ
ਨਾਕਾਮਯਾਬ ਰਹਿਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਉੱਥੇ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚ
ਬੋਲਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਲੇਖਕਾਂ
ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਮੇਰਾ ਸੁਝਾਅ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਭਾਰਤੀ
ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਇਹ
ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਹਾਲਤ ਦੱਸ ਕੇ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ
ਲਈ ਕਹਿਣ। ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣ ਕਿ ਦਿਨ ਸਮੇਂ ਗ਼ਦਰ ਯਾਦਗਾਰ
ਦਾ ਬੂਹਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ
ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਦਫਤਰ ਉੱਥੇ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ
ਹੈ। ਇਉਂ ਵਿਰਲੇ-ਟਾਂਵੇਂ ਆਉਂਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ
ਲਈ ਯਾਦਗਾਰ ਦਾ ਬੂਹਾ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ
ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਆਦਮੀ ਵੀ ਰੱਖਣਾ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬੀ
ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਆਖਰ ਨੂੰ ਜੇ
ਨਤੀਜਾ ਨਿੱਕਲਿਆ ਵੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਮਾਮੂਲੀ! 'ਗ਼ਦਰ
ਮੈਮੋਰੀਅਲ' ਹਰ ਬੁੱਧਵਾਰ 10 ਵਜੇ ਸਵੇਰ ਤੋਂ 1 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ
ਤੱਕ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਜੇ ਕੋਈ ਦਰਸ਼ਕ
ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਿਨ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਨੇ ਇਕ
ਲਿੰਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਂ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਗੇਤਾ
ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਗ਼ਦਰ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ
ਕਹਾਣੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਹਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਵੀ ਬੜਾ
ਪੇਚਦਾਰ ਹੈ। ਸਭਾਨਕ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਮਿਲਵਰਤਨ
ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦੇ ਕੇ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ 1917
ਵਿਚ ਖ਼ਰੀਦੀ ਗਈ ਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਖਸਤਾ-ਹਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਮੂਲ
ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਮੁੜ-ਉਸਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਇੱਥੇ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦੀ
ਢੁੱਕਵੀਂ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ
ਨੇ 83,000 ਡਾਲਰ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਬਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ
ਸਰਦਾਰ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਤੰਬਰ 1974 ਵਿਚ ਨਵੀਂ
ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਟੱਕ ਲਾਇਆ। ਬਾਕੀ ਮਾਇਕ ਮਦਦ
ਆਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਨਵੀਂ ਉਸਾਰੀ ਦੋ-ਮੰਜਲੀ ਗ਼ਦਰ
ਯਾਦਗਾਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਮਾਰਚ 1975 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ
ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ, ਸ਼੍ਰੀ ਟੀ. ਐਨ. ਕੌਲ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਹੁਣ ਇਹੋ ਇਮਾਰਤ 'ਗ਼ਦਰ ਯਾਦਗਾਰ' ਹੈ।

2011 ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ
ਡਾ. ਚਮਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।
22 ਮਈ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਨ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ 1974-
75 ਵਿਚ ਉਸਾਰੀ ਗਈ 'ਗ਼ਦਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ' ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ
ਸਾਧਾਰਨ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਜੋ
1917 ਵਿਚ ਖ਼ਰੀਦੀ ਗਈ ਤੇ 1974 ਵਿਚ ਵਾਹੀ ਗਈ,
ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਹੀ, ਇਮਾਰਤ
ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਪੰਜਾਬੀ
ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

8 ਜਨਵਰੀ 2013 ਨੂੰ ਕੋਚੀ ਵਿਚ 11ਵਾਂ ਪਰਵਾਸੀ
ਭਾਰਤੀ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਤਦਕਾਲੀ ਬਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ
ਵਿਆਲਾਰ ਰਵੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਵਾਗਤੀ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਆਖਿਆ,
"ਇਹ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ
ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗਏ ਹੋਏ ਭਾਰਤੀ ਪਰਵਾਸੀ ਮਾਤਭੂਮੀ ਵਾਸਤੇ
ਆਪਣਾ ਪਿਆਰ ਦਰਸਾਉਂਦਿਆਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ
ਬਿਨਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਠ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ।
ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਭੇਟ ਕਰਨ ਦਾ ਦਿਨ ਵੀ ਹੈ।"
ਤਦਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ
ਉਦਘਾਟਨੀ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਦਿਆਂ
ਅਤੇ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਇਸ
ਸਾਲ ਅਸੀਂ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ
ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਗਰਾਮ ਵਾਸਤੇ
ਦੁਰੇਡੇ ਕੈਲੀਫ਼ੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਰਾਹ-ਦਿਖਾਵੀ ਰੋਸ਼ਨ ਮਸ਼ਾਲ
ਸੀ। ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਾਕ-ਟਿਕਟ
ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਸੀਂ ਸਾਨ ਫ਼ਰਾਂਸਿਸਕੋ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰ
ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਰਜਮੁਖੀ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਅਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ
ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਕਸਤ ਕਰਾਂਗੇ। ਉੱਥੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਲਹਿਰ ਦੇ
ਨਾਇਕਾਂ, ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਚ ਬੁੱਤ ਵੀ
ਸਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਸਾਨ ਫ਼ਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ
ਆਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਪਰਕ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ
ਨੇ 90 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਪੁਜਦੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਆਖਰ ਭਾਰਤੀ
ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਅਤੇ ਇਕ ਉਸਾਰੀ ਫ਼ਰਮ ਵਿਚਕਾਰ
ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਸਹੀਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਾਰੀ ਫ਼ਰਮ ਨੇ
ਆਰਕੀਟੈਕਟ ਤੋਂ ਮੂਲ ਇਮਾਰਤ ਵਰਗਾ ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਵਾ ਕੇ
ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਤੋਂ ਪਰਵਾਨ ਵੀ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਇਮਾਰਤ ਪੂਰੀ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਹੱਦ 2019 ਮਿਥੀ ਗਈ ਪਰ ਉਹ
ਨਿਭ ਨਾ ਸਕੀ। ਤਤਕਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਹਰਸ਼ ਵਰਧਨ

ਸ਼੍ਰਿੰਗਲਾ ਦੇ ਸਾਨ ਫ਼ਰਾਂਸਿਸਕੋ ਆਉਣ ਮੌਕੇ 21 ਜੂਨ 2019
ਨੂੰ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਸੰਜੈ ਪਾਂਡਾ ਨੇ ਕੁਛ ਆਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ
ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਲਈ ਸੱਦਿਆ। ਉਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ
ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, "ਗ਼ਦਰ ਆਸ਼ਰਮ ਦੀ ਮੁੜ-ਉਸਾਰੀ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ
ਇਸ ਸਾਲ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਮਿਥੀ ਗਈ ਸੀ, ਹੁਣ 2021 ਤੱਕ
ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਆਸ ਹੈ।" ਪਰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ
ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ 'ਪੱਕੀ ਆਸ' ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ! ਇਸ
ਵਾਰ ਕਰੋਨਾ ਵੀ ਇਕ ਕਾਰਨ ਬਣ ਗਿਆ।

ਇਹ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਜਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ
ਲੈਣੀ ਠੀਕ ਸਮਝੀ। ਪਤਾ ਲਗਿਆ, ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ
ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੱਲਜੁਲ ਨਹੀਂ। ਕਰੋਨਾ-ਕਾਲ
ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਹਾਲਤ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਧਾਰਨ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ
ਗ਼ਦਰ ਆਸ਼ਰਮ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਦਸ ਵਜੇ ਤੋਂ ਇਕ ਵਜੇ ਤੱਕ
ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਅਗੇਤਾ ਸਮਾਂ ਲੈਣ ਦਾ ਜੋ
ਲਿੰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਬੰਦ ਪਿਆ ਹੈ। ਜੇ
ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ
ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਅੱਗੋਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਹੁਣ
ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ 'ਗ਼ਦਰ ਯਾਦਗਾਰ ਉੱਤੇ
ਹਮਲੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ' ਵੀ ਉਹਦੇ ਬੰਦ ਰਹਿਣ ਦਾ ਇਕ
ਬਹਾਨੇਬਾਜ਼ ਕਾਰਨ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ 19 ਮਾਰਚ
2023 ਨੂੰ ਕੁਛ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਸਾਨ ਫ਼ਰਾਂਸਿਸਕੋ ਵਾਲੇ
ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਦੇ ਬੈਰੀਅਰ ਤੋੜ ਕੇ ਉੱਥੇ ਦੋ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ
ਝੰਡੇ ਝੁਲਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

21 ਜੂਨ 2019 ਨੂੰ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਨੇ ਭਾਰਤੀ
ਰਾਜਦੂਤ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਆਵਾਸੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ
ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਮੁੜ-ਉਸਾਰੀ 2021 ਤੱਕ
ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਪੱਕਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ 2023
ਦਾ ਸਾਲ ਵੀ ਢਲ ਚੱਲਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਪੱਕੇ ਭਰੋਸੇ ਦੀ
ਮੁਨਿਆਦ ਲੰਘੀ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸਮੁੱਚੇ
ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਦੋ-ਸਾਲ
ਲੰਘਣਗੇ! ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੀ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸ ਭਾਗਵਾਲੇ
ਦਿਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤਦਕਾਲੀ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਿਖਾਏ ਸੁਪਨੇ ਅਨੁਸਾਰ
ਅਸੀਂ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਾਇਕਾਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਚ ਸਜਾਏ
ਹੋਏ ਬੁੱਤ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ ਅਤੇ
ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਅਦਿੱਖ
ਹੱਦ ਦੀ ਸੋਅ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੋ
ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ!

ਐੱਸ ਵਾਈ ਐੱਲ ਕਲਾ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਕਿਵੇਂ ਬਣੀ ?

ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ

ਪਾਣੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਖਿੱਤਾ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ਤੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਫਿਰ ਉੱਭਰਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਲੇਖ ਸਤਲੁਜ, ਰਾਵੀ ਤੇ ਬਿਆਸ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਸਹਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਭਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ 1981 ਤੋਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ ਅਤੇ 1982 ਵਿਚ ਮੈਂ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 1981 ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਐਵਾਰਡ ਨੂੰ

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ
ਫੋਨ: 98140-12519

ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਮਰਹੂਮ ਸਰਦਾਰ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਦਿੱਲੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਭਾਖਤਾ ਬਿਆਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਹ ਵਾਸਤੇ (Locus standi) 'ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ ਹਾਲੇ ਜਨਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਲਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਅਜਿਹੀ ਰਿੱਟ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਹੀ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਉਪਲੱਬਧਤਾ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਰਪਲੱਸ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਰਿੱਟ 'ਤੇ ਸ. ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਚਾਚਾ ਸਰਦਾਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਵਿੰਗ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਦਾਇਰ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਲੰਬਿਤ ਪਈਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਜਿਸ ਵੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਸਾਹਮਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਜੱਜ ਆਪ ਹੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। 14 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਤਤਕਾਲੀ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਐੱਸਐੱਸ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੈਚ ਕੋਲ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਡੇਢ ਕੁ ਦਿਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਚ ਕੋਲ ਪੱਕੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਭੇਜ ਕੇ ਦੇ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਤਰੀਕ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਦਾ ਪਟਨਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਕੇਸ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਮੰਗਵਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ; ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੇ ਬਗ਼ੈਰ ਹੀ 1986 ਵਿਚ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

24 ਜੁਲਾਈ 1985 ਨੂੰ ਰਾਜੀਵ-ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਉਪਰ ਸਹੀ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਬਤ ਮੱਦ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

9.1 : ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ 21.7.1985 ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਪਾਣੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਓਨਾ ਪਾਣੀ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਖਪਤ ਦੇ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਬਾਰੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਧਾਰਾ 9.2 ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

9.2 : ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਪਾਣੀ (Thier re-

maining waters) ਬਾਬਤ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਬਾਬਤ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਲਸੀ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਜੱਜ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਾਲੇ ਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਦਮ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

9.3 : ਐੱਸਵਾਈਐੱਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ 15 ਅਗਸਤ 1986 ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਹ ਭੇਤ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮੂਲ ਖਰਚੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਵੰਡ ਦੇ ਸ਼ਬਦ 'ਪਾਣੀ (The Waters)' ਦੀ ਥਾਂ 'ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ (Their Waters)' ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਦੋਂ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਅਸਲੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਨਾ ਕਿ ਜਿੰਨੀ 21 ਜੁਲਾਈ 1985 ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜ ਜਸਟਿਸ ਵੀ. ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਇਰਾਡੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਲੰਮਾ ਚਿਰ ਚੱਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਸਹਿਤ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੇਸ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 21 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਰਾਹ ਸਨ: ਪਹਿਲਾ, 21 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਨੂੰ 365 ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ; ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਜਲ ਵਰ੍ਹੇ (ਭਾਰਤ ਵਿਚ 1 ਜੂਨ ਤੋਂ 31 ਮਈ ਤੱਕ) ਦੌਰਾਨ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਪਾਣੀ ਕੁੱਲ ਕਿੰਨਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਇਹ ਕਿ ਕੈਲੰਡਰ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਕੁੱਲ ਪਾਣੀ ਕਿੰਨਾ ਹੈ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਉਦੋਂ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਗੌਰ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਰਾਜੀਵ-ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਜਾਂ ਮੰਤਵ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁੱਢਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਰਾਜਪਾਲ ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਰੇਅ ਕੋਲ ਉਠਾਇਆ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਜੋ ਮੈਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ 30 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਇਸ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਐੱਸਵਾਈਐੱਲ ਨਹਿਰ ਬਣਾਏ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ

ਭਾਖਤਾ ਡੈਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੇਲੇ ਬਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਵੰਡ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਰਾਵੀ ਅਤੇ ਬਿਆਸ ਦੇ ਪਾਣੀ ਉਪਲੱਬਧ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਕ ਸੁਰੰਗ ਰਾਹੀਂ ਬਿਆਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਭਾਖਤਾ ਝੀਲ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੁੱਚੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1947 ਵਿਚ ਪੁਰਬੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਨਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚ ਗਈ ਅਤੇ 4 ਮਈ 1948 ਨੂੰ ਇਕ ਯਥਾਸਥਿਤੀ (Status quo) ਸਮਝੌਤਾ ਸਹੀਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਉਪਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਐੱਨਵੀ ਗਾਡਗਿਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਸਿੰਜਾਈ ਮੰਤਰੀ ਸਰਦਾਰ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹਰੀਕੇ ਪੱਤਣ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਸਾਲ ਲਈ ਪਾਣੀ

ਛੱਡਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਵਿਵਾਦ ਨਾ ਸੁਲਝ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਭੜਕਣ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਮਰੀਕਾ, ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਮਦਦ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਅੱਗੇ ਆਇਆ। ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਵਾਰਤਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇੰਜਨੀਅਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਇੰਜਨੀਅਰ ਐੱਨ.ਡੀ. ਗੁਲਾਟੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੀਮ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵਾਰਤਾ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਡਾ.

ਆਰ.ਸੀ. ਹੁਨ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਹਿਰ ਲਈ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਲਈ ਰੇਗਿਸਤਾਨੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਿੰਧ ਦਰਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਜਲ ਖੇਤਰ (ਬੇਸਿਨ) ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੱਤਭੇਦ ਸਨ, ਪਰ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਤਹਿਤ ਜਲ ਖੇਤਰ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਓੜਕ ਕਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਲਾਹਾ ਮਿਲਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਲਾਟੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਕਰਕੇ ਲਾਇਲਪੁਰ ਅਤੇ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਗੁਆਚਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਨਹਿਰੀ ਬਸਤੀਆਂ ਬਣਨਗੀਆਂ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਉਂਜ਼ ਕੇ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਗੁਲਾਟੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਫੀਡਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਹਿਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਠੋਸ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਜਨਵਰੀ 1955 ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਜਲ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਟੈਂਡੀ ਟੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਗੁਲਾਟੀ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਬਤ ਇਕ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਟੀਮ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਪਾਂ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਟਿੱਬਿਆਂ 'ਤੇ ਘੁਮਾਇਆ ਗਿਆ। ਟੂਰ ਦੌਰਾਨ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਅਤੇ ਲਾਇਲਪੁਰ ਦੀਆਂ ਨਹਿਰੀ ਬਸਤੀਆਂ ਦੇ ਉਂਜ਼ੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਵਸਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਨਵਰੀ 1955 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਸਿੰਜਾਈ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਮੰਤਰੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰੀ ਲਾਲ ਨੰਦਾ ਨੇ ਰਾਵੀ ਅਤੇ ਬਿਆਸ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਬਤ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਿਸ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਸਿੰਜਾਈ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਵਾ ਲਏ ਗਏ।

ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਕੁੱਲ ਉਪਲੱਬਧ 15.85 ਐੱਮਏਐੱਫ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ 8 ਐੱਮਏਐੱਫ ਪਾਣੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ, 0.65 ਐੱਮਏਐੱਫ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ 7.2 ਐੱਮਏਐੱਫ ਪਾਣੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿਚ ਦਰਿਆਈ ਵਹਾਅ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਨੂੰ ਉਕਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਧੀ ਦੀਆਂ ਰਣਨੀਤਕ ਚਾਰਜੋਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਪਾਣੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ

ਦੀ ਮੰਨ ਮਨਾਈ ਸਦਕਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੀ ਇਸ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਲਈ ਜੰਗ ਵਰਗੀ ਨੌਬਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਹਰੀਕੇ ਪੱਤਣ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਪਾਣੀ ਰੋਕ ਦੇਣ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਦਰਿਆਵਾਂ (ਸਤਲੁਜ, ਰਾਵੀ ਅਤੇ ਬਿਆਸ) ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਦਰਿਆਵਾਂ (ਸਿੰਧ, ਜੇਹਲਮ ਅਤੇ ਚਨਾਬ) ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਾਣੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਉਂਝ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੂਬਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਲਾਅ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਅਗਸਤ 1966 ਨੂੰ ਹੈਲਸਿੰਕੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਤੈਅਸੁਦਾ ਅਸੂਲਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਹ ਨੇਮ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਟਰਸ਼ੈਡ/ਨਦੀ ਜਲ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਵਾਟਰਸ਼ੈਡ (ਜਲਖੇਤ) ਜਾਂ ਜਲ ਖੇਤਰ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਬਾਬਤ ਕੋਈ ਨੇਮ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 2004 ਵਿਚ ਜਲ ਸਰੋਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਲਾਅ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ (ਬਰਲਿਨ ਜਰਮਨੀ) ਵਿਖੇ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਤਫਸੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ 'ਸਟੇਟ' ਪ੍ਰਭੂਤਾਪੂਰਨ ਰਿਆਸਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਂਝ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦਾ ਤਾਅਲੁਕ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸੂਚੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੂਬਾਈ ਸੂਚੀ ਵਿਚ 17ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ "ਪਾਣੀ ਭਾਵ ਪਾਣੀ ਸਪਲਾਈਜ਼, ਸਿੰਜਾਈ, ਨਹਿਰਾਂ, ਡਰੇਨੇਜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਪਾਣੀ ਭੰਡਾਰਨ ਅਤੇ ਪਣ ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਪਰ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ 56 ਇੰਦਰਾਜ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋਵੇਗੀ।" ਪਹਿਲੀ ਸੂਚੀ ਦੇ 56 ਇੰਦਰਾਜ ਵਿਚ ਇਹ ਦਰਜ ਹੈ "ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਦਰਿਆ ਦਾ ਨਿਯਮਨ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਘ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਅਧੀਨ ਨਿਯਮਨ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜ਼ਰੀਏ ਜਨ ਹਿੱਤ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।" ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਸੁਆਲ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾਸੰਪੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਰਿਆਈ ਵਾਦੀ ਜਲ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸਿੰਧ ਜਲ ਸੰਧੀ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੀ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਹਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦਰਿਆਈ ਜਲ ਖੇਤਰ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਨੂੰ ਉਲੰਘ ਕੇ 1955 ਦਾ ਉਹ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂਕਿ ਇਕ ਸਕੱਤਰ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ ਸਹੀਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਇਸ ਬਾਬਤ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ 1947 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕ ਵਾਜਬੀਅਤ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ

(ਟਰਮੀਨੇਸ਼ਨ ਆਫ ਐਗਰੀਮੈਂਟਸ) ਐਕਟ ਵਿਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਬਤ ਕੋਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਅੱਪੜਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਬਣਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਪੜਾਅ ਬਾਰੇ ਉਪਰਲੇ ਪੈਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਜਾਹਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਹੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਤੱਥ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜਲ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹਰਿਆਣਾ (ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ 1700 ਕਿਊਸਕ 'ਚੋਂ 1500 ਕਿਊਸਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ) ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੇ ਸੰਭਾਵੀ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਹੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਅਥਾਹ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਝੱਲਣੀ ਪਵੇਗੀ ਜਦੋਂਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਬੇਸਿਨ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਣੀ ਲੈ ਲੈਣਗੇ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮੀ ਜਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਗੂ 'ਰਾਇਪੇਰੀਅਨ ਕਾਨੂੰਨ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਿਹਾਦ ਨੇਮ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਘੜੇ ਗਏ ਕੌਮੀ ਜਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨੇਮਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨੇਮ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨੇਮ ਵਾਟਰਸ਼ੈਡ ਨਦੀ ਖੇਤਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਡਰੇਨੇਜ ਖੇਤਰ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨੇਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੁਤਾਬਕ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨੇਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਣਜਾਣਤਾ ਕਰਕੇ ਅਣਇੱਛਤ ਨਤੀਜੇ ਅਤੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫ਼ੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਕੋ ਸੁਰ ਅਤੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰੇਗਾ? ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਉਦੋਂ ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਸੱਤਾ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਕੋਰਾਂ ਵੇਟਾਂ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਭੁਲਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਯਮੁਨਾ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵੇਲੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਛੋਹਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੋ ਕਿ ਰਾਵੀ ਵਿਚ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਉਝ, ਆਦ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਰਿਮ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਹੜ੍ਹ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਾਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 37 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਨੇ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਤੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਸਹਿਤ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫ਼ੀ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜੀਵ-ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਇਕਮਾਤਰ ਮੱਦ ਜੋ ਨਹਿਰ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੈ, ਉਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਹਿਮ ਮੱਦਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਸ ਅਤੇ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਣਗੀਆਂ।

* ਲੇਖਕ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਨ।

ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਕਿਸਮ ਦੀ 'ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ ਲਿਖਤ'

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਬਹੁ-ਵਿਧਾਈ ਲੇਖਕ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਸ਼ੁਮਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਕਥਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੇ ਕਵਿਤਾ, ਨਾਵਲ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕ ਉਤੇ ਵੀ ਹੱਥ ਅਜ਼ਮਾਇਆ ਹੈ। ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਰਤਕ ਦੀ ਵੰਨਗੀ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਹੈ। ਹਬਲੀ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਹ ਅਲਾਸਕਾ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ ਲਿਖ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਫ਼ਰਨਾਮੇ ਵਿਚ, ਜਿਵੇਂ ਇਹਦੇ ਨਾਂ 'ਮੇਰੀ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਫੋਰੀ' ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਹਿਰ ਹੈ, ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਪੂ
ਫੋਨ: 647-535-1539
ਵਟਸਐਪ-98726-02296

ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਧਰਤੀ, ਉਹਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰੰਗ-ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਨੂੰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ-ਵਸਤੂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਨੂ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਘੁੰਮ ਫਿਰ ਕੇ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚੋਂ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਵੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਕਸਦ ਲਈ ਕੀਤੀ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਉਸਤੋਂ ਪਰਾਪਤ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਕਲਾਤਮਕ ਬਿਆਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਹਿਤਕ ਮਹੱਤਵ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਰੱਟ ਵਿਚ ਪਿਆ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਅਨੇਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਟਰਾਂਟੋ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਨਿਆਗਰਾ ਫ਼ਾਲਜ਼ ਤਾਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ 'ਸੀ ਐਨ ਟਾਵਰ' ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੇੜੇ ਜਾ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਛੱਲਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਦੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਬਣੇ 'ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ' ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕੇ। ਉਸਦਾ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਇਸ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਕੁਝ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ:

'ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਏਨੀ ਫ਼ਰਸਤ ਕਿੱਥੇ?... ਦੀਏ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹਨੇਰਾ। ਅਸੀਂ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਨੇੜੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ...ਤੁਸੀਂ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਕੋਹਲੂ ਦੇ ਬਲਦ ਵਾਂਗ ਜਾਂ ਸਮਝ ਲਓ ਖੂਹ ਦੇ ਡੱਡੂ ਵਾਂਗ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕੇ। ਸਾਨੂੰ ਨਾ ਅਜੇਹਾ ਸੌਕਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਇਹ ਸੌਚ ਮਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ।'

ਕੀਤੀ ਯਾਤਰਾ ਰਾਹੀਂ ਵੇਖੋ-ਜਾਣੋ-ਮਾਣੋ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਤੇ ਸਮਰਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਢਾਲਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿੱਖੀ ਤੇ ਬਰੀਕ ਨਜ਼ਰ ਵਾਲਾ ਲੇਖਕ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਈ ਰੰਗ ਵੇਖਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਰੇਤ ਵਿਚ ਪਏ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਿਣਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੇ ਪਛਾਣਣ ਲਈ ਜੌਹਰੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਰੇਤ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲੋਟਣੀਆਂ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਇਸ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਵਿਹੁਣਾ ਬੰਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਿਣਕਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਪਛਾਣ ਸਕੇ! ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਜੌਹਰੀ ਨਜ਼ਰ ਵਾਲਾ ਲੇਖਕ

ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਕੁੱਝ ਕਿਣਕੇ ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਜੀ ਆਇਆ ਆਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਕੋਲ 'ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਿਣਕਿਆਂ' ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਵਾਲੀ ਜੌਹਰੀ-ਨਜ਼ਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਆਖੀ 'ਜੀ ਆਇਆ' ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਸਫ਼ਰਨਾਮੇ ਵਿਚ ਯਾਤਰੀ ਲੇਖਕ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਣਵੇਖੇ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਭੂ-ਭਾਗ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵੇਰਵੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ-ਮਿਥਿਹਾਸ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਵਿਭਿੰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਚਰਚਿਤ ਨਾਵਾਂ, ਵੇਖਣਯੋਗ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੇਖੋ-ਜਾਣੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਬਿਆਨਦਾ ਵੇਖੀ ਸਮਝੀ ਹਕੀਕਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੱਤ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਲੇਖਕ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵੇਂ, ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਜਾਣੇ ਖਿੱਤੇ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੀਚਤ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਿੱਤੇ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਨ-ਸਮਝਣ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਫ਼ਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਗ ਤਾਂ ਉਸ ਯਾਤਰਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੇ ਸੈਨਹੋਜ਼ੇ ਤੋਂ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ. ਸੀ. ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਚੌਣਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਤਾਂ ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੂੰ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ 'ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ' ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਮਿਲੇ ਸੱਚੇ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਪੰਨੂ ਦਾ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰੌਚਕ ਤੇ ਮਾਨਵੀ ਛੁਹਾਂ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਹੈ।

ਇਸ ਸਫ਼ਰਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਯਾਤਰਾ-ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਅਬਰਾਹਮ ਲਿੰਕਨ, ਮਾਰਟਨ ਲੂਥਰ ਕਿੰਗ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਸੌਧ, ਪਾਖਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨੀ-ਅੰਸ਼; ਪੰਨੂ ਦੀ ਆਤਮ-ਕਥਾ ਦੇ ਸਵੈ-ਜੀਵਨਕ ਟੋਟਕੇ; ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਮਿਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਰੇਖਾ-ਚਿਤਰ; ਯਾਤਰਾ ਸਥਲਾਂ ਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਲਪ, ਸੰਸਮਰਣ ਤੇ ਡਾਇਰੀ ਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਵਿਧਾਵਾਂ ਘੁਲ-ਮਿਲ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਨੂ ਕੋਲ ਗਲਪ ਲੇਖਕ ਵਾਲੀ ਪਾਤਰ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਕਲਾਤਮਕ ਹੁਨਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਮਿਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਸਜੀਵ ਚਿਤਰ ਪਾਠਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਸਾਹਵੇਂ ਸਾਮਰਤੱਖ ਲਿਆ ਖਲਿਆਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਟਕੀ ਛੋਹ ਵਾਲੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਤੇਜ਼-ਤਿੱਖੇ ਵਾਰਤਲਪ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਕੌਸ਼ਲਤਾ ਦਾ ਜਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਨ-ਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਾਤਰ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਤਾਂ ਪਾਠਕ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਸਥਾਈ ਟਿਕਾਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣਾ ਦਰਦ ਬਿਆਨਦਾ ਗਲਪੀ ਜਾਪਦਾ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਜਦੋਂ ਪੰਨੂ ਵੱਲੋਂ ਟਿੱਪ ਸਮੇਤ ਕਿਰਾਏ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਪੰਜਾਹ ਦਾ ਨੋਟ ਲੈਣਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸਗੋਂ ਤੀਹ ਡਾਲਰ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਮੋੜ ਕੇ ਪੰਨੂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਪੰਜਾਹ ਦੇ ਨੋਟ ਨੂੰ ਚੁੰਮਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਠਕ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨਮੀ ਉਤਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਨੂ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਪਾਠਕ ਦੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਅਣਕਿਹਾ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਰਾਈਵਰ ਤਾਂ ਚੈਖਵ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਦੁੱਖ' ਵਾਂਗ ਆਪਣਾ ਦੱਖ ਸੁਣ ਲੈਣ ਲਈ ਪੰਨੂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਰਤੰਗਤਾ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇੰਜ ਹੀ ਐਲਨ ਗਿੱਲ ਵਾਲਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਸ ਔਰਤ ਦੀ ਪਾਕ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰੀ 'ਸਚਾਈ' ਨੂੰ ਝੂਠ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਸੱਚੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਉਂਜ ਧੌਧੇਬਾਜ਼ ਮਰਦ-ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲ ਨਹੀਂ। ਐਲਨ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਉਹਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਧੋਖਾ ਦੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਾਈਟਹਾਊਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮਿਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦਾ ਘਰ ਵੰਡਾ ਕੇ ਉਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪਤਨੀ ਉਸ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਉਹਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਮੂੰਹ ਦਲਦੀ ਹੈ। ਮੁਹੱਬਤ ਵਿਚ ਵਫ਼ਾ ਤੇ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ

ਨਿੱਜੀ ਮਲਕੀਅਤ ਨਹੀਂ। ਇੰਜ ਪੰਨੂ ਕੋਲ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਝਾਕ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਬਾਰੀਕ, ਪੱਖ-ਪਾਤ ਰਹਿਤ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਨਜ਼ਰ ਹੈ। ਪੰਨੂ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਵਹਾਅ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਚਨਾ-ਜੁਗਤਾਂ ਦੀ ਠੋਕਰ ਲਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਨਾਲ ਤੋਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੀ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਨਰ ਵੇਖੋ:

'ਮੇਰੀ ਸਹਿਕਰਮੀ ਇੱਕ ਗੋਰੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਹੱਕ ਰਚਾਇਆ ਸੀ। ਮਿਰਾਂਡਾ ਬੇਗਮ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬੇਟੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਉਸ ਖਾਤੂਨ ਨੂੰ ਮੇਰੀ

ਸੁੰਨਤ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਈ।...ਕੁਝੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਓਪਰੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਜਾ ਵਤੀ। ਮੈਂ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ...।' ਜਾਪਿਆ ਉਹ ਦੁਖੀ ਮਨ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਮੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕਾਹਲ ਵਿਚ ਸੀ।

'ਸੋਰੀ।' ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਏਨਾ ਹੀ ਸਰਿਆ...ਮੈਂ ਏਨਾ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਿਆ।

'ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਦ ਆਪੇ ਮੁੜ ਆਈ...ਪਰ ਘਰ ਵਿਚ ਕੰਧ ਮਾਰ ਬੈਠੀ। ਉਸ ਕਾਲੇ ਬਹੁਸ਼ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਕੇ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਹਿੱਕ ਤੇ ਮੂੰਜ ਦਰਤਦੀ ਹੈ ਹਰ ਰੋਜ਼।...ਬੱਸ ਹੋਰ ਨਾ ਪੁੱਛਿਓ ਕਿਉਂ ਕਿਵੇਂ।'-

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਬੜੇ ਨਿਰਉਚੇਚ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਰਬਗਿਆਤਾ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣੋਂ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਉਣੋਂ ਨਹੀਂ ਉਕਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਮਿਲਣ-ਗਿਲਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਇਕੱਠ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਚਲਾਵੀਂ ਜਿਹੀ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਸਲਿਆਂ ਤੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਚਰਚਾ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਹੋਰਾਨੀ ਤੇ ਗਿਲਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੌ-ਸਾਲਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਤੇ 'ਗੁਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਾਲ ਵਿਚ' ਵੀ ਗੁਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਬਿੰਦੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਏਸੇ ਘਾਟ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਗੁਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣੀ ਪਈ। ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਕਦਰਦਾਨ ਹੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੈ। ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਲੀ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਦੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਲੜਾਈ ਤੇ ਖੋਹਾ-ਮਾਹੀ ਦਾ ਬੇਬਾਕ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਉਹ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕਦਾ।

'ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹੋਣਗੇ। ਜਿੱਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹੋਣਗੇ ਉੱਥੇ ਗੋਲਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿੱਥੇ ਗੋਲਕ ਹੋਵੇਗਾ ਉੱਥੇ ਕਿਰਪਾਨਾਂ, ਤਲਵਾਰਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਗੋਲਕ ਹੋਣਗੇ ਉੱਥੇ ਲੜਾਈ, ਝਗੜੇ ਵਢਾਂਗੇ ਹੋਣਗੇ। ਸਿੱਖ ਪੱਗੋ-ਪੱਗੀ ਹੋਣਗੇ...ਕਿਰਪਾਨੋ-ਕਿਰਪਾਨੀ ਹੋਣਗੇ।'

ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੋਨਿਆਂ ਤੋਂ ਸੱਚ ਦਾ ਬੇਬਾਕ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸੱਚੇ ਲੇਖਕ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਪੰਨੂ ਇਹ

ਧਰਮ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਯਾਤਰਾ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮੇਟ ਕੇ ਪੰਨੂ ਅਮਰੀਕਾ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਇਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਖੋਜਣ, ਜਿੱਤਣ ਅਤੇ ਵਸਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਉਸਾਰ ਤੱਕ ਦਾ ਸੰਖਿਪਤ ਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਬਿਆਨ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਰੌਚਕ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਾਗ ਮਿਲ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਚ ਉਭਾਰਦੇ ਹਨ। ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਚੈਪਟਰ ਵਿਚ ਇਸਦੀ ਸਥਾਪਨਾ; ਇਸ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾ, ਕੰਮਾਂ, ਇਸ਼ਕਾਂ-ਮੁਸ਼ਕਾਂ, ਖੂਬੀਆਂ, ਖਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਕੋਲੰਬਸ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਲੱਭਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੂਲ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਘਰੇ, ਗੁਲਾਮ ਤੇ ਬੇਬਸ ਬਣਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕਾਂ ਯੁੱਧਾਂ, ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਮੁਕਾਮ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ. ਸੀ. ਵਾਲੇ ਚੈਪਟਰ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੇ ਸਥਲਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਚੈਪਟਰ ਵਿਚ ਗੁਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸਮੇਤ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤਗੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਦਰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਦਰਜ ਹੈ।

ਏਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੇ ਸਮੇਟਣ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਡੂੰਘੀ ਖੋਜ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗਿਆਨ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਹੁਨਰ ਸਮੇਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਤੁਲਿਤ ਨਜ਼ਰੀਆ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਡੀਆ ਲੱਭਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵਜੋਂ ਇਕ ਅਮਰੀਕਾ ਕੋਲੰਬਸ ਨੇ ਲੱਭਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਅਮਰੀਕਾ ਇੰਡੀਅਨ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਲੱਭ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਬਾਰੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਏਨੀ ਵਿਵਿਧ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਛਪੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਨੂ ਮੁਬਾਰਕ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ।

ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਕ ਜਾਂ ਖਿੱਤੇ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਉੱਤੇ ਢੇਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਮਸਾਲਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ ਦੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ। ਜਿਸਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਉਚੇਚ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਬਾਰੇ ਏਨਾ ਗਹਿਨ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਰੁਚੀ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਜਾਣਣਾ ਚਾਹੇਗਾ। ਉਂਜ ਵੀ ਨੈੱਟ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਟੋਟਿਆਂ ਵਿਚ ਖਿਲਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਨੂ ਨੇ ਖਿਲਰੇ ਟੋਟਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਚ ਜੋੜਨ, ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਇਤਿਹਾਸ, ਰਾਜਨੀਤੀ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਆਪੀ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘੀ ਖੋਜ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇੰਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਖਿਲਰੇ-ਪੁੱਲਰੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸੰਚਿਤ ਤੇ ਸੰਪਾਦਤ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਕੁਠਾਲੀ ਵਿਚ ਢਾਲ ਕੇ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੰਜ ਇਹ ਲਿਖਤ ਕਿਸੇ ਖੁਸ਼ਕ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਿੱਜਤਵ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਰਚਨਾ ਦਿਲਚਸਪ ਸਿਰਜਿਤ ਪ੍ਰਵਚਨ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ। ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਦੇ ਸਫ਼ਰਨਾਮੇ ਦੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਨਿੱਜਤਵ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਨਿੱਜਤਵ ਹੀ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਏਸੇ ਨੇੜੇ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਦੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਹੈ।

ਲੰਮੇ ਅਧਿਅਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਕੁੱਝੇ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਬੰਦ

ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸਹਿਲ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਉੱਤੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੀ ਮੁਹਰ-ਛਾਪ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਚੋਤਰਫ਼ੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਗਹਿਨ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਖਾਲਾ ਜੀ ਦਾ ਵਾਤਾ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਕੋਲੰਬਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਏਨੀ ਸੌਖੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਭਿਆ ਸੀ ਨਾ ਪੰਨੂ ਦੇ ਰਾਹ ਜਾਂਦਿਆਂ ਪੈਰ ਥੱਲੇ ਬਟੋਰਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਉਹਦੇ ਅਧਿਅਨ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚੋਂ ਕਸ਼ੀਦ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਲਿਖਤ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਯੂਰਪੀਨ ਜਾਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੂਲ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਾਲੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੀ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕੁੱਟ, ਲੁੱਟ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਜੁਲਮ ਦੀ ਦਾਸਤਾਂ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਗੋਚਰੇ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਹੱਥੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਦੌਰ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਉਸਰ ਰਹੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮਿਆਂ, ਰਾਜਨੀਤੀਵਾਨਾਂ, ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨ ਵੇਰਵੇ ਤੇ ਕਾਰਕਰਦਗੀ ਵੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ। ਪੰਨੂ ਉਸ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 'ਦਰਸ਼ਨ-ਦੀਦਾਰੇ' ਵੀ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਕੜ-ਜਾਲ ਵਿਚ ਲੈਣ, ਖੋਹਣ ਅਤੇ 'ਮੋਹਣ' ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਅਮਰੀਕਾ ਅੱਜ ਧੱਕੇ ਅਤੇ ਧੌਸ ਨਾਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖੋਹਣ ਲਈ ਵੀ ਹਲਕਾਨ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਨੂ ਇਸ ਬਹੁਰੰਗੇ ਅਮਰੀਕਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਪਾਠਕ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਪਰ ਸਮੁੱਚਤ ਬਿੰਬ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਤਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਇਹ ਅਮਰੀਕੀ ਸੱਤਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਚੰਗੇ-ਮੰਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਮੁਢਲੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਏਥੇ ਹੀ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਤਾਂ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਆਈਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਰਤਮਾਨ ਤੱਕ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਚਿਹਰਾ-ਮੁਹਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਗੋਚਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਤਿਹਾਸਕ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਵੀ ਨਿਰੂਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਚਿੰਬਾਂ ਸਮੇਤ ਉਸਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਹੈਸਿਆਰੀ ਕਰੂਪਤਾ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਿਰਜਿਤ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਰਿਸ਼ਤਗੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਬਰਾਬਰੀ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਾਲਾ ਜਮਹੂਰੀ ਰਾਜ ਤੇ ਸਮਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦਾ ਬਿਗਲ ਗੁਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੇ ਵਜਾਇਆ ਸੀ। ਪੰਨੂ ਇਸ ਸਾਰੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹੇ ਉਭਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈ ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਮਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਲੜੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਯਤਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿਰ ਪਏ ਸੰਕਟਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵੀ ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਕੋਲ ਇਕ ਸੰਤੁਲਤ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੈ। ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਉਲਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਬੰਬੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਫੈਸਲਾ

‘ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ’

ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਕ ਬੜਾ ਹੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਮਨ-ਸਾਂਝੀ ਨੂੰ ਕਲਾ ਰਾਹੀਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਕ ਹੈ।

ਇਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਬੰਬੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ’। ਇਸ ਬੈਂਚ

ਪ੍ਰੋ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੰਡਮ
ਫੋਨ: +91-98766-55055

ਵਿਚ ਜਸਟਿਸ ਸੁਨੀਲ ਸੁਕਰੇ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਫਿਰਦੌਸ਼ ਪੂਨੀਵਾਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਫੈਜ਼ ਅਨਵਰ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਵਲੋਂ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਉਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਨ ਉਪਰ ਪੂਰਨ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਟਿੱਪਣੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, ‘ਕਲਾ, ਸੰਗੀਤ, ਖੇਡਾਂ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਡਾਂਸ ਤੇ ਹੋਰ ਕਲਾਵਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕੌਮੀਅਤਾਂ, ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੱਚੀ-ਮੁਚੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅੰਦਰ ਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਅਮਨ-ਸਾਂਝੀ, ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ’।

ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਇਕ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਬਣਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਲਿਆਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਦਿਲ ਦਾ ਚੰਗਾ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਤੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਅਮਨ-ਸਾਂਝੀ, ਸਦਭਾਵ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ’।

ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਕ ਸੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਬੈਂਚ ਅਨੁਸਾਰ, ‘ਇਕ ਸੱਚਾ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰ-ਸੁਆਰਥ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਦੇ ‘ਕਾਜ਼’ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਉਹ ਉਦੋਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਇਕ ਨੇਕ ਦਿਲ ਇਨਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੋ ਬੰਦਾ ਦਿਲ ਦਾ ਅੱਛਾ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਸੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਪਾਰ ਅਮਨ-ਚੈਨ, ਸਦਭਾਵ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲੇ’।

ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਮਨ-ਚੈਨ ਤੇ ਸਦਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਬੈਂਚ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਅਜਿਹਾ ਤਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਜਦ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਨ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਇਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸ਼ੇਦ 51 ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਾਂਝੀ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ’।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਮੇਤ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਸਦਭਾਵ ਤੇ ਅਮਨ-ਚੈਨ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਿਸੇ ਭਾਰਤੀ ਉੱਚ ਨਿਆਇਆਲੇ ਵਲੋਂ ਬਾ-ਕਮਾਲ (ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲਾ) ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਅਤੇ ਜੰਗਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਟੀਸੀ ਉਪਰ ਲਿਜਾਣ ਦਾ

ਨਿਤ-ਦਿਨ ਉੱਚ-ਸੂਰੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਣਦੇ ਅਤੇ ਬੋਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ।

(ਉੱਚ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਨੂੰ ਵਰਲਡ ਕ੍ਰਿਕਟ ਕੱਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ (ਗੁਜਰਾਤ) ਵਿਚ ਦੋਨਾਂ ਟੀਮਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਏ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਬਲੈਕ ‘ਚ ਵਿਕਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਕਟ ਫੈਨਜ਼ ਦੋਵਾਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਲਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਉਤਸੁਕ ਹਨ)।

ਬੈਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਆਖਿਰ ਹੈ

ਕੀ? ਫੈਜ਼ ਅਨਵਰ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਵਲੋਂ ਦਾਇਰ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਉਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਪੂਰਨ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵੀਜ਼ਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਲਤਜ਼ਾਅ

ਵੀ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮਕਾਰ ਤੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਿਛਾਂਹਖਿੱਚ ਕਰਦਿਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਖਦਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਮੂਲ ਤੇ ਅਣਉਚਿੱਤ ਦਸਿਆ।

ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਖੇਡਾਂ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ/ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਲੇ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਂ। ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਬੜੇ ਟੇਡੇ ਮਸਲੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਵੀ ਜੇ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਸਖ਼ਤ ਸਟੈਂਡ ਲੈਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਤਣਾ-ਤਣੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੁਆਫਕ ਨਹੀਂ।

ਡਾ. ਬਸ਼ੀਰ ਬਦਰ ਨੇ ਬੜਾ ਹੀ ਖੁਬਸੂਰਤ ਕਿਹਾ-

“ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਜਮ ਕਰ ਕਰੋ ਲੇਕਿਨ ਯੇ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਰਹੇ

ਜਬ ਕਭੀ ਹਮ ਦੋਸਤ ਹੋ ਜਾਏ ਤੋ ਸਰਮਿੰਦਾ ਨਾ ਹੋ”।

ਜੰਗ ਵੀ ਭਲਾ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹਲ ਹੋਈ ਹੈ!

ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਲਾਈਨਾਂ ਹਨ-

“ਜੰਗ ਤੋ ਖੁਦ ਏਕ ਮਸਲਾ ਹੈ ਜੰਗ ਕਯਾ ਮਸਲੋਂ ਕਾ ਹਲ ਦੇਗੀ ਆਗ ਔਰ ਖੂਨ ਆਜ ਬਖਸ਼ੇਗੀ ਭੂਕ ਔਰ ਏਹਿਤਿਆਜ ਕਲ ਦੇਗੀ ਇਸ ਲੀਏ ਐ ਸਰੀਫ ਇਨਸਾਨੋਂ ਜੰਗ ਟਲਤੀ ਰਹੇ ਤੋ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਆਪ ਔਰ ਹਮ ਸਭੀ ਕੇ ਆਂਗਨ ਮੇਂ ਸਮਾ ਜਲਤੀ ਰਹੇ ਤੋ ਬਿਹਤਰ ਹੈ!

ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਕਿਸਮ ਦੀ ‘ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ ਲਿਖਤ’

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਹਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ‘ਅਮਰੀਕੀ’ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਨਿੰਦਕ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਡੁੱਲ੍ਹ ਡੁੱਲ੍ਹ ਪੈਦਾ ਆਸ਼ਕ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਦਾ ਪਾਠ ਸਾਡੇ ਕਬਨ ਦਾ ਗਵਾਹ ਬਣੇਗਾ। ਆਪਣੇ ਸਵੈ-ਹਿਤ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜਾਉਣ ਤੇ ਕਰਨ-ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਦਿਖ ਦੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਤਾਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ‘ਵਿਸ਼ਵ ਸਾਂਝੀ’ ਲਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਨੂ ਉਦੇ ਅਜਿਹੇ ‘ਸਾਂਝੀ ਯਤਨ’ ਨੂੰ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਟੱਚ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਏਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੰਨੂ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਉਤਰ ਵਜੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਜਿਸ ਭੱਠੀ ਵਿਚ ਭੁੱਜਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਪੱਖ ‘ਤੇ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ: ‘ਦੀਵੇ ਬੋਲੇ ਅੰਧੇਰੇ ਵਾਂਗ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵੰਡਣ ਵਾਲਾ ਦੀਵਾ ਆਪ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਆਗ ਭਰਨ ਵਾਲਾ ਇਹ ਟਿੱਲਾ ਆਪ ਹਿੰਸਕ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਬੰਬ ਬਰੂਦ ਦੇ ਛਾਣੇ ਵੱਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਤੇ ਕਾਂ ਅੱਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਸਰਪੰਚ ਆਪ ਵੀ ਘਿਰਣਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇੱਥੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸਲਾ ਗੱਲ, ਬੰਦੂਕ, ਹਥਿਆਰ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਠਾਹ-ਠਾਹ ਕਰ ਕੇ ਸੱਥਰ ਵਿਛਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਰੈਕਬਾਮ ਬਾਰੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਏ ਤੇ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ’।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਦੋਹਰੇ

ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਬਿੰਬ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਹੋਇਆ ਹੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਉਸ ਹੁਸਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਕੋਰੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਕਲਾਤਮਕ ਆਭਾ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ। ਰੁਪਕੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪੈਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ-ਬੀੜਨ ਦਾ ਹੁਨਰ ਵੀ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ, ਕਾਵਿਕ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਵੀ ਹੈ, ਵਿਅੰਗ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਚੋਖ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਸੰਤੁਲਤ ਬਿਆਨ ਵੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਕਈ ਬਾਈ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ।

ਯਾਤਰਾ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਉਪਜੀ ਸਹਿ-ਲਿਖਤ, ਅਮਰੀਕਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਨੂੰ ਤੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਪੰਨੂ ਨੇ ਨਵਾਂ ਤਜਰਬਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਫ਼ਰਨਾਮੇ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤੀ ਸਫ਼ਰਨਾਮੇ ਵਾਲਾ ‘ਬਹੁਤ ਕੁਝ’ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਨਵਾਂ ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬਾਹਰੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਠੋਸ ਤੱਥਾਤਮਕ ਵੇਰਵੇ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚਲੇ ਸੁਖਮ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਦੀ ਤਰਲਤਾ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਯਤਨ ਵੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾ ਜਾਂ ਵੰਨਗੀ ਦੇ ਨੇਮ ਸਥਾਈ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਲੇਖਕ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਨੇਮਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਦੇ ਵੀ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਧਾ ਦੇ ਕਲਾਵੇ ਨੂੰ ਮੋਕਲਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਆਲੋਚਕ ਜਾਂ ਪਾਠਕ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਛੱਡਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਪੰਨੂ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ‘ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ ਲਿਖਤ’ ਲਿਖਣ ਲਈ ਮੁਬਾਰਕ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

(ਸੰਗਮ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੀ ਗਈ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਪੁਸਤਕ ਲੈਣ ਲਈ ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਜਾਂ ਲੇਖਕ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ)

ਰੱਬ ਦੇ ਰੰਗ

ਰਸੀਲਾ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਵਿਚ ਅਥਾਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਭਗਤ ਸੀ। ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮੂਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਇਓ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਭਗਵਾਨ ਉਸ ਦੇ ਰੂ-ਬਰੂ ਖੜੇ ਹੋਣ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਗਿਆ, ਪੂਜਾ ਅਰਚਨਾ ਉਪਰੰਤ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਕੋਲ ਖੜਾ ਹੋ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ- ‘ਹੈ ਭਗਵਾਨ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਇਥੇ ਖੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਜਾਓ ਅੱਜ ਕਿਤੇ

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੇਚੀ
ਫੋਨ: 480-794-0325

ਘੁੰਮ ਫਿਰ ਆਓ, ਮੈਂ ਖਲੋਂਦਾ ਹਾਂ ਇਥੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਡਿਊਟੀ ਕਰਾਂਗਾ। ਭਗਵਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਤਕ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਆ ਜਾ ਇਥੇ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾ ਅਤੇ ਯਾਦ ਰੱਖੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇਥੇ ਖੜਾ ਕਰ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਾਬਾਸ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ਹਰਕਤ ਤੇ ਕੋਈ ਰੀਐਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਸਿਰਫ ਮੂਰਤੀ ਬਣ ਕੇ ਖੜੇ ਹੋਣਾ

ਇਹ ਮੇਰੀ ਤਾਕੀਦ ਹੈ। ਸੇਵਕ ਨਿਯੁਕਤ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਖਲੋ ਗਿਆ। ਸਰਧਾਵਾਨ ਆਉਣ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ, ਘੜਿਆਲਾ /ਟੱਲ ਵਜਾਉਣ ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਣ।

ਵੇਖਦੇ ਵੇਖਦੇ ਇੱਕ ਭਗਤ ਆਇਆ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਜਦ ਹੀ ਮੁੜਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਬਟੂਆ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਸੇਠ ਬੇਖਬਰ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਦਿਖ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਇਆ, ਜੋ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਗਿੜਗਿੜਾਇਆ-ਭਗਵਾਨ! ਬੱਚੇ ਭੁੱਖੇ ਹਨ, ਘਰ ਵਿੱਚ ਛੱਟੀ ਕੋੜੀ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਅੱਜ ਕੋਈ ਚਮਤਕਾਰ ਕਰੋ, ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਮਿਲਣ ਤੇ ਘਰ ਦਾ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਚੱਲੇ।

ਏਨੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਸਿੱਧੀ ਬਟੂਏ ਤੇ ਪਈ। ਉਸ ਨੇ ਬਟੂਆ ਚੁੱਕਿਆ, ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਸੁਕਰ ਮਨਾਇਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਮਲਾਹ ਹੈ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਿਓ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ, ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹੀ ਉਹ ਸੇਠ ਜਿਸ ਦਾ ਬਟੂਆ ਡਿੱਗਾ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਹ ਮਲਾਹ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਥਾਣੇ ਚੱਲ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਬਟੂਆ ਵਾਪਸ ਕਰ। ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਬਟੂਆ

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ

ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਥਾਣਾ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸੁਣੋ ਕੋਣ। ਰੌਲਾ ਜਿਹਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਘੜੀ ਸੀ।

ਹੁਣ ਮੂਰਤੀ ਬਣਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਤੇ ਸਾਰੀ ਵਿਥਿਆ ਦੱਸੀ ਕਿ ਸੇਠ ਦਾ ਬਟੂਆ ਇਸ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਫਲਾਣਾ ਆਦਮੀ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਲਾਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਖੁਦ ਸਾਕਤ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ‘ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਜਾ ਫੜਿਆ। ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਬਟੂਆ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਗਵਾਨ ਬਣਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ‘ਤੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸੀ।

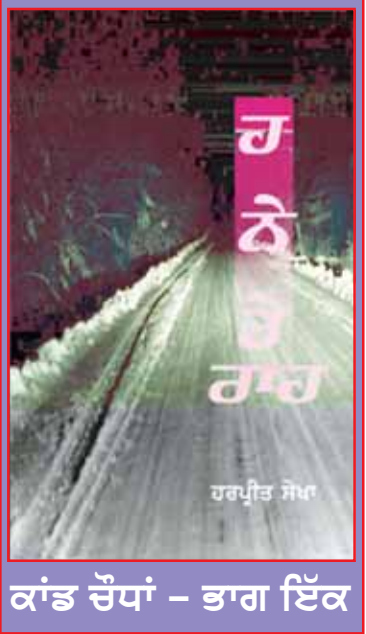
ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ‘ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਬੇਕਸੂਰ ਮਲਾਹ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲੋਂ ਬਚਾਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਪਰ ਭਗਵਾਨ ਨਾਰਾਜ਼ ਸਨ ਕਿ ਅੱਜ ਤੇਰੀ ਭੁੱਲ ਨੇ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਦੋ ਘਰ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤੇ। ਜੇ ਤੂੰ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮਲਾਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਤੂਫਾਨ ਵਿਚ ਘਿਰ ਕੇ ਮਰਨੇ ਬਚ ਜਾਂਦਾ, ਤੇ ਉਧਰ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਜੋ ਬਟੂਆ ਚੁੱਕਣ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਿਆ, ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖੁਆ ਲੈਂਦਾ ਪਰ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਲਿਆਜ਼ਾ ਕਦੇ ਵੀ ਰੱਬ ਦੇ ਕੰਮ ਉੱਤੇ ਕਿੰਤੂ ਨਾ ਕਰੋ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ।

ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹੋ...

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹਾਦਸੇ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਸੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਣੇਈਏ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਭਣੇਈਏ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਮੌਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ ਕਰਨਵੀਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਸਪੇਨ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਪੁੱਜਿਆ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਲਾਉਣ ਲਈ ਜਗਸੀਰ ਅਤੇ ਕਰਨਵੀਰ ਦੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਰਨਵੀਰ ਨੂੰ ਟਰੱਕ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਲਈ ਜੋ ਜਫਰ ਪਾਲਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਆਪ ਹੈ। ਟਰੱਕ ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਪੈਰ-ਪੈਰ 'ਤੇ ਧੱਕਾ ਅਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਜੀਤੀ ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸਟੂਡੈਂਟ ਨਾਲ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਗੁਰਸੀਰ ਦਾ ਭਰਾ ਬਲਵੀਰ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਪੜ੍ਹੋ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ...

ਹਨੇਰੇ ਰਾਹ

ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਸਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸੇਖਾ (ਕੈਨੇਡਾ) ਦਾ ਨਾਵਲ 'ਹਨੇਰੇ ਰਾਹ' ਟਰੱਕਿੰਗ ਸਨਅਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਤੌਰ ਲਿਖਾਰੀ ਉਹਦੀ ਅੱਖ ਉਹ ਹਨੇਰੇ ਖੁੰਜੇ ਵੀ ਫਰੋਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਓਹਲੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਅਤੇ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਲਈ ਸੌਣੇ 'ਤੇ ਸੁਹਾਗੇ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। 'ਹਨੇਰੇ ਰਾਹ' ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਝਾਗਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰਾਹ ਰੁਜ਼ਨਾਉਣ ਵੱਲ ਵਧਾਏ ਕਦਮ ਹਨ।

ਕਾਡ ਚੌਧਾਂ - ਭਾਗ ਇੱਕ

ਕਰਨਵੀਰ ਤੇ ਗੁਰਸੀਰ

ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੰਭਾਵੀ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਮੁੜ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਕਰਨਵੀਰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਟਰੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨੇ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸੇਖਾ
ਫੋਨ: +1-778-231-1189

ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਜਵਾਬਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੰਟੀ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਟਕ ਕੇ ਕਰਨਵੀਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਬੈਗ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਗਿਆਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰਾਂ ਵਾਲੇ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ੇ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਟੋਹਿਆ। ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਸਪੇਨ ਵਿਚ ਦੇਹ ਤੋੜਵੀਂ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਪੁੱਜੀ ਤੇ ਬੈਕ ਤੋਂ ਲਿਆ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ। 'ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਬਾਰਾਂ ਸੌ ਨਾਲ ਸਰਨਾ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਪਤਾ ਕਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇਵੇ? ਕੋਈ ਰਹਿਣ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਇੱਥੇ। ਕਿਵੇਂ ਚੱਲੂ?' ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਇਸ ਫ਼ਿਕਰ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਫਿਰ ਆਇਆ ਕਿ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ੇ ਵਿਚਲੇ ਗਿਆਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਰੱਖ ਲਵੇ। ਇਹ ਖਿਆਲ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼ੋਂ ਉਤਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜੋਬਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਡਾਲਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਇਕ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ੇ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਵੀ ਆਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਝ ਇਸ ਵਾਰ ਇਸ ਖਿਆਲ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਪਹਿਲੇ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਪਿੱਛੇ ਬਣਿਆ ਬਣਾਇਆ ਕੰਮ ਖਰਾਬ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। 'ਕਹਿ ਦੇਵਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਵਧਾ ਕੇ ਮੋੜ ਦੇਵਾਂਗਾ।' ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਉਹ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਖਿਆਲ ਵੱਲ ਝੁਕ ਗਿਆ ਪਰ ਅਗਲੇ ਹੀ ਪਲ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ, 'ਕੀ ਪਤਾ ਅਗਲਾ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣੇ ਹੀ ਇਨਕਾਰ ਨਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਵਾਲ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਏ।' 'ਫਿਰ ਸਰੇਗਾ ਕਿਵੇਂ?' 'ਦੇਖੀ ਜਾਏਗੀ, ਜਦੋਂ ਟਾਈਮ ਆਏਗਾ' ਸੋਚ ਕੇ ਉਹ ਮੁੜ ਉਸ ਵੱਲ ਆਉਂਦਿਆਂ ਕਾਰਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਘੰਟੇ ਕੁ ਦੀ ਉਡੀਕ ਬਾਅਦ ਉਹ ਉਸ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ। ਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਟਰੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਲੈ ਗਈ। ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਬੋਲਿਆ, 'ਤੇਰਾ

ਸਮਾਨ ਇੱਥੇ ਰੱਖ ਜਾਈਏ, ਫੇਰ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਚਲਦੇ ਆਂ। ਚਿੰਟੀ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਕੈਸ਼ ਬਾਰੇ---।' ਬੈਗ ਵਿਚੋਂ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ਾ ਕੱਢ ਕੇ ਫਤਾਉਂਦਿਆਂ ਕਰਨਵੀਰ ਦੇ ਹੱਥ ਕੰਬੇ। ਉਹ ਬੋਲਿਆ, 'ਕੰਮ ਬਣ ਜਾਏਗਾ ਨਾ, ਸਰ?' 'ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਇਆ। ਜੇ ਤੂੰ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਬਣੇਗਾ। ਚਿੰਟੀ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਤਿਆਰੀ ਕਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇਰੀ।'

ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਦੇ ਇਸ ਜਵਾਬ ਨਾਲ ਕਰਨਵੀਰ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਹੋਈ ਪਰ ਟਰੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਟਿਕਾਅ ਜ਼ਰੂਰ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਫਰਜ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਫਸਿਆ। ਬਾਰਡਰ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲਈ ਮੁੜ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਦਾ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਬੋਲਿਆ, 'ਆਪਣਾ ਲਾਈਸੈਂਸ ਦੇ।' ਆਪਣਾ ਲਾਈਸੈਂਸ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਕਰਨਵੀਰ ਬੋਲਿਆ, 'ਮੈਂ ਜੀ ਆਟੋਮੋਟਿਕ ਗੇਅਰਾਂ ਵਾਲੇ ਟਰੱਕ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਏ। ਸਟੈਂਡਰਡ ਨੀ ਚਲਾਇਆ ਕਦੇ।' ਕਰਨਵੀਰ ਦੇ ਚਿੱਤ 'ਚ ਆਈ, 'ਇਹ ਗੱਲ ਡਾਲਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਕਿਤੇ...?' ਪਰ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਦੇ ਬੋਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਹ ਡਰ ਨਿਰਮੂਲ ਲੱਗਾ। ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਬੋਲਿਆ, 'ਲਾਈਸੈਂਸ ਠੀਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਇਆ। ਸਟੈਂਡਰਡ ਜਾਂ ਆਟੋਮੋਟਿਕ ਗੇਅਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਚੱਕਰ ਨੀ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਜਾਂਦੇ ਬੰਦਾ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੀ।'

ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕਰਨਵੀਰ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਵਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਹੁਣੇ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਿਆ। ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਫੋਨ 'ਤੇ ਹੀ ਰੁੱਝਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਕਰਨਵੀਰ ਹਾਲੇ ਗੱਲ ਤੋਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫੋਨ ਮਿਲਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, 'ਤੂੰ ਇੱਥੇ ਵੇਟ ਕਰ। ਪਿੱਕ ਅਪ ਹਾਲੇ ਕਨਫਰਮ ਨੀ ਹੋਈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਇਆ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਹੋਥੇ ਕੈਲਗਰੀ ਹੀ ਰੁਕਣਾ ਪਵੇ ਅੱਜ।' ਤੇ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਮਿਲਾ ਕੇ ਉਹ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ, 'ਤੇਰੇ ਵਿਨੀਯੋਗ ਪਹੁੰਚਣ ਸਾਰ ਹੀ ਉਥੋਂ ਟਰਾੱਟੋ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਲੋਡ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗਾ...।' ਕਰਨਵੀਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਖਰਚੇ ਡਾਲਰ ਕਮਾ ਲਵੇਗਾ ਪਰ ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਉਸ ਅੰਦਰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਬਾਰਡਰ ਤੋਂ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹ ਡਰ ਉਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਵਿਹਲਾ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਉਹ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹੀ ਫੋਨ ਵੱਲੋਂ ਵਿਹਲਾ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਰੋਕੀ ਅਤੇ ਤੁਰ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਇੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਲੈਗ ਪੋਲਿੰਗ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਚਿੰਟੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਸੀ, ਕਰਨਵੀਰ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ, 'ਵਕੀਲ ਸਾਬੂ, ਫਲੈਗ ਪੋਲਿੰਗ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਏ?'

ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਇਨਕਾਰ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲਗਵਾ ਕੇ ਮੁੜ ਕੈਨੇਡਾ ਪਰਤ ਆਈਏ, ਇਸ ਨੂੰ 'ਫਲੈਗ ਪੋਲਿੰਗ' ਆਖਦੇ ਆ। 'ਅੱਛਾ।' ਆਖ ਕੇ ਕਰਨਵੀਰ ਨੇ ਉਦੋਂ ਚਿੰਟੀ ਨੂੰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਤਾਂ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅੱਗੋਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਭਵੰਤਰਿਆ ਜਿਹਾ ਕਦੇ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਪੀਸ ਆਰਚ ਗੇਟ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਝੰਡੇ ਝੁੱਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਦੇ ਅੱਗੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਵੱਲ ਜਿੰਧਰ ਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੰਬੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਸਰਕ ਰਹੀਆਂ

ਸਨ। ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਰਹੱਦ ਉਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖੀ। ਉਹ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਅਫਸਰ ਕੋਲ ਜਾ ਖੜ੍ਹਾ। ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਫਤਾਉਂਦਾ ਬੋਲਿਆ, 'ਫਲੈਗ ਪੋਲਿੰਗ ਕਰਨੀ ਹੈ।' ਅਫਸਰ ਨੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਚੈੱਕ ਕਰਦੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਕਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੀਜ਼ੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ?' 'ਨਹੀਂ।' ਅਫਸਰ ਦੇ ਕੁ ਮਿੰਟ ਆਪਣੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਸਕਰੀਨ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਕਰਨਵੀਰ ਦੀਆਂ ਉਗਲਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚ ਕੇ ਫਲੈਗ ਪੋਲਿੰਗ ਵਾਲੀ ਪਰਚੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਰਚੀ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਵਤਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਗਜ਼-ਪੱਤਰ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਬਣੇ ਬੁਝਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮੂਹਰੇ ਜਾ ਖੜ੍ਹੇ। ਇਹ ਬੁਝ ਤੁਰ ਕੇ ਲੰਘਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸੀ। ਫਲੈਗ ਪੋਲਿੰਗ ਵਾਲੀ ਪਰਚੀ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਫਤਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਅਫਸਰ ਨੇ ਪੇਪਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਛੱਡ ਆਇਆ। ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨੇ ਕਰਨਵੀਰ ਨੂੰ ਫਾਈਲ ਫਤਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪੇਪਰ ਇਆ। ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਵੀ।' ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਪਿੱਛੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਰਨਵੀਰ ਅਫਸਰ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਅਫਸਰ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤੇਰੇ ਲਈ?' 'ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਲੈਣਾ।' ਆਖਦਿਆਂ ਕਰਨਵੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਗਜ਼ ਅਫਸਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਅਫਸਰ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕਾਗਜ਼ ਫਤ ਲਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਘੋਖਦਾ ਰਿਹਾ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਸਲਿੱਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਰਨਵੀਰ ਨੂੰ ਸੱਦ ਲਿਆ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਨੌਕਰੀ ਕਿੱਥੋਂ ਲੱਭੀ?' 'ਵਰਕ ਬੀ ਸੀ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੋਂ।' 'ਕਿੱਥੇ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ?' 'ਟਰਾੱਟੋ।' 'ਉਥੇ ਕੀ ਕਰਦਾ ਸੀ?'

'ਆਪਣੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ।' 'ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਲਾਈਸੈਂਸ ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆ?' 'ਟਰਾੱਟੋ ਤੋਂ।' 'ਓਥੇ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਲਾਈਸੈਂਸ ਲੈਣ?' ਇਹ ਸਵਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕਰਨਵੀਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਕੰਬਦੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੰਟੀ ਨੇ ਸਿਖਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਡਰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, 'ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਘਰ ਵਿਹਲਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਲਾਈਸੈਂਸ ਲੈ ਲਵਾਂ।' 'ਸਿੱਧਾ ਆਖ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਲੱਭਣ ਹੀ ਆਇਆ ਸੀ।' ਅਫਸਰ ਨੇ ਕਰਨਵੀਰ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਗੱਡ ਕੇ ਕਿਹਾ। ਕਰਨਵੀਰ ਜਰਕ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, 'ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਪੇਨ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਸੀ। ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਸੀ।' 'ਕਿਤੇ ਘੁੰਮਿਆ ਫਿਰਿਆ?' 'ਹਾਂ।' 'ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ?'

'ਸੀ ਐੱਨ ਟਾਵਰ, ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼।' ਆਖ ਕੇ ਕਰਨਵੀਰ ਰੁਕਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, 'ਸੈਂਟਰਲ ਆਈਲੈਂਡ, ਐਫਰੀਕਨ ਲਾਇਨ ਸਫਾਰੀ।' ਪਿੱਛੋਂ ਕਹੀਆਂ ਦੋਨੋਂ ਬਾਵਾਂ ਕਰਨਵੀਰ ਨੇ ਦੇਖੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਚਿੰਟੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾਂ ਯਾਦ ਕਰਵਾਏ ਸਨ। ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਜੀਤੀ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਿਆ। 'ਇਸ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ?'

ਕਰਨਵੀਰ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਫਸ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, 'ਉਹ ਕਿਸ ਲਈ?'

'ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਿੱਧਾ ਜਵਾਬ ਦੇ।'

'ਨਹੀਂ।'

'ਕੰਮ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਦੈ?'

'ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਨੌਕਰੀ ਵਾਸਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇਣ ਮੌਕੇ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਹਾਂ।'

'ਠੀਕ ਹੈ। ਬੈਠ ਕੇ ਉਡੀਕ ਕਰ।' ਆਖ ਕੇ ਅਫਸਰ ਅੰਦਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਡੀਕ ਦੇ ਉਹ ਪਲ ਕਰਨਵੀਰ ਨੂੰ ਪਹਾੜ ਜਿੱਡੇ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਕਮਾਈ ਅਤੇ ਸਪੇਨ ਦੇ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਲਏ ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋ ਬੈਠੇਗਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਚਿੰਟੀ ਤੇ ਟਰੱਕ ਟਰੇਨਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕਹਿਣ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦੇ ਦੁੱਖ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ। ਦਸਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਅਫਸਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਫੀਸ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਲੈ ਲਾ।' ਕਰਨਵੀਰ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਾ ਆਇਆ ਹੋਵੇ। ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਵਾਲਾ ਪੇਪਰ ਲੈ ਕੇ ਕਰਨਵੀਰ ਹੌਲਾ-ਫੁਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਪਣੀ ਕਾਰ 'ਚ ਬੈਠਦਾ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਬੋਲਿਆ, 'ਲੈ ਬਈ ਤਿਆਰ ਰਹੀਂ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਡਰਾਈਵਰ ਤੈਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੂੰ ਜਾਣਾ ਹੋਇਆ।'

'ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਹੁਣੇ ਭੇਜ ਦੇਵੋ ਕਿਸੇ ਟਰੱਕ 'ਤੇ।' ਕਰਨਵੀਰ ਨੇ ਝੱਟ ਕਿਹਾ। ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਫੋਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਕਰਨਵੀਰ ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬੰਦੋਬਸਤ ਬਾਰੇ

ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਿਆਂ ਇਸ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੀ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕਰਨਵੀਰ ਨੇ ਉਥੇ ਡੱਠੇ ਸੋਫੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਪੁੱਛ ਹੀ ਲਿਆ, 'ਸਰ, ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਮੇਰਾ ਕਿਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਮੈਂ ਇਸ ਸੋਫੇ 'ਤੇ ਹੀ ਸੌਂ ਜਾਇਆ ਕਰਾਂ।'

'ਇਹ ਦਫ਼ਤਰ ਇਆ। ਰਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਾਡੀ ਨੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੈਨੀ ਤਾਂ ਮੋਟਲ ਦੱਸ ਕਿਹੜੇ 'ਚ ਛੱਡ ਕੇ ਆਵਾਂ? ਏਨਾ ਕੁ ਮੈਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਇਆਂ।'

ਤੇ ਕਰਨਵੀਰ ਨੇ ਸਰੀ ਮੋਟਲ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਦਿੱਤਾ। ਟਰਾੱਟੋ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਫੋਨ 'ਤੇ ਸਰੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਸਸਤੇ ਮੋਟਲ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜਦ ਕਰਨਵੀਰ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹੀ, ਉਸ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਬੈਂਡ ਦੇ ਨਾਲ ਪਏ ਸਟੂਲ ਉੱਪਰ ਪਈ ਘੜੀ ਦੇ ਨੌਂ ਵਜਾਉਂਦੇ ਲਾਲ ਹਿੰਦਸਿਆਂ 'ਤੇ ਪਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਚਾਰਜ 'ਤੇ ਲਾਏ ਆਪਣੇ ਫੋਨ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਾਲ ਮਿੱਸ ਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਕੋਈ ਕਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ ਹੋਈ। ਕਰਨਵੀਰ ਝੱਟ ਬਿਸਤਰੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਵਿਚ ਵੜ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਰੀ ਮੋਟਲ ਦੇ ਇਸ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਵਿਚ ਨਹਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਵੜਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਆਉਂਦੀ ਕੱਚੇ ਮਾਸ ਵਰਗੀ ਗੰਧ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਬਦਲ ਲਿਆ ਸੀ। ਟੱਬ ਅਤੇ ਸਿੱਕ ਦੁਆਲੇ ਲਿੱਪੀ ਸਿਲੀਕੋਨ 'ਤੇ ਕਾਲੇ ਧੱਬਿਆਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਚਿਆਣ ਆਈ। ਫਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਟਾਈਲਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੋਟਲ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਆਪਣੀ ਜੋਬ 'ਚ ਬਚੇ ਕੁਝ ਹੀ ਨੋਟਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਬਦਲ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਦੀ ਬੱਤੀ ਜਗਾਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚੀ ਦੰਦਾਂ 'ਤੇ ਬੁਰਜ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨਹਾ ਕੇ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਟਰੱਕ 'ਤੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇ। ਛੋਟਾ ਅਟੈਚੀ ਤੇ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਕੱਪੜੇ ਅਟੈਚੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਪਾ ਲਵੇ? ਕੁਝ ਪਲ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਕੱਛੇ ਬੁਨੇਣਾਂ, ਸਵਿਟ ਪੈਂਟ ਤੇ ਟੀ ਸ਼ਰਟ ਅਟੈਚੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਪਾ ਲਏ।

ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਬਾਰੇ ਖਿਆਲ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਸੁਣ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਡਰਾਈਵਰ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਦਾਲਾਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਗਰਮ ਕਰ ਕੇ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। 'ਰੋਟੀਆਂ ਕਿੱਥੇ ਬਣਾਵਾਂ ਹੁਣ? ਚੱਲ ਡਰਾਈਵਰ ਆਪਣਾ ਬੰਦਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਨਾਲ ਹੀ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜੇ ਸਾਰ ਲਵਾਂਗਾ।' ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਪਿੱਠ ਵਿਚੋਂ ਟਰਾੱਟੋ ਤੋਂ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਕੁੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਪਿੰਨੀਆਂ ਵਾਲੇ ਮੋਮੀ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਪਿੰਨੀ ਖਾ ਲਈ। ਲਿਫ਼ਾਫ਼ੇ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਅਟੈਚੀ ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੰਬਲ ਤੇ ਹੋਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿੱਕ ਸੁਕ ਸੀ, ਤੇ ਬੋਲਿਆ, 'ਲੈ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਕਾਲ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਗੱਲਾਂ ਦੇਵੇਂ ਹੀ ਐਖੀਆਂ ਹਨ- ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਵੀ, ਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਰੱਖਣਾ ਵੀ...।
ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਧੀਨਗੀ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਨੰਬਰ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੁੰਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਓਨੀ ਦੇਰ ਹੀ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡੀ ਸੁਰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਜਸਬੀਰ ਚੰਡ
ਫੋਨ: +91-94172-87399

ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਮਕਾਨ ਪੁੱਛਣ ਜਾਓ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਇੱਛਾ ਦੇਖੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਚੋਰ-ਉਚਕੇ ਹੋਵੋ!
“ਪਹਿਲਾਂ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ? ਉਹ ਮਕਾਨ ਕਿਉਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ? ਬੱਚੇ ਕਿੰਨੇ ਹਨ? ਤਨਖਾਹ ਕਿੰਨੀ ਹੈ? ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਵਜੇ ਘਰੇ ਵੜਦੇ ਹੋ? ਨੌਂ ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੇਟ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇਗਾ...।”
ਰਿਮਾਝ 'ਤੇ ਲਏ ਮੁਜਰਿਮ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਇੰਨੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦੀ ਹੋਣੀ ਜਿੰਨੇ ਮਾਲਕ ਮਕਾਨ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ।
ਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਲਿਸਟ: “ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ... ਉੱਛਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ...।”
ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵੀ ਬਥੇਰੇ

ਦੇਖੇ ਸੁਣੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਰਾਇਆ ਦੇਣ ਦਾ ਨਾਉਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ, ਮਕਾਨ ਦਾ ਸੱਤਿਆਨਾਸ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਮਕਾਨ ਦੱਬ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਵਰਿਊਆਂ ਬੱਧੀ ਕੋਰਟਾਂ-ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਹੁੰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।
...ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਵੀ ਦੇਖੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਰਾਇਆ ਨਾ ਦੇਣ 'ਤੇ, ਜਾਂ ਮਕਾਨ ਖਾਲੀ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਭਾਂਡੇ ਚਲਾ ਕੇ ਗਲੀ ਵਿਚ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਭਾੜੇ ਦੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁਟਾਪਾ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਮਕਾਨ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਮੈਂ ਚੁਤਾਲੀ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੱਟੇ-ਮਿੱਠੇ, ਕੋੜੇ-ਕੁਸੈਲੇ ਅਨੁਭਵ ਹੱਡੀ ਹੱਚਕਾਏ ਹਨ। ਇਕੱਲਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਤਨਖਾਹ ਬੋੜੀ, ਪਤਨੀ ਤੇ ਦੋ ਬੱਚੇ। ਉਪਰੋਂ ਬਾਪ ਦੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ, ਸੱਤ ਭੈਣ-ਭਰਾ। ਹਰ ਦੂਜੇ ਤੀਜੇ ਸਾਲ ਕਿਸੇ ਭੈਣ ਜਾਂ ਭਰਾ ਦੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ। ਬਾਪ ਤਾਂ ਦੋ ਵਿਆਹ ਕਰ ਕੇ ਹਾਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਪਰੋਂ ਉਸ ਦੀ ਟੀ.ਬੀ. ਦੀ ਨਾ-ਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਖਰਚ। 1933 ਦਾ

ਮੈਟ੍ਰਿਕੂਲੇਟ ਬਾਪ (ਜਦੋਂ ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਸਨ) ਵੱਡੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਦਾ ਭੰਨਿਆ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਆਪਣਾ ਮਕਾਨ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕਿਆ।
ਉਦੋਂ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਟੱਬਰ ਸਾਂਝਾ ਸੀ। ਬੰਦ ਗਲੀ ਵਾਲੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦਾ ਭਣੋਈਆ ਫੌਜ ਵਿਚੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਮਕਾਨ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਖਾਲੀ ਮਕਾਨ ਦੀ ਦੱਸ ਪਈ। ਬੁੱਢਾ ਤੇ ਬੁੱਢੀ ਸੀ ਬੇ-ਔਲਾਦ। ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਆਪ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਪੋਰਸਨ ਸੀ- ਦੋ ਕਮਰੇ, ਰਸੋਈ ਤੇ ਸਾਂਝਾ ਗੁਸਲਖਾਨਾ ਮੰਨ ਗਏ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦੇਣ ਲਈ। ਕਿਰਾਇਆ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈਆਂ। ਕਹਿੰਦੇ- ਅੱਜ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਕਰ ਲਓ, ਭਲਕੇ ਸਮਾਨ ਧਰ ਲੈਣਾ। ਮੈਂ, ਮਾਂ, ਭੈਣ ਤੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਤੋਂ ਜਾਲੇ ਲਾਏ। ਨਲਕੇ ਤੋਂ ਬਾਲਣੀਆਂ ਭਰ ਭਰ ਇੰਟਾਂ ਵਾਲੇ ਫਰਸ਼ ਪੋਤੇ। ਗੱਲ ਮੁਕਾਓ, ਸਾਰੀ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਕਰ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬੱਕ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪੈ ਗਏ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਣ

ਗਏ ਬਈ ਸਮਾਨ ਲੈ ਆਈਏ ਤਾਂ ਬੁੱਢਾ ਮੁੱਕਰ ਗਿਆ! “ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਅਸੀਂ ਮਕਾਨ!”
ਮਕਾਨ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਰੁੱਖਾ ਜਿਹਾ ਬੋਲਿਆ, “ਕਾਰਨ ਕੀ? ਬੱਸ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਬਈ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ, ਕੋਈ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਐ?”
ਇੰਨੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ! ਇੰਨੀ ਜ਼ਿੱਲਤ!!
ਉਦੋਂ ਭੋਲੇ ਦੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ। ਇੱਕ ਕਮਰਾ, ਨਾਲ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਰਸੋਈ, ਪਰਲੇ ਪੁੱਜੇ ਵਿਚ ਬੋਰ ਵਾਲੀ ਲੈਟਰੀਨ। ਕੱਚੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੱਝ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਰੂੜੀ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਮੱਝ ਨੇ ਗੋਹ ਤੇ ਮੂਤ ਨਾਲ ਲਿੱਬੜੀ ਪੂਛ ਮਾਰ ਕੇ ਪੋਤੇ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰ ਦੇਂਦੀ। ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਤੁੜੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਵਾ ਚੱਲਦੀ ਤਾਂ ਬਰੀਕ ਰੀਣ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉੱਡੀ ਫਿਰਦੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਸਮਾਨ 'ਤੇ ਵੀ।
ਮੁਹੱਲੇ 'ਚ ਵਿਆਹ ਸੀ। ਸਜੀਆਂ ਫੱਬੀਆਂ ਤੁੰਮਤਾਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਰਾਤ ਚੁੱਕੀ ਭਾਜੀ ਘਰੋ-ਘਰ ਵੰਡਦੀਆਂ ਫਿਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਬਾਰ ਮੂਹਰੇ ਆ ਕੇ ਰੁਕ ਗਈਆਂ:

“ਕੁੜੇ ਆਹ ਘਰ?”
“ਨਹੀਂ... ਨਹੀਂ... ਅਗਾਂਹ ਚੱਲੋ! ਇਹ ਤਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਐ।”
ਸਕੂਲੋਂ ਛੁੱਟੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਪਤਨੀ ਹੁਬਕੀ ਰੋ ਰਹੀ ਸੀ।
ਸਕੂਲ ਦੀ ਨੁੱਕਰ ਵਾਲਾ ਮਕਾਨ ਬੁਢਲਾਡੇ ਦੇ ਇੱਕ ਆਰੇ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਸੀ ਕਿ ਕਿਰਾਇਆ ਆਪ ਬੁਢਲਾਡੇ ਦੇ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸੀ। ਉਸ ਮਹੀਨੇ ਕਿਰਾਇਆ ਦੇਣ ਨਾ ਜਾ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਬਾਪ ਨੇ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਦੇਣ ਬੁਢਲਾਡੇ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਆਰੇ ਵਾਲਾ ਲੋਹਾ ਲਾਖਾ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਸੀ- “ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣ ਆਏ ਕਿਰਾਇਆ?”
ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭੈਣ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸੀ। “ਲੈ ਜਾ ਮੋੜ ਕੇ... ਕਹਿ ਦੇਈਂ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਕਾਨ ਲੱਭ ਲਵੋ।” ਮੈਂ ਨਿੱਮੋਝਣਾ ਜਿਹਾ ਹੋਇਆ, ਨਾ ਖੜੁਨ ਜੋਗਾ, ਨਾ ਮੁੜਨ ਜੋਗਾ। ਪੈਰ ਘੜੀਸਦਾ ਗੇਟ ਵੱਲ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, “ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਐਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਫਤਾ ਜਾ...।” ਕਿਰਾਇਆ ਫਤਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮਣ-ਮਣ ਦੇ ਪੈਰ ਘੜੀਸਦਾ ਬਸ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ।
ਤੇ ਫੇਰ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ।

ਆ ਜੋ।” ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਚਿੱਤ 'ਚ ਆਈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਅਟੈਚੀ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਰੱਖੇਗਾ? “ਚੱਲ ਜਦੋਂ ਡਰਾਈਵਰ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ, ਉਸੇ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁੱਛ ਲਵਾਂਗਾ। ਆਪਣਾ ਬੰਦਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਨੀ ਮਦਦ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀ ਦੇਵੇਗਾ”, ਸੋਚ ਕੇ ਕਰਨਵੀਰ ਨੇ ਮੁੜ ਫੋਨ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਨਗਾਂ 'ਤੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰ ਕੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਮੋਟਲ ਦੀ ਲਾਬੀ ਵਿਚ ਕੋਫੀ ਮਸ਼ੀਨ ਪਈ ਸੀ ਪਰ ਉੱਥੋਂ ਕੋਫੀ ਪੀਣ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਮੋਟਲ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਭਰਵਾਂ ਸਾਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲੱਭਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਫੋਨ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗਾ। ਮੈਕਡੋਨਲਡ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਉੱਥੇ ਜਾਣ ਲਈ ਪੈਦਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਕੋਫੀ, ਇੱਕ ਮੈਕਮਫਨ ਤੇ ਹੌਸ ਬਰਾਊਨ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਇੱਕ ਕੋਠੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਿਆ। ‘ਮੋਟਲ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕਾਲ ਉਡੀਕਣ ਨਾਲੋਂ ਇੱਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਡੀਕਣਾ ਬਿਹਤਰ ਹੈ’, ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ। ‘ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਕਾਲ ਆਵੇ?’ ਉਸ ਦੇ ਚਿੱਤ 'ਚ ਆਈ। ਉਹ ਸਮਿੰਦਰ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਰਿੜਕਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਕਾਲ ਆ ਸਕਦੀ ਆ---।” ‘ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਆਉ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਵੀ ਕਾਲ ਆ ਸਕਦੀ ਏ। ਤੇ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕਾਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਉਨਾ ਚਿਰ ਕੀ ਕਰੂੰ? ਉਡੀਕਦਾ ਹੀ ਰਹੂੰ? ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਮਤਲਬ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਹੋਵੇ? ਤੇ ਫਿਰ ਮੈਂ ਐਨਾ ਚਿਰ ਇਸੇ ਸਤਿਆਂਦ ਮਾਰਦੇ ਖਸਤੇ ਤੇ ਸਸਤੇ ਮੋਟਲ ਵਿਚ ਰਹੂੰ? ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਟਿਕਾਣਾ ਹੀ ਲੱਭ ਲਵਾਂ ਅੱਜ, ਨਾਲੇ ਵੱਡੇ ਅਟੈਚੀ ਦਾ ਫਿਕਰ ਮੁੱਕ, ਨਾਲੇ ਆਪਣੀ ਰੋਟੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਰਾਂਗਾ---।’ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਿਆ ਹੀ ਉਹ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਸੁਣ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬ੍ਰੈਪਟਨ ਵਾਂਗ ਸਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਗਰ ਛਕਦੇ ਹਨ। ‘ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ ਕਿ ਕੋਈ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਵਾਲਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਨਾ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬੰਦੋਬਸਤ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਹੋ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ’, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਫੋਨ 'ਤੇ ਸਰੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਲੱਭਣ ਲੱਗਾ। ਤੁਰ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾ ਲੱਭਿਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਨੇੜੇ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤਕ ਅੱਪੜਣ ਲਈ ਬੱਸ ਰੂਟ ਦੇਖਣ ਲੱਗਾ। ਬੱਸ 'ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਮਿੰਟ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਟੈਂਪਲ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉੱਥੇ ਜਾਣ ਲਈ ਉੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦਾ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ? ਪਰ ਅਗਲੇ ਹੀ ਪਲ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਡਰ ਝਟਕ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ, ‘ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ-ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਫੋਨ ਕਰੇਗਾ ਹੀ। ਜੇ ਨਾ ਵੀ ਏਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਫੇਰ ਵੀ ਕੋਈ ਚੱਕਰ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਧਾ ਰਾਹ ਏ, ਝੱਟ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵਾਂਗਾ।’ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਉਹ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿੰਗਜੌਰਜ ਬੁਲਵਰਡ ਅਤੇ 72 ਐਵੇਨਿਊ ਦੇ ਚੌਰਸਤੇ ਵੱਲ

ਤੁਰ ਪਿਆ। ਬ੍ਰੈਪਟਨ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਬਸਾਂ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਬੱਸ ਸਰਵਿਸ ਦਾ ਭੇਤ ਪਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਝੱਟ ਹੀ ਬੱਸ ਆ ਗਈ। ਕਰਨਵੀਰ ਨੇ ਫੋਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੀ ਫੜੀ ਰੱਖਿਆ। ਬੱਸ ਦੇ ਸ਼ੋਰ ਵਿਚ ਉਹ ਕਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੁੰਝਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਵੀਹਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਬਾਲੀ ਲੈ ਕੇ ਪਾੜ੍ਹੇ ਲੱਗਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾ ਬੈਠਾ। ਬ੍ਰੈਪਟਨ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਹੀ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵੱਖਰੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਗੁੱਲੀ ਦੇ ਜੁਗਾੜ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਨਾਲ ਕੁੱਲੀ ਦੀ ਵੀ। ਉੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਆਪ ਲੁਕੇ ਕੇ, ਸੰਭਲ ਕੇ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਜੋਹਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਵਿਜ਼ਟਰ ਵੀਜੇ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਲੈਣ ਦੇ ਜੁਗਾੜ ਵਿਚ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ

ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ ਹੀ’, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਰਨਵੀਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।
ਉਸ ਨੇ ਚਾਹ ਵਾਲਾ ਗਲਾਸ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੇ ਕੋਠੇ ਵਿਚ ਰੱਖੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗ ਉਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਗੋਤ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣਗੇ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੰਢ ਜੁੜ ਜਾਵੇ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀ ਬੁਲਾਈ ‘ਸਾਸਰੀਕਾਲ’ ਦਾ ਕੁਝ ਕੁ ਨੇ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹੇ। ਕਰਨਵੀਰ ਨੂੰ ਇਹ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਪੇਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਹਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਸਰੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਨਿੱਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਪਿਛੋਕੜ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲ ਉਨੇ ਦਿਲਚਸਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੇ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੂਰ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ

ਕਹਿੰਦਾ ਕੋਈ ਸੁਨੇਹਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਕਮਾਈ ਅਜਾਈ ਹੀ ਨਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਆਸ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਰਾਤ ਵੀ ਕਰਨਵੀਰ ਦੇ ਚਿੱਤ 'ਚ ਆਈ ਸੀ ਕਿ ਜੀਤੀ ਨਾਲ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਮਿਲ ਜਾਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬਖ਼ਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਲਵੇ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਸੁਨੇਹਾ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ, “ਜਦੋਂ ਟਾਈਮ ਹੋਇਆ ਦੱਸ ਦੇਈਂ, ਮੈਂ ਕਾਲ ਕਰਾਂਗਾ।”
ਜੀਤੀ ਦਾ ਝੱਟ ਮੁੜਵਾਂ ਸੁਨੇਹਾ ਆ ਗਿਆ, “ਜਦੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਕਾਲ ਕਰ ਲਵੀਂ।”
ਕਰਨਵੀਰ ਨੇ ਪਾਰਕਿੰਗ ਲਾਟ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਫੋਨ ਮਿਲਾ ਲਿਆ।
“ਆ ਗਿਆ ਚੇਤਾ?” ਫੋਨ ਚੁਕਦਿਆਂ ਹੀ ਜੀਤੀ ਬੋਲੀ।
“ਹਾਂ, ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਐਸ ਵੇਲੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਕਿਵੇਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਟਾਈਮ?”

“ਬਾਸਟਰਡ।”
ਜੀਤੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ, “ਉਹਦਾ ਇਕਦਮ ਹੀ ਐਟੀਚਿਊਡ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਐਸੀ-ਵੈਸੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦੈ, ਉਹਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਬੁਆਏ ਫ੍ਰੈਂਡ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਐ, ਚਾਲੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਜਿਹਾ ਦਿਖਾਈ ਜਾਵੇ। ਕਹਿੰਦਾ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਘੁੰਮਣ ਚੱਲਾਂਗੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਮੇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਬਾਹਾਂ ਵਲ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, ‘ਆਈ ਲਵ ਯੂ’। ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਮੈਂ ਘਰ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਾਂ ਨਾ। ਹੁਣ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਫੋਨ ਆਈ ਜਾਂਦੈ। ਮਾਫੀ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੈ।”
“ਚਪੇਤ ਮਾਰਦੀ ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਦੇ।”
“ਪਤਾ ਏ ਨੀ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੀ ਕਰਾਂ, ਐਨਾ ਅਚਾਨਕ ਹੋਇਆ ਇਹ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਰੋਣ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦੈ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਕੋਲ ਕੰਪਲੇਂਟ ਕਰ ਦਿਆਂ ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਫ੍ਰੈਂਡਾਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਸਬਕ ਮਿਲ ਗਿਐ, ਰਹਿਣ ਦਿਆਂ। ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਐਕਸਪੀਰੀਐਂਸ ਲੈਟਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਪਰ ਮੈਂ ਕਾਲਜ ਦੀ ਕਾਉਂਸਲਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰ ਕੇ ਕਰ ਦੇਈ ਐ ਕੰਪਲੇਂਟ।”
“ਸਬਕ ਕਿੱਥੇ ਮਿਲਾਐ। ਜੀਤੀ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕੱਲੀ ਨਾ ਸਮਝੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਵਾਂ। ਨਾਲੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਮੈਂ ਪੱਕਾ ਹੋਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਉਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦੈ ਕਿ ਆਪਾਂ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਛੋਟੀ ਸੈੱਟ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਪ ਕੱਚੀ ਏਂ ਹਾਲੇ। ਜੇ ਸਿਰਫ ਪੱਕਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦਿਲਰੀਤ ਵਰਗੀ ਪੱਕੀ ਦੇ ਮਗਰ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਵਾਂ। ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਵਾਂਗਾ, ਜਦੋਂ ਕਰੇਗੀ। ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੀਂ, ਮੈਂ ਇਕ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਜਦੋਂ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਣ ਲੱਗਾ, ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਵਾਂਗਾ।”

ਜੀਤੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, “ਉਹਦਾ ਇਕਦਮ ਹੀ ਐਟੀਚਿਊਡ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਐਸੀ-ਵੈਸੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦੈ, ਉਹਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਬੁਆਏ ਫ੍ਰੈਂਡ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਐ, ਚਾਲੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਜਿਹਾ ਦਿਖਾਈ ਜਾਵੇ। ਕਹਿੰਦਾ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਘੁੰਮਣ ਚੱਲਾਂਗੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਮੇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਬਾਹਾਂ ਵਲ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, ‘ਆਈ ਲਵ ਯੂ’। ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਮੈਂ ਘਰ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਾਂ ਨਾ।

ਆਪ ਲੁਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਵਾਲਾ ਮਿਲੇ, ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਦੇ ਪਿੰਡੋਂ ਜਾਂ ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਓਂ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਹ ਬੈਠ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਲੱਗਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਲੜ ਸਿਰਾ ਨਾ ਫਤਾਇਆ। ‘ਇਹ ਵੀ ਓਪਰੇ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਲੁਕੋਦੇ ਹੋਣਗੇ’, ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਬਾਹਰਲੀ ਕੰਧ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿੱਥੇ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਸਮੈਂਟ ਦੇ ਇਸਤਿਹਾਰ ਚਿਪਕਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਲੰਗਰ ਛਕ ਕੇ ਕਰਨਵੀਰ ਉਸ ਕੰਧ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਉੱਥੋਂ ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਬਾਏ 'ਤੇ ਫੋਨ ਕੀਤੇ। ਐਡਰੈੱਸ ਲੈ ਲਏ। ਕਿਰਾਇਆ ਪੁੱਛ ਲਿਆ। ਕਿਰਾਏ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਐਨਾ ਕਿਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ‘ਪਰ ਕਿਸ ਨਾਲ?’ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਵੱਲ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਉਹ ਪਾੜ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਮੁੰਡੇ ਅਠਾਰਾਂ-ਉੱਨੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਗੋਤ ਵਿਚ ਸਨ ਤੇ ਕਰਨਵੀਰ ਪੱਚੀਆਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰਨਵੀਰ ਮਿਲਦਾ, ਉਹ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਕੰਧ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਕਰਨਵੀਰ ਮੁੜ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬੇਸਮੈਂਟ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਕਾਹਲੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਕੰਮ ਕਿੱਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਬੇਸਮੈਂਟ ਲੱਭੇ। ‘ਜਦੋਂ ਡਰਾਈਵਰ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਫੇਰ ਹੀ ਇਹ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਾਂਗੇ। ਆਪਣਾ ਬੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹ ਵੀ ਤਾਂ ਕੋਈ

ਰੱਖਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਮਹਿੰਗੇ ਪੈ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਕਿਸ ਕਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛੋਕੜ ਪੁੱਛਦੇ! ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਕਰਨਵੀਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਤੱਪਤ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੰਧ ਨਾਲ ਢੋਅ ਲਾ ਲਈ। ਫਿਰ ਫੋਨ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ‘ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਫੋਨ ਨਾ ਆਵੇ। ਜੇਬ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਕਿਨਾਰੇ ਏ। ਮੋਟਲ ਦਾ ਖਰਚਾ ਵੱਖਰਾ’, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਹੋਰ ਉੱਥੇ ਨਾ ਬੈਠਿਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਲਾਟ ਦੇ ਅਖੀਰ ‘ਚ ਦਿਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸੱਜੀ ਵੱਖੀ ਵਿਚ। ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਮੁਸਕਾਨ ਆ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੁਆਲੇ ਗੋਤਾ ਕੱਢ ਕੇ ਉਹ ਲੰਗਰ ਹਾਲ 'ਚ ਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਵਰਤਾਉਂਦੇ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਸਿੰਘ ਜੀ, ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਨੇ, ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਬ ਦੀਆਂ ਨੇ?”
“ਹਾਂ ਜੀ।”
“ਬਾਹਰੋਂ ਆਇਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਹੋਣਗੀਆਂ?”
“ਨਹੀਂ ਜੀ, ਇਕ ਸਿਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਐ ਤੇ ਦੂਜੀ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਐ।”
ਕਰਨਵੀਰ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਮਸਾਂ “ਅੱਛਾ” ਨਿਕਲਿਆ। ਉਹ ਫਿਰ ਕੰਧ ਨਾਲ ਢੋਅ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਜੀਤੀ ਆ ਗਈ। ਉਸ ਦਾ ਜੀਅ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਲਿਖ ਦੇਵੇ। ਕੱਲ੍ਹ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਉਸ ਨੇ ਸਮਿੰਦਰ ਨੂੰ ਡਾਲਰ ਫਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੇ, ਉਸ ਅੰਦਰ ਆਸ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਕਾਸ! ਜੀਤੀ ਦਾ ‘ਹਾਂ’

“ਕੰਮ 'ਤੇ ਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੁਣ।”
“ਕਿਉਂ, ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਐਸਾ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ?”
“ਬਹੁਤ ਕੁਝ।” ਆਖਦੀ ਜੀਤੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਨਵੀਰ ਨੂੰ ਭਰਤਾ ਗਈ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਪੁੱਛਿਆ, “ਜੀਤੀ, ਕੀ ਗੱਲ ਏ?”
ਜੀਤੀ ਰੋ ਪਈ। ਕਰਨਵੀਰ ਤੋਂ ਉਹ ਰੋਂਦੀ ਸਹਾਰੀ ਨਾ ਗਈ। “ਜੀਤੀ, ਗੱਲ ਤਾਂ ਦੱਸ। ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਯਾਰ ਦੱਸੋਗੀ ਵੀ?” ਆਖਦਾ ਕਰਨਵੀਰ ਉਤੇਜਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਸੰਭਲ ਕੇ ਜੀਤੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, “ਗੁਰਮੀਤ ਟੱਚਡ ਮੀ ਇਨਐਪਰੋਪਰੀਏਟਲੀ (ਗੁਰਮੀਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਛੋੜਿਆ)।”
“ਵੱਟੂ? ਕਦੋਂ? ਕਿਵੇਂ? ਕਹੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਵਾਂ ਜੀਤੀ?” ਕਰਨਵੀਰ ਇਕੋ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆਖ ਗਿਆ।
ਜੀਤੀ ਫਿਰ ਫਿਸ ਪਈ। ਕਰਨਵੀਰ ਬੋਲਿਆ, “ਜੀਤੀ ਯਾਰ, ਸਟਰੋਂਗ ਹੋ ਕੇ ਦੱਸ ਕਿ ਹੋਇਆ ਕੀ।”
ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਸੰਭਲ ਕੇ ਜੀਤੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, “ਜਿੰਦਣ ਤੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ ਨਾ, ਤੇਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ। ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਸੁਣ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, ‘ਤੂੰ ਫਸ ਨਾ ਜਾਈਂ। ਠੱਗ ਹੁੰਦੇ ਐ ਐਹੋ-ਜਿਹੇ। ਪੱਕਾ ਹੋਣ ਲਈ ਤੇਰੇ ਮਗਰ ਫਿਰਦੈ। ਉਹਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੋਊ ਕਿ ‘ਕੱਲੀ ਕੁੜੀ ਐ ਫਸਾ ਲਊ’ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੀਂ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਐ। ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਪੱਕੀ ਕਰਵਾਉਂ ਏਥੋ।”

“ਚਪੇਤ ਮਾਰਦੀ ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਦੇ।”
“ਪਤਾ ਏ ਨੀ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੀ ਕਰਾਂ, ਐਨਾ ਅਚਾਨਕ ਹੋਇਆ ਇਹ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਰੋਣ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦੈ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਕੋਲ ਕੰਪਲੇਂਟ ਕਰ ਦਿਆਂ ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਫ੍ਰੈਂਡਾਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਸਬਕ ਮਿਲ ਗਿਐ, ਰਹਿਣ ਦਿਆਂ। ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਐਕਸਪੀਰੀਐਂਸ ਲੈਟਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਪਰ ਮੈਂ ਕਾਲਜ ਦੀ ਕਾਉਂਸਲਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰ ਕੇ ਕਰ ਦੇਈ ਐ ਕੰਪਲੇਂਟ।”
“ਸਬਕ ਕਿੱਥੇ ਮਿਲਾਐ। ਜੀਤੀ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕੱਲੀ ਨਾ ਸਮਝੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਵਾਂ। ਨਾਲੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਮੈਂ ਪੱਕਾ ਹੋਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਉਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦੈ ਕਿ ਆਪਾਂ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਛੋਟੀ ਸੈੱਟ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਪ ਕੱਚੀ ਏਂ ਹਾਲੇ। ਜੇ ਸਿਰਫ ਪੱਕਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦਿਲਰੀਤ ਵਰਗੀ ਪੱਕੀ ਦੇ ਮਗਰ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਵਾਂ। ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਵਾਂਗਾ, ਜਦੋਂ ਕਰੇਗੀ। ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੀਂ, ਮੈਂ ਇਕ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਜਦੋਂ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਣ ਲੱਗਾ, ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਵਾਂਗਾ।”
ਜੀਤੀ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਕਰਨਵੀਰ ਫਿਰ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੋਟਲ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਮੋਟਲ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਹ ਖਾਲੀ ਪਏ ਬੱਸ ਸਟਾਪ ਦੇ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੀਤੀ ਜਾਗਦੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਲਵੇਗਾ। ਜੀਤੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਹੀ।
ਜੀਤੀ ਜਾਗਦੀ ਹੀ ਸੀ। ਕਰਨਵੀਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਫਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਬਾਰੇ ਫਿਕਰ ਸੁਣ ਕੇ ਜੀਤੀ ਨੇ ਧਰਵਾਸਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਜਿਵੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ‘ਚ ਰੋਟੀ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਡਰਾਈਵਰ ਆਪਣਾ ਬੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਮਦਦ ਕਰੂਗਾ ਹੀ।” ਜੀਤੀ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਕਰਨਵੀਰ ਨੂੰ ਕਾਲ ਆ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਓਪਰਾ ਨੰਬਰ ਸੀ। ਕਰਨਵੀਰ ਨੇ ਝੱਟ ਜੀਤੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਨਾਲ “ਹੈਲੋ” ਕਿਹਾ ਪਰ ਅੱਗੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾ ਬੋਲਿਆ। ਕਰਨਵੀਰ ਨੇ ਫਿਰ ਆਪ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਫੋਨ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਫੋਨ ਬੰਦ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। (ਚੱਲਦਾ)

ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹਾਂਗਕਾਂਗ : ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ

ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮੰਨ ਹੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨਿਕੰਮੇ, ਨਸ਼ੋਈ, ਗੈਂਗਸਟਰ, ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਾਂ ਵੱਖਵਾਦੀ ਨਹੀਂ, ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਤੇ ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸਰਦਾਰ ਹਨ। ਹੁਣੇ ਹੋਈਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ 32 ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ 20 ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਭਾਰਤ ਮਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਭਰਨ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਇਹ ਤੱਥ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ 16 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ 13 ਤਗਮੇ ਜਿੱਤੇ। ਕੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਖੇਡ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਹੈ? ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਤਕ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਬੇਅੰਤ ਕੁੱਚ ਬਾ ਨਹੀਂ ਅ।

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-785-1661
principalsarwansingh@gmail.com

ਦਿੱਤੀਆਂ। ਭੁੱਖੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਿੱਡ ਭਰਦੇ ਹੋਏ ਤੇ ਪਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਦੁਹਰੀਆਂ ਸ਼ਿਫਟਾਂ ਲਾ ਕੇ ਕਰਤੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫੌਰਨ ਐਕਚੇਜ਼ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਤਜੌਰੀਆਂ ਭਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ। ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਬਦਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਪਾਣੀ, ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਬੇਕਿਰਕ ਲੁੱਟ, ਧਰਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸੁਧਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਪੜਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਿਆ? ਉਤੋਂ ਲੋਹੜਾ ਇਹ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਬੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹੋਂ ਉਖਾੜਨ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਆਬਾਦੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਹੈ। ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ 1951 ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। 19ਵੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਚੀਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। 1948 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਲੰਡਨ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਗੁਰੂ ਦੱਤ ਸੋਧੀ ਨੇ ਫਿਲਪਾਈਨ ਦੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰੋਮੋਟਰ ਜਾਰਜ ਬੀ ਵਾਰਗਸ ਨਾਲ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਏਸ਼ੀਅਨ ਐਮੇਚਿਓਰ ਅਥਲੈਟਿਕ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਬਣੀ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ 12-13 ਫਰਵਰੀ 1949 ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਫਿਲਪਾਈਨ, ਸਿਆਮ, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ, ਬਰਮਾ, ਸੀਲੋਨ, ਨਿਪਾਲ, ਅਫ਼ਗ਼ਾਨਿਸਤਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਉਥੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਅਥਲੈਟਿਕ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ 'ਏਸ਼ੀਅਨ ਖੇਡ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ' ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਚੁੱਕੀ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਮਨੀਲਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੇਡੀਅਮ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਟਰੈਕ ਦੁਆਲੇ ਸਾਈਕਲ ਪੱਟੀ ਵਿਛਾਈ ਗਈ। ਤੈਰਨ ਤਲਾਅ ਤੇ ਹੋਰ ਖੇਡ ਭਵਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨੇੜੇ ਲੱਗਦੀਆਂ ਫੌਜੀ ਬੈਰਕਾਂ 'ਓਲੰਪਿਕ ਪਿੰਡ' ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਮਿਥੇ ਦਿਨ ਏਸ਼ਿਆਈ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਝੰਡੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੀਆਂ ਬਾਹੀਆਂ 'ਤੇ ਲਹਿਰਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਹਰਾ ਦਿੱਤਾ: ਖੇਡ ਨੂੰ ਖੇਡ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਖੇਡੋ। ਫਿਰ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮਾਟੋ 'ਐਵਰ ਆਨਵਰਡ' ਉਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ

ਵਿਚ ਜੁੜਣ ਲੱਗੇ। ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ 4 ਮਾਰਚ 1951 ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਹੋਈਆਂ। ਲਾਲ ਕਿਲੇ 'ਚੋਂ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ਾਲ ਜਗਾਈ ਗਈ। ਓਲੰਪੀਅਨ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਸ਼ਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਾਇਆ ਤੇ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਜਗਾਈ। ਸਟੇਡੀਅਮ 'ਚ 11 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ 489 ਖਿਡਾਰੀ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਭਾਰਤੀ ਦਲ ਦੇ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮੂਹ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਅਫ਼ਗ਼ਾਨਿਸਤਾਨ, ਬਰਮਾ, ਸੀਲੋਨ, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ, ਇਰਾਨ, ਜਪਾਨ, ਨੇਪਾਲ, ਫਿਲਪਾਈਨ, ਮਲਾਇਆ, ਥਾਈਲੈਂਡ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਨ। ਚੀਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਪਹਿਲੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਭਾਗ ਨਾ ਲਿਆ। ਖੇਡਾਂ 4 ਤੋਂ 11 ਮਾਰਚ ਤਕ ਚੱਲੀਆਂ। ਅਥਲੈਟਿਕਸ, ਬਾਸਕਟਬਾਲ, ਫੁੱਟਬਾਲ, ਸਾਈਕਲ ਦੌੜਾਂ, ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਤੈਰਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਏ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਚਿਨ ਨਾਗ ਨੇ ਤੈਰਨ ਵਿਚ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੋਨ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਵਾਟਰ ਪੌਲੋ ਦਾ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਵੀ ਜਿੱਤ ਗਈ। ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੀ ਖੇਡ 'ਚ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਮਿਲਿਆ।

ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਮੈਡਲ ਪੰਜਾਬੀ ਅਥਲੀਟਾਂ ਨੇ ਜਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ: ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ, ਛੋਟਾ ਸਿੰਘ, ਮਹਾਵੀਰ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਬਖ਼ਤਵਾਰ ਸਿੰਘ, ਮਦਨ ਲਾਲ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ, ਏ. ਐਸ. ਬਖ਼ਸ਼ੀ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਸੋਮਨਾਥ, ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਕਰਨ ਸਿੰਘ, ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਰਸਾ ਸਿੰਘ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਖਿਡਾਰੀ ਪਟਿਆਲਾ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਸਨ। ਜਪਾਨ 23 ਸੋਨੇ, 20 ਚਾਂਦੀ, 15 ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਤਗਮਿਆਂ ਨਾਲ ਮੀਰੀ ਰਿਹਾ। ਭਾਰਤ ਨੇ 15 ਸੋਨੇ, 16 ਚਾਂਦੀ, 19 ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਤਗਮੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਇਰਾਨ 8 ਸੋਨੇ, 6 ਚਾਂਦੀ, 2 ਤਾਂਬੇ ਦੇ

ਤਗਮਿਆਂ ਨਾਲ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਇਆ। ਹੁਣ ਤਕ ਦੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੇ ਟੀਮ ਈਵੈਂਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੋਨੇ ਦੇ 60 ਤਗਮੇ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਦੇ 4 ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਅਤੇ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਦੇ 43 ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਵੀ 13 ਸੋਨ ਤਗਮੇ ਜਿੱਤੇ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਦੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ 20 ਤਗਮੇ ਜਿੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ: ਸਿਫਤ ਕੌਰ ਸਮਰਾ, ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਕਨਿਕਾ ਅਹੁਜਾ, ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੁਰ, ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ, ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਾਰਦਿਕ ਸਿੰਘ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਵਰੁਣ ਕੁਮਾਰ, ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ, ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਹਾਦਰ ਪਾਠਕ, ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਰਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਲ, ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਭਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ, ਹਰਮਿਲਨ ਬੈਂਸ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਧਰੁਵ ਕਪਿਲਾ, ਰਾਜੇਸ਼ਵਰੀ ਕੁਮਾਰੀ, ਵਿਜੇਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸਤਨਾਮ

ਸਿੰਘ, ਸੁਖਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੰਜੂ ਰਾਣੀ ਤੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ। 1966 ਦੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਾਕੀ ਦਾ ਸੋਨ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤਿਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਵਿਚ 12 ਖਿਡਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ: ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਕਰਨਲ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁਲਿਸ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੇਲਵੇ, ਹਰਮੀਕ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਹਰੀਪਾਲ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਹਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ। ਹੁਣ ਜਿਹੜੀ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਤੋਂ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੀ, ਉਸ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀ ਤੇ

ਮੀਤ ਕਪਤਾਨ ਹਾਰਦਿਕ ਸਿੰਘ। ਉਸ ਟੀਮ ਵਿਚ ਦਸ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਕੀ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ 43 ਗੋਲ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਦੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਚੁਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 48 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 8-8 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਅਗਾਉਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਰਾਸ ਆਏ। ਹੁਣ ਜੇਤੂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਇਨਾਮ ਵੀ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਹੁਣ ਤਕ 24 ਵਾਰ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਖੇਡੀ ਗਈ ਹੈ। 8 ਵਾਰ ਇੰਡੀਆ ਜਿੱਤਿਆ, 4 ਵਾਰ ਜਰਮਨੀ, 3 ਵਾਰ

ਮਿਊਨਿਖ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਭਾਰਤ, ਕੀਨੀਆ, ਯੂਗਾਂਡਾ ਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ 40 ਖਿਡਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਸਨ। ਮਿਊਨਿਖ ਓਲੰਪਿਕਸ ਵਿਚ 2 ਸਤੰਬਰ 1972 ਨੂੰ ਜੋ ਮੈਚ ਭਾਰਤ ਤੇ ਕੀਨੀਆ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਉਸ ਵਿਚ 15 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜੂਤਿਆਂ ਉਤੇ ਰੁਮਾਲ ਸੋਂਹਦੇ ਸਨ। ਮਾਸਕੋ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸੋਨ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੇ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰਵਰਡ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 15 ਗੋਲ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਓਲੰਪਿਕ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਬਣਿਆ। ਹਰਮੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਏਸ਼ੀਅਨ

ਮੀਤ ਕਪਤਾਨ ਟੀਮ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ 8 ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੈਚ ਖੇਡ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੇਸ਼ਕ ਦੋ-ਢਾਈ ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਹਨ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਬੋਲਬਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1928 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਟੀਮ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤੀ ਉਸ ਵਿਚ 5 ਖਿਡਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਨ। 1932 ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਓਲੰਪਿਕ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 7 ਹੋ ਗਈ। ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਲਾਲ ਸ਼ਾਹ ਬੁਖਾਰੀ ਬਣਿਆ। ਵੀਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕਪਤਾਨੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਨੀਅਰ, ਊਧਮ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ, ਹਰਮੀਕ ਸਿੰਘ, ਹਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ, ਰਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗਗਨਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਗਿਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਓਲੰਪੀਅਨ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਦੋ-ਦੋ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਾਰ ਓਲੰਪਿਕਸ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਚਾਂਦੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਸੋਨੇ ਦੇ ਤਗਮੇ ਜਿੱਤੇ ਜੋ ਹੁਣ ਤਕ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ।

1947 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖੇਡੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਜਾਂ ਇੰਜ ਕਹਿ ਲਓ ਕਿ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਮੈਚ ਭਾਵੇਂ ਮੈਲਬੌਰਨ 'ਚ ਖੇਡਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਰੋਮ, ਟੋਕੀਓ, ਬੈਂਕਾਕ, ਤਹਿਰਾਨ ਜਾਂ ਕੁਆਲਾਲੰਪੁਰ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਏਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਓਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬੀ। ਬਾਈਆਂ 'ਚੋਂ ਪੰਦਰਾਂ-ਸੋਲਾਂ ਖਿਡਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਦੀ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਪਈ 'ਲਈ' ਨੂਰਿਆ, ਦੇਈਂ ਬੀਰਿਆਂ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ!

ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਦੀਆਂ 19ਵੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ 660 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 249 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ 28 ਸੋਨੇ, 28 ਚਾਂਦੀ, 41 ਕਾਂਸੀ, ਕੁਲ 107 ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ 100 ਮੈਡਲਾਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਪਾਰ ਕੀਤਾ। ਜਕਾਰਤਾ ਦੀਆਂ 18ਵੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ ਭਾਰਤ ਨੇ 16 ਸੋਨੇ, 23 ਚਾਂਦੀ, 31 ਕਾਂਸੀ, ਕੁਲ 70 ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਚੀਨ ਨੇ

ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਗਿਣਤੀ 383 ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 201 ਗੋਲਡ, 111 ਸਿਲਵਰ, 71 ਬਰੌਜ ਮੈਡਲ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਥਾਂ ਜਪਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੈਡਲ 52, 67, 69 ਕੁਲ 188 ਹਨ। ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਨੇ 42, 59, 89 ਕੁਲ 190 ਤਗਮੇ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਚੌਥੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਉਜ਼ਬੇਕਿਸਤਾਨ ਜਿਸ ਨੇ 22, 18, 31 ਕੁਲ 71 ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਅੱਡ ਹੋਏ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਸੋਨੇ ਦਾ ਇੱਕ ਵੀ ਤਗਮਾ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕੇ! ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 32 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ 20 ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕੁਲ 1 ਚਾਂਦੀ ਤੇ 2 ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਤਗਮੇ ਹੀ ਜਿੱਤ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਅਨੇਕਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ, ਧਰਮਾਂ, ਜਾਤੀਆਂ, ਨਸਲਾਂ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਪਹਾੜਾਂ, ਰੇਗਸਤਾਨਾਂ, ਜੰਗਲਾਂ, ਉੱਚੇ ਨੀਵੇਂ ਤੇ ਪੱਧਰੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਾਲਾ ਬਹੁਰੰਗਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਹਦੇ 'ਤੇ ਇੱਕੋ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ: ਸੌ ਫੁੱਲ ਖਿੜਣ ਦਿਓ। ਜਿਥੇ ਹਰ ਫੁੱਲ ਨੂੰ ਖਿੜਣ ਤੇ ਮਹਿਕਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲਣਗੇ ਉਥੇ ਹੀ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਣਗੇ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ 44 ਖਿਡਾਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ 32, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 31, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 21, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ 17, ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ 13, ਰਾਜਸਥਾਨ 13, ਕੇਰਲਾ 11, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 10, ਮਨੀਪੁਰ 9, ਆਂਧਰਾ 9, ਹਿਮਾਚਲ 7, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 7, ਕਰਨਾਟਕ 6, ਝਾਰਖੰਡ 4, ਉਤੀਸਾ 3, ਅਸਾਮ 2, ਉਤਰਾਖੰਡ 2 ਤੇ ਮੀਜੌਰਮ ਦਾ ਇੱਕ ਖਿਡਾਰੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁਲ 660 ਖਿਡਾਰੀਆਂ 'ਚੋਂ 249 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ 107 ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। 29 ਮੈਡਲ ਅਥਲੀਟਾਂ ਨੇ ਜਿੱਤੇ, 22 ਸੁਟਰਾਂ ਨੇ, 9 ਤੀਰਅੰਦਾਜ਼ਾਂ ਨੇ, 6 ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੇ, 5 ਸਕ੍ਰੂਐਸ਼ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ, 5 ਰੋਇੰਗ ਦੇ, 5 ਵੇਟਲਿਫਟਰਾਂ ਨੇ, 3 ਸੇਲਿੰਗ ਦੇ, 2 ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮਾਂ ਦੇ, 2 ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ ਦੇ, 2 ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਦੇ, 3 ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਦੇ, 2 ਟੈਨਿਸ ਦੇ, 2 ਘੋੜਸਵਾਰੀ ਦੇ, 2 ਚੈਂਸ ਦੇ, 2 ਰੋਲਿੰਗ ਸਪੋਰਟਸ, 1 ਬ੍ਰਿਜ, 1 ਗੋਲਫ਼, 1 ਵਸੂ, 1 ਕੋਇੰਗ, 1 ਸੇਪਕ ਟਕਰਾ ਤੇ 1 ਟੇਬਲ ਟੈਨਿਸ ਦਾ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੁਣ ਐਨੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਵਾਂਚਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਭਾਰਤ ਟੀਚਾ ਭਾਵੇਂ 20 ਮੈਡਲਾਂ ਦਾ ਰੱਖੇ ਪਰ 10 ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਤਾਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਾਰ ਹੋਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦੇ।

ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਦੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਕਪਤਾਨ ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਥ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਲਵਲੀਨਾ ਨੇ ਦਿੱਤਾ। ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਰੋਹ ਦੀ ਰਸਮ ਓਲੰਪਿਕ ਕਾਉਂਸਲ ਆਫ਼ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਾ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। 2026 ਦੀਆਂ 20ਵੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਜਪਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨਗੋਆ ਵਿਚ, 2030 ਦੀਆਂ 21ਵੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਕਤਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੋਹਾ 'ਚ ਤੇ 2034 ਦੀਆਂ 22ਵੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਅਰਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਰਿਆਧ 'ਚ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ 11 ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ 500 ਤੋਂ ਘੱਟ ਖਿਡਾਰੀ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਜਦ ਕਿ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਦੀਆਂ 19ਵੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ 45 ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਿਡਾਰੀ ਚੁੱਕੇ। ਮੁਕਾਬਲੇ 6 ਸਪੋਰਟਸ ਤੋਂ ਵਧਦੇ ਹੋਏ 46 ਸਪੋਰਟਸ ਤਕ ਤੇ ਈਵੈਂਟ 57 ਤੋਂ 465 ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਚੀਨ ਨੇ ਹੁਣ ਤਕ ਇਕ ਵਾਰ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਕਰਾਈਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਚੈਲੰਜ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਨ ਭਾਰਤ ਵੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਹੀ ਕਰਾਵੇ ਬਲਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ ਹੋਰ ਵੱਧ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਹੁਲ੍ਹਾ ਮਿਲੇਗਾ।

ਭਾਰਤੀ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਾਂਝ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਰੋਟੂਕਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ ਵਲੋਂ ਚੁਣੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਦਰਪਣ ਹਨ। ਅਲੇਫ ਬੁੱਕ ਕੰਪਨੀ, ਦਰਿਆ ਗੰਜ, ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਗਾਲੀ, ਉਰਦੂ, ਉੜੀਆ, ਹਿੰਦੀ, ਤਾਮਿਲ, ਆਸਾਮੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ, ਤੈਲਗੂ, ਗੋਆਨ ਤੇ ਮਰਾਠੀ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਇੱਕ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਵਡਿੱਤਣ ਜਾਣਨਾ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਮੇਰਾ ਮਨ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਪੱਖ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦਾ ਗੱਡਾ ਸਮੁੱਚੇ ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੱਕ ਲਿਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਬੋਲਦਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਕਾਲੀਆ ਤੇ ਕੇਸਰਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਮਾਣ ਹੈ।

ਉਸਦੇ ਬਾਂਕੇ ਬੋਲਦ ਬਨਾਮ ਲੋਹੇ ਦਾ ਇੰਜਣ! ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਅਫਵਾਹ ਫੈਲ ਗਈ ਕਿ ਜਿਸ ਸੜਕ 'ਤੇ ਮਾਗੁਨੀ ਦਾ ਗੱਡਾ

ਮਾਗੁਨੀ ਕੀ ਜਾਣੇ ਕਿ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕਾਹਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਮਾਗੁਨੀ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਉੱਝ ਵੀ ਜਿੰਨੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਉਸਦਾ ਗੱਡਾ ਵੋਂਦਾ ਹੈ ਬੱਸ ਦੇ ਇੱਕ ਇਕੱਲੇ ਫੇਰੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪੰਜ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਸਮਾ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੀ ਹੋਇਆ। ਨਵੀਂ ਬੱਸ ਭਰੀ ਭਰੂਨੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਮਾਗੁਨੀ ਦਾ ਗੱਡਾ ਖਾਲੀ।

ਅੰਤ ਉਹ ਦਿਨ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਜਦ ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦਾ ਬੂਹਾ ਤੋੜ ਕੇ ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਉੜੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਕੋਈ ਇੱਕ ਸਵਾਰ ਨੂੰ' ਚੇਤੇ ਆ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਖੰਨਾ ਨੂੰ ਤਾਂਗਾ ਵਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂਗੇ ਵਾਲੇ ਦਾ ਉਸ ਰੂਟ 'ਤੇ ਬੱਸ ਚਲਣ ਨਾਲ ਉਹੀਓ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮਾਗੁਨੀ ਦਾ। ਮੇਰਾ ਪਿਆਰ ਆਪਣੀ ਉਸ ਕਹਾਣੀ (ਆਪਣੀ ਸਵਾਰੀ) ਵੱਲ ਵੀ ਗਿਆ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਇਕ ਨਾ ਗੱਡਾ ਵਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਾਂਗਾ; ਸਗੋਂ ਉਠ ਵਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਾਲ ਅਸਬਾਬ ਆਪਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਲੱਦ ਕੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਾੜ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਹਾੜੀ ਤੋਂ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ। ਉਹਦੇ ਵਾਲੇ ਰੂਟ ਉੱਤੇ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਉਹੀਓ ਝਟਕਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਧੀਰ ਦੇ ਤਾਂਗੇ ਵਾਲੇ ਤੇ ਗੋਦਾਵਰੀ ਮੋਹਾਪਾਤਰਾ ਦੇ ਗੱਡੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ।

ਚੰਗੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੀ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਆਨੰਦ ਲੈਣ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਲੇਫ ਬੁੱਕ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਸੌਖਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮੈਂ ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਾਲੇ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਇਸਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ ਲੜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਾਂਸ ਤੱਕ ਦੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰੀਤੀਆਂ ਦੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤੀਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ

ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ

ਰੋਟੂਕਾ ਸਿੰਘ

ਸਵਾਰੀਆਂ ਵੋਂਦਾ ਸੀ ਉਥੇ ਅਮੀਰ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਨੇ ਬੱਸ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਮਾਗੁਨੀ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਕਹਿ ਕਹਾ ਮਾਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਸ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਬੱਸ ਦੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਵਰਗੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਤੇ ਸਾਂਝ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਉਸਦੇ ਬੋਲੇ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਇੰਜਣ ਦੀ ਘਰ-ਘਰ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਉਸਦੀ ਬੱਸ ਵਿਚ ਕੌਣ ਚੜ੍ਹੇਗਾ।

ਮਾਗੁਨੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਗੱਡੇ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਗੱਦੇ ਗੱਦੀਆਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਸਿਆਣੇ।

ਮਾਗੁਨੀ ਕੀ ਕਰਦਾ। ਉਸਨੇ ਦੇਵੇਂ ਡੰਗ ਖਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਡੰਗ ਖਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਦਿਨ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਜਦ ਉਸਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਅੱਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲੀ।

ਕਾਲੀਆ ਤੇ ਕੇਸਰਾ ਦੇ ਖਾਣ ਲਈ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਜਰ ਨਿਕਰ ਆਏ।

ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਅਰਥੀ, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੋਖੋਂ, ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਤੇ ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਵਰਗੇ ਮਹਾਰਥੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ, ਗੁਰਦੇਵ ਰੁਪਾਣਾ, ਗੁਰਬਚਨ ਭੁੱਲਰ, ਮੋਹਨ ਭੰਡਾਰੀ, ਬਚਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ, ਸੁਕੀਰਤ, ਕੇਸਰਾ ਰਾਮ ਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਕਤਿਆਲਵੀ ਵਰਗੇ ਨਵੀਨ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬਲਿਸ਼ਰ ਵੀ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਪੁਸਤਕ ਮਾਲਾ, ਲਾਹੌਰ ਬੁਕਸਾਪ, ਨਵਯੁਗ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਟਰੱਸਟ ਹਨ। ਸੰਪਾਦਕ ਜੋਤੀ ਰੋਟੂਕਾ ਸਿੰਘ, ਚੇਅਰਪਰਸਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਵਾਹਾਂ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ। ਬਹੁਰੰਗੀ ਵੰਨ ਸੁਵੰਨਤਾ। ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਮਾਣੋ!

ਅੰਤਿਕਾ
—ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ—
ਮੈਂ ਗਮ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਡੁਬਦਾ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਗਮ ਦੇ ਮੈਨੂੰ ਸਹਾਰੇ ਬੜੇ ਨੇ ਤੁਸਾਂ ਚਣ ਲਏ ਨੈਣਾਂ ਕੇਰੇ ਜੋ ਹੰਝੂ ਜੋ ਕਿਰ ਨਾ ਸਕੇ ਗਮ ਦੇ ਮਾਰੇ ਬੜੇ ਨੇ ਮੈਂ ਚੁੰਮ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾ ਕੇ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਜੋਬਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪੈਰੀਂ ਕਿਨਾਰੇ ਬੜੇ ਨੇ।

ਸ਼ਹੀਦ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਵਿਤਾ

{ਸ਼ਹੀਦ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਜਮਹੂਰੀ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖ ਕੇ 74ਵੇਂ ਦਿਨ ਅਕਤੂਬਰ 27, 1969 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣ-ਆਹੁਤੀ ਦਿੱਤੀ}

ਅਲਵਿਦਾ! ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ,
ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬ! ਮੇਰੇ ਆਬ, ਪੰਥ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ।
ਆਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਤਾਰਾ ਟੁੱਟਿਆ।
ਧਰਤੀ ਦਾ ਚਾਨਣ ਲੁੱਟਿਆ।
ਚਲਾ ਗਿਆ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਝਾੜ ਕੇ,
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਤੇ ਜਿਸ ਹੱਕ ਸੁੱਟਿਆ।
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕੂਕਦੀ,
ਵਿਲਕਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਦੂਰ,
ਪਾਣੀ ਬਿਨ ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ,
ਠੰਢੀ ਹੋ ਰਹੀ,

ਅਜਮਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਮੇਸ਼ਾ,
ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ ਦੋਸਤਾਨਾ ਮੈਚ।
ਇਹ ਕਲਬੁਤ ਪੰਥ ਦੀ ਅਮਾਨਤ,
ਮੈਂ ਦੇਸ਼ ਕੌਮ ਲੇਖੇ ਲਾ ਲਿਆ।
ਸ਼ੁਕਰ ਤੇਰਾ ਲੱਖ ਵਾਰ,
ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਦੀ ਰੱਖੀ ਲਾਜ।
ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਕੀਤੀ,
ਮਰਜ਼ੀਵਤੋ ਦੀ ਅਰਦਾਸ,
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜਾਂ ਮੌਤ,

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਫੋਨ: 408-608-4961

ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ,
ਮੌਤ ਪਰਨਾ ਰਿਹਾ,
ਵਚਨ ਕੀਤਾ ਜੋ,
ਤੁਸਾਂ ਨਾ ਪਾਲਿਆ।
ਰੋਕੋ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਸਹਾਦਤ ਤੋਂ,
ਪੀਣ ਦਿਓ ਰੂਹਾਨੀ ਜਾਮ।

ਬਿਰਥੀ ਨਾ ਜਾਏ ਕਦੇ ਰੁਕੇ ਨਾ,
ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਾਂਗ।

ਜੇਲ੍ਹ ਭਰੇ ਅੰਦੋਲਨ,
ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੇ ਮੋਰਚੇ,
ਮਰਨ ਵਰਤ ਤੇ ਸੱਤਿਆਗ੍ਰਹਿ,
ਖੁੱਲ੍ਹਦੇ ਟੁੱਟਦੇ ਕੱਚੇ ਤੰਦ ਵਾਂਗ,
ਪਵਿੱਤਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੇ ਜੂਸ ਨਾਲ।

ਹੱਕ ਸੱਚ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ,
ਜੂਝਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ,
'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨਾ ਲਟਕਾਓ,
ਸਾਡੇ ਹੱਕ ਸਾਡੀ ਝੋਲੀ ਪਾਓ।'

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਛੱਤ,
ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਨੁੱਕਰੇ,
ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਉੱਸਰਿਆ,
ਆਤਮ ਦਾਹ ਹਵਨ-ਕੁੰਡ,
ਸ਼ਾਮੀਂ ਚਾਰ ਵਜੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ,

ਹੋ ਗਿਆ ਠੰਢਾ ਅੰਗੀਠਾ,
ਇੱਕ ਝਲਕ ਪਾ ਕੇ,
ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ।
'ਮੰਨ ਲਈ ਈਨ ਉਨ੍ਹਾਂ।'
ਜੈਕਾਰੇ ਬੁਲਾ ਕੇ,
ਸੋਧੇ ਅਰਦਾਸੇ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਦਾ,
ਮਹੱਤਵ ਛੁੱਟਿਆ ਕੇ।
ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ,
ਮੱਥੇ ਕਲੰਕ ਤੌਰੀਨ ਚਿਪਕਾ ਕੇ,
ਗੁਮਰਾਹਕੁਨ ਲਾਰੇ ਝੋਲੀ ਪਵਾ ਕੇ।

ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਹਿੰਦਿਆਂ,
ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਗਰਦਾਨਦਿਆਂ,
ਨਮੋਸ਼ੀ ਆਏਗੀ ਤੁਹਾਨੂੰ।
ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਅਪਣਾਇਓ ਬੇਸ਼ੱਕ,
ਸਮਾਰਕ ਨਾ ਬਣਾਇਓ ਕਿਧਰੇ,
ਮੈਂ ਧੜਕਦਾ ਰਹਾਂਗਾ ਹਰ ਦਮ,
ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਜਰੇ ਵਿਚ
ਉਂਗਾਂਗਾ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਬਣ ਕੇ।

ਤੁਹਾਡੀ ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਆਤਮਾ,
ਤੜਫਾਏਗੀ ਤੁਹਾਨੂੰ,
ਮਰਯਾਦਾ ਸਿਖਾਏਗੀ ਤੁਹਾਨੂੰ।
ਮਿਆਨ 'ਚੋਂ ਕੱਢੀ ਤਲਵਾਰ ਵਾਂਗ,
ਪਰਬਤਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚੀ,
ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਸੁੱਚੀ,
ਸਿੱਖ ਦੀ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ,
ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾਂ,
ਸਹੀ ਪੂਰਨੇ ਪਾ ਰਿਹਾਂ।

ਕੁਰਬਾਨੀ ਪਿਤਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੀ,
ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਤੇ ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ ਦੀ,
ਭੁੱਲਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਅਲੋਪ।
ਬੁਝਦੀ ਇਸ ਚੰਗਿਆਤੀ ਨੂੰ,
ਫੁਕਾਂ ਮਾਰ ਜਗਾ ਰਿਹਾਂ।
ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਿਹਾਂ ਮਿਸਾਲ,
ਪ੍ਰਾਣ ਅਹੁਤੀ ਪਾ ਕੇ,
ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ।

ਸਾਂਝੇ ਤੁਸੀਂ ਸੱਤਾ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ,
ਇਹ ਮੇਰੇ ਮੁਆਫ਼ਕ ਨਹੀਂ।
ਨਵੇਂ ਰਤਨ ਕੱਢਣ ਲਈ,
ਸਮੁੰਦਰ ਰਿਤਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।
ਆਤਮਾ ਰਿਤਕ ਰਿਹਾਂ,
ਫਰਜ਼ ਆਪਣਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾਂ।
ਮੈਂ ਮਰਾਂ ਪੰਥ ਖਿੜਦਾ ਰਹੇ,
ਦੇਸ਼ ਆਬਾਦ ਰਹੇ,
ਮੇਰੇ ਲੋਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਰਹਿਣ।
ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ 'ਤੇ
ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।
ਪੁਖਦਾ ਰਹੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ,
ਗਿੱਲਾ ਇਹ ਗਹੀਰਾ,
ਸੇਕਦਾ ਰਹੇ ਸਿਆਸੀ ਰੋਟੀਆਂ।
ਅਲਵਿਦਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ,
ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬ...ਮੇਰੇ ਆਬ ਮੇਰਾ ਪੰਥ,
ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ... ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ।

ਤੇਰੀ ਰੰਗਸ਼ਾਲਾ
ਤੇਰੀ ਰੰਗਸ਼ਾਲਾ 'ਚ ਮਦਹੋਸ਼ ਖੜ੍ਹੀ ਹਾਂ
ਤਨ ਗੁਲਾਲ, ਮਸਤਕ ਜਲਾਲ,
ਸਾਂਝ ਬੜੀ ਹਾਂ!

ਤੇਰੇ ਭਵ-ਸਾਗਰ 'ਚ ਮੈਂ ਖੇਲ ਰਹੀ ਹਾਂ,
ਕਾਗਤਾਂ ਦੀ ਬੋੜੀ
ਸਮੁੰਦਰਾਂ 'ਚ ਠੋਲ੍ਹ ਰਹੀ ਹਾਂ!

ਤੇਰਿਆਂ ਬਾਗਾਂ 'ਚ ਨਾਜ਼ਕ ਤਿਤਲੀਆਂ
ਮਸਤੀ 'ਚ ਉਡਦੀਆਂ
ਸੰਮੇਹਿਤ ਹੋਈ ਵੇਖ ਰਹੀ ਹਾਂ!

ਤੇਰੇ ਬਗੀਚਿਆਂ 'ਚ ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਦੀ ਹੱਟ
ਕਾਇਆ ਤੋਂ ਰੂਹ ਤੱਕ
ਮਹਿਕ ਗਈ ਹਾਂ!

ਤੇਰੇ ਉਪਬਨ 'ਚ ਬਹਾਰਾਂ ਦਾ ਜਲੋਅ
ਪੌਣਾਂ ਸੰਗ ਡੋਲਦੀ
ਚਹਿਕ ਰਹੀ ਹਾਂ!

ਹਰ ਪਾਸੇ ਤੇਰਾ ਹੀ ਜਲਵਾ
ਹਰ ਪਾਸੇ ਤੇਰੇ ਹੀ ਕੌਤਕ
ਤੇਰੀ ਰੰਗਸ਼ਾਲਾ 'ਚ
ਤੇਰੇ ਕੌਤਕਾਂ ਦਾ ਰਕਸ ਵੇਖ ਰਹੀ ਹਾਂ!

ਤੇਰੀ ਰੰਗਸ਼ਾਲਾ- 2
ਬਿਨ ਬੱਦਲ ਇਹ ਬਰਸਾਤ ਕਿਉਂ
ਖਿੜੀ ਧੁੱਪ 'ਚ ਮਨ ਉਦਾਸ ਕਿਉਂ
ਤੂੰ ਸਿੱਲ ਪੱਥਰ, ਕਿਉਂ ਪਿਘਲੀ ਏਂ
ਤੋਰੀ ਅੱਖ ਨਮੀ ਦਾ ਵਾਸ ਕਿਉਂ

ਬੱਕੇ ਹਾਰੇ ਕਦਮ ਹਰ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ ਦੇ
ਅੱਜ ਸੂਰਜ ਦੀ ਤੌਰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਿਉਂ
ਰੰਗਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਰੰਗ ਕਿਉਂ ਸਿਮਟ ਚੱਲੇ
ਹਰ ਸ਼ਖ਼ਸ ਹੋਇਆ ਬੇਆਸ ਕਿਉਂ?
ਕਰ ਰਹੀ ਤਾਂਡਵ ਇੱਥੇ ਮੌਤ ਅੱਜਕਲ
ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਾਂ 'ਚ ਰੁਲ ਰਹੀ ਲਾਸ਼ ਕਿਉਂ?
ਸ਼ਾਲਾ! ਖਿੜ ਜਾਵੇ ਇਹ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਫੇਰ
ਤੇਰੀ ਰੰਗਸ਼ਾਲਾ ਰਹੇ ਨਾ ਉਦਾਸ ਇਉਂ?
—ਸੁਰਜੀਤ (ਟੋਰਾਂਟੋ)

ਯਾਰਾਂ ਦਾ ਯਾਰ ਸੀ ਐੱਸ. ਬਲਵੰਤ

ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਤਜਰਬੇ ਹੁੰਦੇ, ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਦੀਆਂ, ਹਰ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਟਾਕਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ। ਹਸਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਯਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਇਹ ਤਜਰਬੇ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਸਿੱਖਣ/ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣਦੇ ਹਨ। 'ਮਹਿਫੂਜ਼ ਪਲ' (ਕੀਮਤ: 500 ਰੁਪਏ, ਨਵਯੁੱਗ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ) ਐੱਸ. ਬਲਵੰਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਲਈ ਉਹ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਨਾਂ ਹੈ।

ਪਰਮਜੀਤ ਚੀਂਗਰਾ
ਫੋਨ: +91-94173-58120

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਬਾਰੇ ਉਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਇੱਕ ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ- "ਮਹਿਫੂਜ਼ ਪਲ ਦਾ ਜਨਮ: ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਜਨਮ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਕੁਝ ਦੋਸਤ ਮੈਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਕਈ ਵੇਰੀ ਮੇਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ 'ਚੋਂ ਕਈ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦ ਕਰਨੀ। ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪਿੰਡ 'ਚੋਂ ਤੁਰੇ ਇੱਕ ਗ਼ਰੀਬ ਜਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ? ਜਾਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਦੀ ਮੇਰੇ ਖ਼ੁਦ ਵਿਚ ਇਹ ਇੱਛਾ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਖੱਟੇ-ਮਿੱਠੇ-ਕੌੜੇ-ਤੁਰਸ਼ ਤਜਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ 'ਤੇ ਖਲੋ ਕੇ ਅਤੀਤ ਵੱਲ ਦੇਖਣਾ ਦਿਲਚਸਪ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਮਾਅਨੇਖੋਜ਼ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਨੇ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਪਲ ਦਾ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ, ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਕਰਮਭੂਮੀ, ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਅੰਗੋ, ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬ ਰਹਿ ਜਾਣਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਬੰਬਈ, ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਦਾਨਿਸ਼ਵਰ ਤੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰਿਆਂ ਸੰਗ ਤੇ ਦਿੱਲੀ 1984

ਆਦਿ ਛੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਕਰਮਭੂਮੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ- ਇਹ ਗੱਲ ਲਾਇਲਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਪੈਂਦੇ ਕੁਝ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਹੈ। ਓਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਫੈਸਲਾਬਾਦ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਮੇਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਨ ਕੋਈ 1935-36 ਹੋਵੇਗਾ। ਓਦੋਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਵੇਰ ਦੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਠੰਢ ਉਤਰ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਯੁੱਧ ਦਾ ਸੇਕ ਕੁਝ ਨਿੱਘ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਸੂਰਜ ਦੀ ਗਰਮਾਇਸ਼ ਵਧਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮਰਦ ਰਜਾਈਆਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਓਸੇ ਦੇ ਘਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ। ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਘੋੜਿਆਂ 'ਤੇ ਸਵਾਰ।"

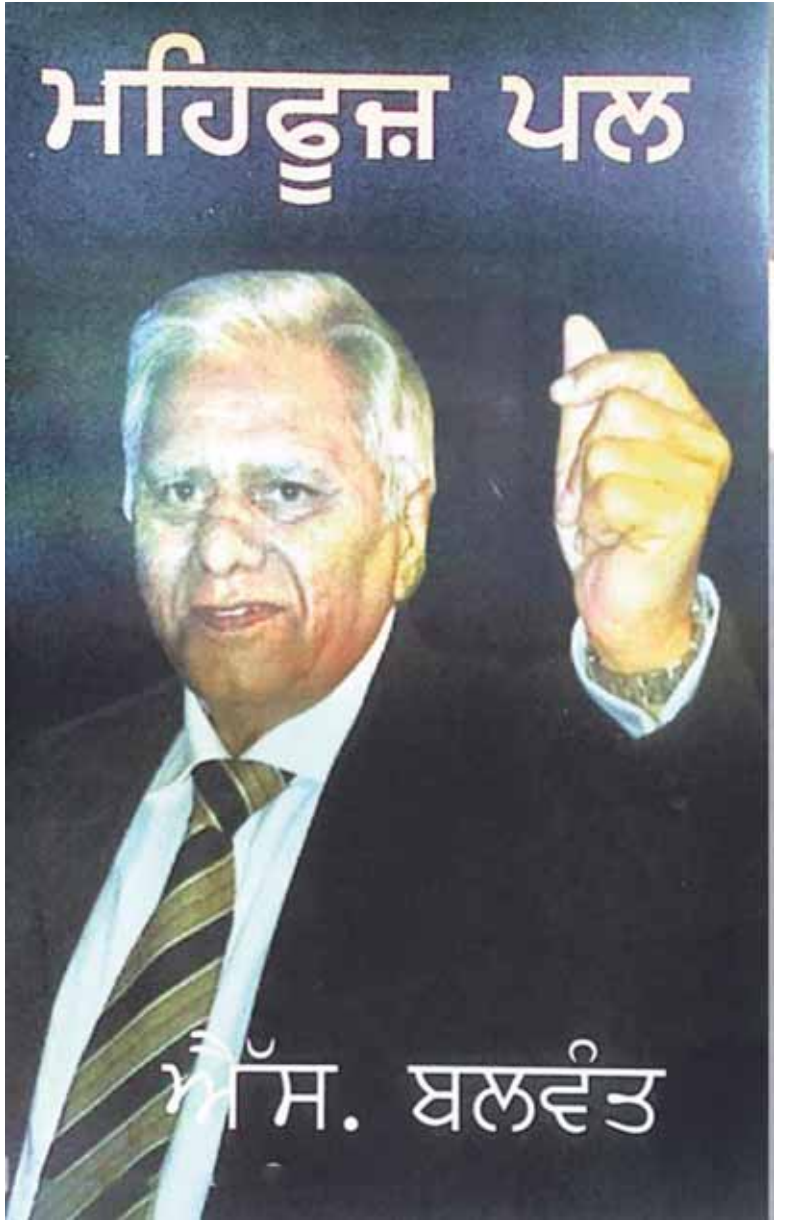
ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਦਿੰਦੀਆਂ ਉਹ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬੁਝਦੀਆਂ। ਇਸ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਮਿਆਰ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਪਰ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਅੰਬਰਤੋਂ ਈਕੋ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤਾਬ ਪਹਿਲੇ ਵਾਂਗ ਇੱਕ ਕਾਢ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪਹਿਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਇਉਂ ਹੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਣ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਤਜਰਬਾ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦਿਆਂ ਐੱਸ. ਬਲਵੰਤ ਲਿਖਦਾ ਹੈ- "ਪਰ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਓਥੇ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਟ-ਰਨ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਤੀਸਰਾ ਬੰਦਾ ਓਥੇ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਮੌਹ ਕਰਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਟ੍ਰੇਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਬੱਸ 'ਚ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ। ਪਰ ਮੇਰਾ ਤਜਰਬਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਕੇ ਟਾਈਮ ਪਾਸ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤਾਂ ਟਾਈਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਪਲਪ ਲਿਟਰੇਚਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਸਨ।"

ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪਾਠਕ ਹਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸੀਮਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ

ਪਾਪੂਲਰ ਸਾਹਿਤ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵਿਕਦਾ ਹੈ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਮੋਹਨ ਪਾਠਕ ਵਰਗਾ ਲੇਖਕ ਹਰ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਕਿਤਾਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਖਰੜਾ ਕਦੇ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਉਹਦੀ ਕਿਤਾਬ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਹੀ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਕਾਪੀਆਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇ।

ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪੜ ਵੇਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੇਖਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਤਰ ਕਾਫੀ ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਲਈ ਬੜਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਘਰ ਬਾਰੇ ਲੇਖਕ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਬੜਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ- "ਅਜਿਹਾ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੀ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਘਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੋਚ ਤਾਂ ਲਿਆ ਪਰ ਜੇਬ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਛੇ ਸੌ ਰੁਪਏ ਹੀ ਸਨ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸਰਮਾਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦਫਤਰ, ਖਰਤਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼, ਐਡੀਟਿੰਗ, ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ, ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ... ਸਭ ਪੈਸਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਮਗਰੋਂ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਵਜੋਂ ਸੁੱਟਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਤੇ ਬੁੱਕ ਸੈਲਰਾਂ ਤੋਂ ਉਗਰਾਹੀ ਵੀ ਕੋਈ ਖਾਲਾ ਜੀ ਦਾ ਵਾੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ।"

1984 ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਹੋਲੋਕਾਸਟ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਜ਼ਾਲਮ ਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਹਦੀ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਨੇ ਬੜੀ ਵੇਦਨਾਮਈ ਸੁਰ ਵਿਚ ਬਿਆਨਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ- "ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਉੱਜੜੀ ਹੈ। ਪਰ ਸੁਣਨ ਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਨ 'ਚ ਫਰਕ 1984 'ਚ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਕੇ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੀ ਮੌਤ ਦਾ ਖੌਫ਼ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਮੌਤ ਦੇ ਤਾਂਡਵ-ਨਾਚ ਬਾਰੇ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਰਦ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸੁਣੇ, ਪਰ ਮੌਤ ਨੂੰ ਚੱਖ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਬਚ ਕੇ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸ ਸਕਦਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਦਰਦਨਾਕ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਚਾਨਕ ਸਾਹ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਵਿਛੜਣ 'ਤੇ

ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਤਕਲੀਫ਼ਦੇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਦਰਦਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਡੂੰਘਾ ਉਹ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਭਰੋਸੇ 'ਤੇ ਹੋਵੇ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹਰ ਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਲਈ ਵਾੜ ਬਣ ਜਾਏ।"

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪੱਖ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਗਲਪੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਸੁਆਦ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਟੋਟਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਮਕਾਲੀ ਯਥਾਰਥ ਦੇ ਭਰਵੇਂ ਚਿਤਰਣ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਮੌਖਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦੀ ਨਕਸ਼ਨਿਗਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਵਿਧਾ ਵਿਚ ਪਰੋ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਗੁਲਬੀਨ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਯਾਰਾਂ ਤੇ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਗਲਪੀਕਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਅਦਬੀ ਸੱਚ: ਮਰਦ ਲੇਖਕ ਬਨਾਮ ਔਰਤ ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ

ਆਪਣਾ ਲੜੀਵਾਰ ਕਾਲਮ 'ਮੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਅਦਬੀ ਸੱਚ' ਲਿਖਦਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ 'ਮਰਦ ਲੇਖਕ ਬਨਾਮ ਔਰਤ ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ' ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਛੇੜੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮਰਦ ਲੇਖਕ ਔਰਤ ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸੋਚਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਵਾਰ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਜਾਂਦਾ ਕਿ

ਨਿਰੰਜਣ ਬੇਹਾ
ਫੋਨ: 89682-82700

ਕਾਹਨੂੰ ਸੁੱਤੀਆਂ ਕਲਾਂ ਜਗਾਉਣੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਘਰ ਬੈਠਿਆਂ ਉਲਛੇ ਲੈਣੇ ਨੇ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਲਮ ਲਿਖਣ ਦਾ ਪੱਕਾ ਮਨ ਉਦੋਂ

ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਸਦਾ ਜਵਾਬ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਸੰਖੇਪ ਸੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਆਖਿਰ ਇਕ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਬਾਪ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਰਾਹ ਤੋਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਂਦਾ? ਕੀ ਉਹ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਸਾਂ ਕਿ ਲੇਖਕ ਬਣਨ ਲਈ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਰਦ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੱਧ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਮਰਦ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਔਰਤ ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਏਨੀ ਘੱਟ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਰਦ ਲੇਖਕਾਂ ਵਾਂਗ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਸਕਦੀ। ਕੋਈ ਜ਼ੁਅਰਤ ਵਾਲੀ ਲੇਖਕ ਕੁੜੀ ਹੀ ਮਰਦ ਲੇਖਕਾਂ ਵਾਂਗ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਲੇਖਕ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਦਮ ਤੋੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਆਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਧੀਆਂ ਵਰਗੀ ਇਕ ਜਾਣਕਾਰ ਲੇਖਿਕਾ ਹਰ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੋਸਤ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦੇ ਇਸ ਜਵਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮੈਂ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਦੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਸੱਚ ਬੋਲ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸੱਚ ਕਿੰਨਾ ਕੌੜਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਪੋਸਟ ਆਪਣੀ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ।

ਬਹੁਤ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਸੁਆਲ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੁਰਸ਼ ਲੇਖਕ ਔਰਤ ਲੇਖਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਧੀ ਭੈਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਕੁਝ ਨਾਮਵਰ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਲੇਖਕ ਵੀ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਰ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਕਿਉਂ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਔਰਤ ਕੇਵਲ ਵਸਤੂ ਹੀ ਹੈ?

ਮੇਰੀ ਇਸ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਆਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤਰੁੰਤ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਚੱਲੀ ਲੰਮੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਪੁਰਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਔਰਤ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਵੱਧ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਕੁਝ ਔਰਤ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਮੈਸੇਜ ਬੋਕਸ ਵਿਚ ਤੇ ਕੁਝ ਨੇ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਬੀਬੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸਭਿਅਕ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਔਰਤ ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੇਰੀ ਇਸ ਪੋਸਟ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਲੇਖਿਕਾ ਨੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਠਰਕੀ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਝਾੜ-ਝੰਝ ਕਰਨ ਤੇ ਭੁਗਤ ਸੁਆਰਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਹੀ। ਕੁਝ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੇ ਮਰਦ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਲਛਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਚੰਦਰਮਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ

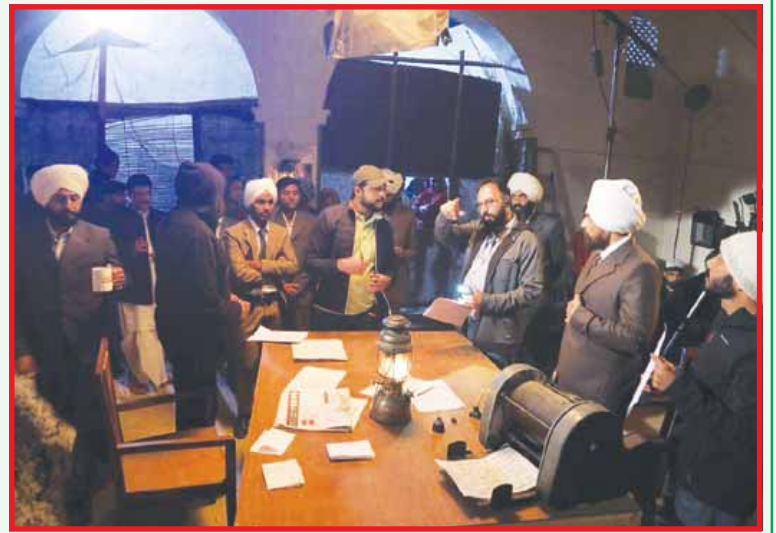
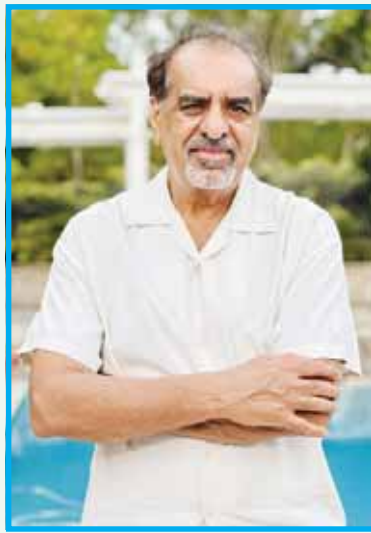
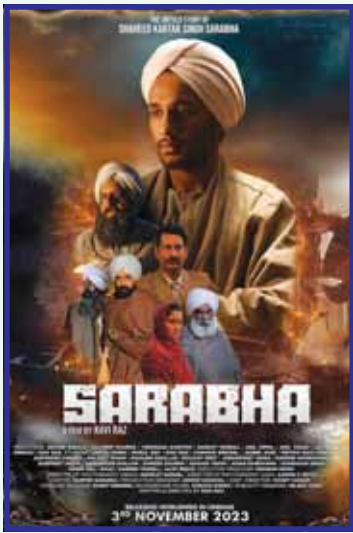
ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਰਗੇ ਪੁਰਾਣੇ ਤੇ ਬੋਧੇ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਤੌਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਧੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਮਰਦ ਤੇ ਔਰਤ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਾੜੀ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਵਜਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਕ ਪਾਸਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਤਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮਰਦ ਲੇਖਕ ਔਰਤ ਲੇਖਕਾਂ ਨਾਲ ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਹੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤ ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਔਰਤ ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ ਵੀ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਮਰਦਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਦੋ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਪਵਿੱਤਰ ਭਾਵਨਾ ਠਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਇਹ ਸੁਆਲ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵੀ ਔਰਤ ਤੇ ਮਰਦ ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ ਵਿਚਲੀ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕਦਰਦਾਨ ਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਰਦ ਤੇ ਔਰਤ ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ ਦੋਸਤਾਨਾ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਸਿੱਟੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਵੀ ਕਈ ਔਰਤ ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧ ਹਨ। ਪਰ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚਲੀ ਅਸਲੀਲਤਾ ਨਾਲ ਕਲੰਕਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੈਂ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਦੋਸਤੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਵਾਰਥ ਸਿੱਧੀ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਦੁਰ-ਉਪਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੈਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਅਸਲੀਲਤਾ ਬਾਰੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਢਿੱਢੇਰਾ ਪਿੱਟਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਅੰਦਰਲੀ ਅਸਲੀਲਤਾ ਨਾਲ ਵੀ ਲੜਾਈ ਜ਼ਰੂਰ ਲੜਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਮੌਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਛੇੜਨ ਲਈ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਤੇ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਕ ਔਰਤ ਲੇਖਿਕਾ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਵੀ ਠਰਕੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਠਰਕੀ ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜੇ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਖੁਦ ਉਸ ਦੀ ਭੁਗਤ ਸਵਾਰਨੀ ਪਈ। ਉਸਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਜ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਵਜੋਂ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀ ਲੇਖਕ ਵਰਗ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਆ ਸਾਹਿਤ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੀ ਸਭਿਅਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸੁੰਦਰਮ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋ ਸਕੇਗਾ, ਜੇ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਵੀ ਸਭਿਅਕ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰਮ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਡਰ ਕੱਢਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਔਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਵੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਹੇਠਾਂ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਫਿਲਮ 'ਸਰਾਭਾ': ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਫਿਲਮ 'ਸਰਾਭਾ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ, ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਦਾਕਾਰ ਜਪਤੇਜ ਸਿੰਘ, ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਕਵੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੀ ਇੱਕ ਝਲਕ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗਦਰੀ ਨੌਜਵਾਨ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਫਿਲਮ 'ਸਰਾਭਾ' ਤਿੰਨ ਨਵੰਬਰ 2023 ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ

ਕੁਦਰਤ ਕੌਰ

ਫਿਲਮ ਉਘੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਕਵੀ ਰਾਜ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਹੇਠ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਦਿ ਬਲੈਕ ਪ੍ਰਿੰਸ' ਬਣਾ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। 'ਦਿ ਬਲੈਕ ਪ੍ਰਿੰਸ' ਫਿਲਮ ਹੌਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਵੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ 50 ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਫਿਲਮ 'ਸਰਾਭਾ' ਵੀ ਇਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ

ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਵਾਲਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਅਦਾਕਾਰ ਜਪਤੇਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਜਪਤੇਜ ਸਿੰਘ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਲ 2013 ਵਿਚ ਉਘੇ ਦੌਤਾਕ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਬਣੀ ਫਿਲਮ 'ਭਾਗ ਮਿਲਖਾ ਭਾਗ' ਵਿਚ ਬਾਲਕ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਅ ਕੇ ਸਭ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ ਸੀ।

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਕਵੀ ਰਾਜ ਦਾ ਫਿਲਮ 'ਸਰਾਭਾ' ਬਾਰੇ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੁਪਨੇ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਰਹੋ। 'ਸਰਾਭਾ' ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣੀ ਮੇਰਾ ਸੁਪਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਾਡੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੇਗੀ।" ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਜਪਤੇਜ ਸਿੰਘ ਤੋਂ

ਇਲਾਵਾ ਖੁਦ ਕਵੀ ਰਾਜ, ਮੁਕੁਲ ਦੇਵ, ਮਲਕੀਤ ਰੌਣੀ, ਮਹਾਬੀਰ ਭੁੱਲਰ, ਜਸਪਿੰਦਰ ਚੀਮਾ, ਕੰਵਰ ਗਰੇਵਾਲ, ਜਸਬੀਰ ਜੱਸੀ, ਅੰਕੁਰ ਰਾਠੀ ਅਤੇ ਮਲਕੀਤ ਮੀਤ ਵੀ ਅਹਿਮ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ। 137 ਮਿੰਟਾਂ ਦੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਡਬ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਨਿੱਜਾ, ਕੰਵਰ ਗਰੇਵਾਲ, ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ, ਰੰਮੀ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸ ਰੰਧਾਵਾ, ਜਾਵੇਦ ਅਲੀ, ਸਾਹਿਦ ਮਲਾਇਆ ਨੇ ਗਾਏ ਹਨ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਬਰਕਲੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੜ੍ਹਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਸ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਅਜਿਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਬਾਰੇ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਬਗਾਵਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਰਕੀਬਾਂ ਘੜ

ਰਹੇ ਸਨ। ਇਉਂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਮਿਸਾਲ ਬਣ ਗਏ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਇਕ ਤਸੱਵਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਜੋਬ ਵਿਚੋਂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਮਿਲੀ ਸੀ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚੋਂ ਉਠੀ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਗਦਰੀ ਅਜੇ ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਛਿੱਤ ਗਿਆ। ਗਦਰੀਆਂ ਨੇ ਝੱਟ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹੁਣ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਉਲਝ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਬਗਾਵਤ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਜਾ

ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਉਂ ਤਕਰੀਬ 8000 ਗਦਰੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਅੱਪੜ ਗਏ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਛਾਉਣੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਥਾਈਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਦਾਰੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਗਦਰੀ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ ਪਰ ਇਹ ਅੱਜ ਵੀ ਜੂਝਣ ਵਾਲੇ ਜਿਉਣਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸਰੋਤ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੁੰਣ ਵੇਲੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੀ ਉਪਰ ਸਿਰਫ 19 ਵਰ੍ਹੇ ਸੀ, ਉਹ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਡੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਕੀਦੇ ਲਈ ਹੱਸ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।

ਫਿਲਮ 'ਸਰਾਭਾ' ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ 1977 ਵਿਚ ਹੀ ਫਿਲਮ 'ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ' ਬਣੀ ਸੀ।

ਸਾਨੀਆ ਮਲਹੋਤਰਾ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ

ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਸਾਨੀਆ ਮਲਹੋਤਰਾ ਹੁਣ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਲਮ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਸੈਮ ਬਹਾਦਰ' ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਵਿੱਕੀ ਕੋਸ਼ਲ ਅਤੇ ਫਾਤਿਮਾ ਸਨਾ ਸ਼ੇਖ ਵੀ ਅਹਿਮ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਫਿਲਮ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਅਜੇ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਪਰ

ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ

ਇਹ ਫਿਲਮ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ 'ਜਿਓ ਬੇਬੀ' ਦੀ 2021 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਫਿਲਮ 'ਦਿ ਗ੍ਰੇਟ ਇੰਡੀਅਨ ਕਿਚਨ' 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਫਿਲਮ 'ਦਿ ਗ੍ਰੇਟ ਇੰਡੀਅਨ ਕਿਚਨ' ਇਸੇ ਸਾਲ ਇਸੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਤਮਿਲ ਵਿਚ ਵੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਰੂਪਾਂਤਰ ਵਿਚ ਸਾਨੀਆ ਨਾਲ ਅੰਗਦ ਬੇਦੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਰੋਲ ਹਨ। 'ਸੈਮ ਬਹਾਦਰ' ਅਤੇ 'ਦਿ ਗ੍ਰੇਟ ਇੰਡੀਅਨ ਕਿਚਨ' ਤੋਂ ਸਾਨੀਆ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਆਸਾਂ ਹਨ।

ਸਾਨੀਆ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਾਲ 2016 ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਦੰਗਲ' ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਦਾਕਾਰ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਸਾਨੀਆ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਹੀ ਸਾਲ 2017 ਵਿਚ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਫਿਲਮ 'ਸੀਕ੍ਰਿਟ ਸੁਪਰਸਟਾਰ' ਵਿਚ ਸਾਨੀਆ ਮਲਹੋਤਰਾ ਫਿਰ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਸਾਲ 2018 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ 'ਬਧਾਈ ਹੋ' ਅਤੇ 'ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ। ਫਿਲਮ 'ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ' ਲਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਲਮਫੇਅਰ ਦੇ ਸਰਵੋਤਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਾਲੇ ਇਨਾਮ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਵੀ ਮਿਲੀ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਨੀਆ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ 'ਸਕ੍ਰੋਲਰ', 'ਲੁਡੋ', 'ਲਵ ਹੋਸਟਲ'

ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੇ ਕਮਾਈ ਵੀ ਬਖੇਰੀ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਫਿਲਮ 'ਜਵਾਨ' ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ

ਦੀ ਖੂਬ ਸ਼ਲਾਘਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ ਉੱਤੇ 1144 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਮਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਬਜਟ 300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੀ।

ਦੱਖਣ ਦਾ ਜਾਦੂ ਚੱਲਿਆ: ਬਹੁ-ਕਰੋੜੀ ਫਿਲਮ 'ਲਿਓ'

ਫਿਲਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਲੋਕੇਸ਼ ਕਨਗਰਾਜ ਦੀ ਤਮਿਲ ਫਿਲਮ 'ਲਿਓ' ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਨੇ 400 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਉਪਰ ਕਮਾ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ 210 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਕੱਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੀ ਕਮਾਈ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ 146 ਕਰੋੜ ਕਮਾ ਕੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੈਂਦੀ ਸੱਟੇ ਹੀ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਜਨੀ ਕਾਂਤ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਜੇਲੂਰ' ਨੇ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਤਰਬੱਲੀ ਮਚਾਈ ਸੀ।

ਫਿਲਮ ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਾਲ 2023 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਵੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਚਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਹਨ: 'ਜੇਲੂਰ', 'ਗਦਰ-2', 'ਪਠਾਨ' ਅਤੇ 'ਜਵਾਨ'। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ 'ਪਠਾਨ' ਅਤੇ 'ਜਵਾਨ' ਤਾਂ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਦੀਆਂ ਹਨ। 'ਗਦਰ-2' ਸਨੀ ਦਿਓਲ ਦੀ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ 'ਲਿਓ' ਲੰਮੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਕਿੰਨਾ ਅਗਾਂਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਦਮ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਹੀਰੋ ਵਿਜੈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਜਿਹੀ ਫਿਲਮ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ

ਇਲਾਵਾ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸੰਜੇ ਦੱਤ, ਅਰਜੁਨ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਹਨ। ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਵਿਲੇਨ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੱਖਣ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਖੂਬ ਜੰਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ 'ਦਿ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਵਾਇਲੈਂਸ' ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ ਜੋ ਇਸੇ ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਵਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਲ 2005 ਵਿਚ ਬਣੀ ਸੀ। ਇਹ ਨਾਵਲ ਜੌਹਨ ਵੈਗਨਰ ਅਤੇ ਵਿੰਸ ਲੋਕ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। -ਆਮਨਾ ਕੌਰ

Noblesville

Trucks & Trailer Repair Shop

15203 Stony Creek Way,
Noblesville, IN 46060

Truck & Trailer Alignment
Truck Oil Change
Truck & Trailer Brakes
Shock and Chambers
Drive Lines & AC Work
Tire Chnage, Repair, And
Balance
Reefer Oil Change * DPF
Work
Nox Sensor
Truck & Trailer Bushings
Air Compressor * Air Dryer
Radiator Change

Sam Bhullar: 317-995-2020
Gurbaksh S Randhawa
Call: 317-800-2976

Reliable

Trucks & Trailer Repair Shop

7401 Brookville Road
Indianapolis, IN 46239

Truck & Trailer Alignment
Truck Oil Change
Truck & Trailer Brakes
Shock and Chambers
Drive Lines & AC Work
Tire Chnage, Repair, And Balance
Reefer Oil Change * DPF
Work
Nox Sensor
Truck & Trailer Bushings
Air Compressor * Air Dryer
Radiator Change

Gurbaksh S Randhawa:
317-800-2976
Sam Bhullar: 317-995-2020

Reliable

Semi Trucks & Trailer Repair Shop

5520S Harding St., Suite : C,
Indianapolis, IN 46217

Truck & Trailer Alignment
Truck Oil Change
Truck & Trailer Brakes
Shock and Chambers
Drive Lines & AC Work
Tire Chnage, Repair,
And Balance
Reefer Oil Change * DPF
Work
Nox Sensor
Truck & Trailer Bushings
Air Compressor * Air
Dryer
Radiator Change

Jasbir Singh: 317-702-6302
Gurbaksh S Randhawa:
317-800-2976

TRUCK PARTS KING USA

Heavy duty Trucks &
Trailer Parts

7401 Brookville Road
Indianapolis, IN 46239

We will sell Trucks & Trailers tires
as well.

COMING SOON...

Gurbaksh S Randhawa
Call: 317-800-2976
Sam Bhullar: 317-995-2020